

Programkoordinátorok útmutatója

A Programkoordinátorok útmutatójának bemutatása

Az útmutató segítséget nyújt az *Adolescent Kit for Expression and Innovation* (Adolescent Kit)¹ eszköztárának a felhasználásában programok és intervenciók szervezéséhez humanitárius helyzetek esetén. Az útmutatóban foglaltak felvilágosítást nyújtanak abban, hogyan kezdhetünk neki az Adolescent Kit alkalmazásába, és milyen lépéseken keresztül tudjuk a Serdülők Körei megközelítési módot integrálni serdülőkorú lányok vagy fiúk számára szervezett foglalkozások során.

Kik számára íródott a Programkoordinátorok útmutatója?

Az útmutató azok számára készült, akik az Adolescent Kit alapján terveznek foglalkozásokat levezényelni a benne foglalt tevékenységek és eszközök felhasználásával. Az útmutató áttekintést ad az oktatócsomag eszköztáráról, ami olyan programok szervezésében nyújthat segítséget, amely serdülők pszichikai és szociális jólétét, tanulását és pozitív bevonódását erősíti és hatékonyabbá teszi. Az útmutató információt tartalmaz arról, hogy hogyan lehet

Tíz Kulcskompetencia, Tíz Kulcsmegközelítésmód

A Programkoordinátorok útmutatója bemutatja, hogyan kell intervenciókat tervezni és felügyelni úgy, hogy azok az Alapozó útmutatóban (Foundation Guide) lefektetett, a serdülők fejlesztésére irányuló tíz kulcskompetenciára irányuljanak. Gyakorlati lépéseket tartalmaz a programkoordinátorok számára abban, hogyan alkalmazzák a Tíz Kulcsmegközelítésmódot programok megtervezésében, továbbá abban, hogyan támogassák azt, hogy a facilitátorok hatékonyan tölthessék be a szerepüket.

Ezek a célok, megközelítési módok és stratégiák beépíthetők serdülőkkel folytatott programokba számos területen, például: gyermekvédelem, oktatás, szexuális edukáció, béketeremtés – vagy alapját képezhetik humanitárius helyzetben lévő serdülő lányokkal és fiúkkal folytatott önálló kezdeményezéseknek.

azonosítani és elérni a serdülőket (különösen azokat, akik a legzárkózottabbak), hol és mikor tartsunk foglalkozásokat, hogyan kezeljük a rendelkezésre álló eszközöket, valamint a serdülők és a közösség bevonásának a legjobb módjait a folyamat minden fázisában.

A Programkoordinátorok útmutatójának használata

Ebbe az útmutatóba foglalt irányelvek és eszközök megalapozzák az Adolescent Kit alapján tervezett intervenciók sikerességét, azonban az Alapozó útmutatónak és a Facilitátorok útmutatójának az elolvasása is ajánlott annak érdekében, hogy teljes képet kaphassunk arról, hogyan lehet serdülőkkel kapcsolatot létesíteni és a céloknak megfelelő kezdeményezéseket létrehozni.

A programkoordinátor útmutatójának tartalma

Az útmutató és eszköztár programkoordinátorok részére áttekintést nyújt arról, hogyan:

- Vizsgálhatják meg a serdülők élethelyzetét;
- Integrálhatják az Adolescent Kit-et humanitárius programokba annak érdekében, hogy azok hatékonyabbak legyenek a serdülők számára;
- Érhetik el a legsérülékenyebb gyerekeket is;
- Alakíthatnak ki biztonságos és befogadó tereket serdülők számára;
- Építhetnek egy csapatot facilitátorokból és partnerekből;

¹ Serdülők Eszköztára az önkifejezésért és innovációért (Serdülők Oktatócsomagja)

Stratégiák facilitátorok számára;
Serdülők körei foglalkozások és
tevékenységi fázisok

A programkoordinátorok szerepének fontos része, hogy támogassák azokat a facilitátorokat, akik közvetlenül a serdülőkkel folytatott tevékenységeket tervezik és vezénylik le. A

programkoordinátoroknak ajánlott a Facilitátorok útmutatójának az elolvasása és az Activity Box-ban található anyagoknak az áttanulmányozása és az, hogy a programjuk számára leghasznosabb irányelvek, eszközök vagy tevékenységek meghatározása során dolgozzanak együtt a facilitátorokkal, a serdülőkkel és a közösség többi tagjával is.

A Programkoordinátorok útmutatója elsősorban három stratégiával foglalkozik, amelyek a Facilitátorok útmutatójában is szerepelnek:

- Serdülők köreinek az alakítása: olyan csoportok, ahol a serdülő gyermekek megismerhetik egymást, együtt dolgozhatnak és játszhatnak;
- Olyan foglalkozások tervezése serdülőknek, amelyekben egyensúlyban vannak a korlátok, a kreativitás és az önkifejezés;
- A tevékenységek kiválasztása és megtervezése négy különböző fázisnak megfelelően, amelyek a serdülők körülményeihez, képességeihez és érdeklődési köreihez igazíthatóak;

- Segíthetnek serdülőknek kapcsolatot létesíteni felnőttekkel és a közösségükkel;
- Kezeljék, tárolják és cseréljék ki az Adolescent Kit keretében használt kellékeket;
- Készülhetnek fel az Adolescent Kit segítségével tervezett intervenciókra;

Az útmutató és eszköztár saját kontextusunkhoz igazítása

Fontos megjegyezni, hogy a Programkoordinátorok útmutatójában felvázolt lépések eltérő sorrendben, vagy akár egyszerre is megtörténhetnek.

Humanitárius válság idején a szituáció folyton változhat, ezért fontos, hogy a serdülők számára szervezett intervenciókat mindig az adott helyzet tükrében módosítsuk.

Legyünk rugalmasak! Igazítsuk az Adolescent Kit-ben szereplő eszközöket, tevékenységeket és megközelítési módokat akár menet közben is, de igyekezzünk arra, hogy az összes szükséges lépést megtartsuk a sikeres intervenció érdekében.

Hogyan használjuk az Adolescent Kit for Expression and Innovation eszköztárát?

Az Adolescent Kit for Expression and Innovation (Adolescent Kit) egy olyan irányelveket, eszközöket és tevékenységeket tartalmazó oktatócsomag, amely számos humanitárius programban felhasználható annak érdekében, hogy ezek a programok hatékonyabban fejlesszék serdülők pszichikai és szociális jólétét, tanulási készségeit, valamint a közösségükkel való pozitív kapcsolatukat.

Az Adolescent Kit alkalmazása előtt mindenképpen figyelembe kell venni, hogy egy folyamatban lévő program kontextusában mikor, hol és hogyan lehet azt a leghatékonyabban alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy azonosítani kell egy intervenciót, olyan célkitűzésekkel, amelyek kapcsolódnak az oktatócsomagban található forrásokhoz, és számításba kell venni azt is, hogy mit szeretnénk elérni a serdülő fiatalok számára, ezt követi azon irányelvek, eszközök és tevékenységek kiválasztása és adaptálása, amelyek segíthetnek a célok elérésében.

Az Adolescent Kit alkalmazása

Az Adolescent Kit eszköztára többféleképpen is felhasználható. Például segítségül használhatóak a tevékenységek és megközelítési módok egy már folyamatban lévő programhoz, hogy hatékonyabbá tegyünk azt a serdülők számára, vagy egy új program megtervezéséhez és elindításához, hogy biztosítva legyen a serdülők bevonódása. Az Adolescent Kit-ben található valamennyi eszköz, útmutatás és tevékenység mind felhasználható egy program megtervezéséhez, vagy lehetséges csupán részelemek kiválasztása konkrét célok elérésének az érdekében.

Az Adolescent Kit-ben található források segíthetnek abban, hogy a serdülők számára hatékonyabbá váljanak a programok az alábbiak révén:

- A serdülőkkel való munka olyan módjainak a bevezetése, amelyek segíthetnek pozitív változásokat elérni az életükben – különösen olyan tevékenységek, amelyek segítik a Tíz Kulcskompetencia fejlesztését, és a Tíz Kulcsmegközelítésmód alkalmazását a program során;
- Olyan stratégiák nyújtása, amelyek segíthetnek a serdülőkkel való kapcsolatfelvételben – marginalizált gyermekek esetében lehetnek különösen hasznosak;
- Szervezett munkamódszer bevezetése serdülők számára, amely Körökbe osztja őket, ahol együtt dolgozhatnak, barátkozhatnak és szórakozhatnak;
- Kihívást jelentő, magával ragadó és életkornak megfelelő tevékenységeket nyújt a 10-18 éves korú gyermekekkel való foglalkozáshoz, a művészetre és innovációra összpontosító kreatív tevékenységekkel;

Az Adolescent Kit célja, hogy segítse a serdülőket pszichoszociális jólétük javításában, új életkészségek elsajátításában és közösségeikkel való pozitív kapcsolatteremtésben. Ez azt jelenti, hogy a benne található eszközök, tevékenységek és megközelítési módok különösen hasznosak gyermekvédelmi, oktatási, életvezetési, ifjúságfejlesztési és más programokban, amelyek hasonló célokat szolgálnak a gyermekek és fiatalok számára.

- Foglalkozások és projektek révén lehetőséget teremt a serdülők számára, hogy a saját céljaikra és érdeklődési körükre fókuszálhassanak, azáltal, hogy részt vehetnek a tervezésben és a közös munka minden további részfolyamatában is.

1. Az Adolescent Kit belépési pontjának a kiválasztása

Első lépésként ki kell választani, hogy mikortól akarjuk az Adolescent Kit-et alkalmazni, ehhez olyan programot vagy intervenciót kell találni, amely esetében serdülők hasznára válhatnak az oktatócsomagban található tevékenységek, eszközök és megközelítési módok.

Fontos megjegyezni, hogy ezek csak javaslatok! Az eszköztár felhasználható a serdülőkre fókuszáló nézőpont létrehozásához vagy beillesztéséhez bármilyen humanitárius programba, azonban alkalmazása során mindig mérlegelni kell, hogy az adott kontextusban mi működik a legjobban a serdülők számára.

További ötletekért és lehetséges belépési pontokért lásd az Adolescent Kit lehetséges belépési pontjairól szóló táblázatot.

2. A serdülők szempontjának figyelembevétele

Miután sikerült kiválasztani a belépési pontot, el kell dönteni, hogyan tehetjük a programunkat hatékonyabbá az Adolescent Kit-ben található eszközök, tevékenységek és irányelvek felhasználásával, illetve azt is, hogy milyen célokat akarunk elérni a munkánk során.

Az Adolescent Kit felhasználása a serdülők sajátos körülményeitől és igényeitől, valamint a belépési pont fókuszától függ. Például, egy sport- és szabadidőprogram esetében használható a foglalkozások diverzifikálására, olyan új tevékenységek hozzáadásával, amelyek az innovációra és a művészetekre összpontosítanak, vagy ha gyermekek számára akarunk biztonságos tereket létrehozni, akkor felhasználhatjuk a Serdülők körei megközelítési módot arra, hogy idősebb gyermekeket bevonzhassunk, és strukturált keretek között dolgozhassunk velük.

Továbbá felhasználható az Adolescent Kit az alábbi célokra:

- Serdülők által vezetett közösségi projektekhez olyan területeken, mint például az ifjúságfejlesztés vagy a béketeremtés;
- Tanórán kívüli foglalkozások és diákkörök szervezéséhez;
- Serdülő anyákkal való kapcsolatteremtéshez mindennapi élettel kapcsolatos ismereteket fejlesztő foglalkozások által;

Számos további módja lehet az Adolescent Kit felhasználásának. Az oktatócsomaggal folytatott munka céljainak a mérlegelése közben, át kell gondolni azt is, hogyan lehet az eszköztárát a konkrét belépési pontnak szánt programhoz igazítani, és azt, hogy a programban résztvevő serdülők számára milyen konkrét eredményeket szeretnénk elérni.

További információért lásd Az Adolescent Kit felhasználása: Gyakorlati példa segédletet.

Az Adolescent Kit-ben található tevékenységek és megközelítési módok támogatják a serdülőkorú fiatalokat, olyan kompetenciák fejlesztésében – ismeretek, attitűdök és készségek –, amelyek segíthetnek nekik megbirkózni a stresszes körülményekkel, egészséges

kapcsolatokat építeni, új készségeket tanulni és pozitívan bekapcsolódni közösségükbe. A célok kitűzése során figyelembe kell venni, hogy a programban részt vevő serdülők milyen speciális kompetenciáit akarjuk fejleszteni. Érdemes arra törekedni, hogy a célok egyszerűek és gyakorlatiasak legyenek, és folyton készen kell állni arra, hogy a serdülők változó körülményeihez igazítsuk őket.

További információért lásd a Kompetenciacélok serdülőknek segédletet.

3. Összefoglalás

Végezetül egy olyan projektdokumentumot kell kidolgozni, amely egyértelműen meghatározza az Adolescent Kit-tel végzett foglalkozás céljait és stratégiáit, valamint az előrehaladás nyomon követésének módját. Bizonyos esetekben előfordulhat, hogy a belépési pontként szolgáló programban már létezik egy projektdokumentum, amelyet felhasználhatunk.

További információért lásd az Alapvető tervezési kérdések eszközt.

Az Adolescent Kit folyamatban lévő programhoz való felhasználásának az egyik előnye, hogy nem von magával nagy anyagi költségeket vagy új munkatársaknak a felvételét. A belépési pontként szolgáló program eleve rendelkezhet például: serdülők számára kialakított biztonságos terekkel, befogadó közösséggel, képzett facilitátorokkal vagy irányítóbizottsággal.

Az intervenció tervezés előtt fontos a serdülő fiatalokkal és a közösséggel konzultálni, és olyan megközelítési módot alkalmazni, amely megfelel a sajátos körülményeknek.

A haladás nyomonkövetése

Amint elkezdjük az intervenciót, nyomon kell követnünk annak előrehaladását az Adolescent Kit segítségével mind informálisan, mind szervezetünk (vagy partnerszervezetünk) formális ellenőrzési és értékelési eljárásain keresztül.

Ez magában foglalja:

- Felhasználóbarát mutatók kidolgozását, amelyek segítenek mérni az előrehaladást;
- Egyszerű nyomon követési eszközök létrehozását, és konzisztens információk rendszeres gyűjtését;
- Serdülőknek, facilitátoroknak, önkénteseknek, az irányítóbizottság képviselőinek és a közösségben más érdekelteknek a bevonását az előrehaladás mérésébe;
- Az összegyűjtött adatok és tanulságok felhasználását az intervenció fejlesztéséhez;

A következő táblázat lehetséges belépési pontokat tartalmaz az Adolescent Kit számára

Belépési pont	Az Adolescent Kit-ben található irányelvek, eszközök és megközelítési módok felhasználhatók az alábbi foglalkozásokhoz
Oktatási, iskolai és életvezetési programok	<ul style="list-style-type: none"> • Iskolai tanórák az írni-olvasni tudás, életvezetési és társadalmi ismeretek, pályaorientációs tanácsadás vagy a művészetek területén • Tanórán kívüli foglalkozások, mint például iskola utáni klubok vagy művészeti műhelyek • Nem formális oktatási programok, például diákok közötti mentorálás vagy korrepetálás
Gyermekvédelmi programok	<ul style="list-style-type: none"> • Olyan kezdeményezések, amelyek a gyermekek pszichoszociális jólétének és ellenálló képességének javítására összpontosítanak, például Gyermekbarát terek • Gyermek-, serdülő- vagy ifjúsági klubok, szervezetek vagy bizottságok • Közösségi gyermekvédelmi bizottságok vagy hálózatok
Béketeremtő oktatási és érdekérvényesítési programok	<ul style="list-style-type: none"> • Kezdeményezések, amelyek a serdülők konfliktuskezelését segítő kompetenciák kialakítására összpontosítanak • Közvetítő vagy békeklubok • Közösségfejlesztési/szolgáltatási projektek • Vallásközi/nemzedékek közötti kezdeményezések
Ifjúsági fejlesztési programok	<ul style="list-style-type: none"> • Ifjúságvédelmi kezdeményezések • Ifjúsági klubok és központok • Közösségfejlesztési projektek, közösségi szolgálat • Mentorprogram vagy korrepetálás
Művészeti, szabadidős és sportprogramok	<ul style="list-style-type: none"> • Sportra, szabadidős játékokra, testmozgásra és rekreációra irányuló kezdeményezések • Közösségi művészet, hagyományos vagy utcaszínház projektek • Olyan projektek, amelyek gyermekek vagy serdülők önkifejezését támogatják művészeteken keresztül, például zene, tánc, drámajáték, irodalom

Segédlet: Alapvető tervezési kérdések

Az alábbi kérdések kiindulási pontként szolgálhatnak az Adolescent Kit-tel való munka megtervezéséhez. Kiegészíthetjük további kérdésekkel, amelyek hasznosak lehetnek az adott kontextusban.

Alapvető tervezési kérdések

- Hol tervezzük használni az Adolescent Kit-et? Melyik programban? Milyen helyszíneken?
- Partnerszervezettel fogunk-e együtt dolgozni? Ha igen, melyikkel?
- Milyen erőforrások állnak rendelkezésre az Adolescent Kit-tel való intervenció lefolytatásához (pénz, hely, anyagok, idő stb.)? Megosztásra kerülnek-e az erőforrások a belépési pont programjával?
- Hány alkalmazottat vagy önkéntest kell kiképezni a belépési programban/partneri szervezetben az Adolescent Kit használatára? (például: hány tanárt egy oktatási programhoz vagy hány facilitátort egy gyerekbarát tér kialakításához)
- Hogyan fogjuk kiképezni az alkalmazottakat vagy az önkénteseket az Adolescent Kit használatára?
- Hogyan fogják az alkalmazottak és az önkéntesek használni az Adolescent Kit-ben található tevékenységeket és segédleteket? Mikor és milyen gyakran?
- Milyen serdülőkorú gyermekek fognak részt venni az Adolescent Kit segítségével tartott foglalkozásokokon? (például: fiúk, lányok, különböző korcsoportok stb.)
- A legkiszolgáltatottabb gyermekeknek lesz-e lehetőségük részt venni az Adolescent Kit segítségével tartott foglalkozásokokon? Ha nem, hogyan lehet majd elérni és bevonni őket?
- Felnőttek és a közösség tagjai is szerepet vállalnak-e az Adolescent Kit-tel kapcsolatos tevékenységek tervezésében és lebonyolításában? Ha igen, milyen módon?
- Új célok kerülnek-e kitűzésre a belépési pont programjához képest (vagy megtartjuk ugyanazokat, amelyekkel már rendelkezik)? Ha igen, melyek lesznek az új célok?
- A serdülők mely kompetenciatartományának a fejlesztésére fognak az Adolescent Kit-tel kapcsolatos tevékenységek összpontosítani? Milyen célok elérésén fognak a serdülő fiatalok dolgozni ezeken a tartományokon belül (pl. milyen ismeretek, készségek és attitűdök fejlesztésén fognak dolgozni)?
- Hogyan fogjuk nyomon követni és értékelni az Adolescent Kit-tel elért eredményeket?

Segédlet: Kompetenciacélok serdülők számára

Az Adolescent Kit segíti a humanitárius krízis által érintett serdülőket abban, hogy olyan kulcskompetenciákat, ismereteket, készségeket és attitűdöket fejlesszenek ki, amelyek elengedhetetlenek jólétükhöz és egészséges fejlődésükhöz. Ezek a kompetenciák egy tíz kompetenciatartományból álló keretrendszerbe szerveződnek, és magukban foglalják mind azokat a képességeket, amelyekre a serdülőknek szükségük van ahhoz, hogy megbirkózzanak a válság okozta nehézségekkel, egészséges kapcsolatokat építsenek ki, és pozitívan viszonyuljanak a körülöttük lévő világhoz.

Miután elkezdtek az intervenciót, fontos, hogy a serdülőkkel együtt dolgozva azonosítsuk a számukra legrelevánsabb kompetenciatartományokat. Az ezt követő lépés a célok kidolgozása a kompetenciatartományokon belül és az ezeket célzó tevékenységek kiválasztása az Adolescent Kit-ből.

Az alábbi listában ötletek találhatóak arra vonatkozóan, hogy milyen célokat lehet kitűzni az egyes kompetenciatartományokon belül. Ezek csupán javaslatok, fontos, hogy mindig a serdülőkkel együtt dolgozzuk ki a kompetenciacélokat úgy, hogy azok megfeleljenek a sajátos igényeiknek és eltérő érdeklődési köreiknek.

Kompetenciatartományok	A kitűzött célok segítenek a serdülőknek abban, hogy:
Kommunikáció és önkifejezés	<ul style="list-style-type: none"> • Meghallgassák mások szempontjait, problémáit és igényeit. • Nyugodtan és hatékonyan kommunikáljanak kihívást jelentő helyzetekben • Pontosán kifejezzék ötleteiket, nézeteiket vagy véleményüket • Megismerjék a verbális és nem verbális kommunikáció szerepét egy közösségen belül, konfliktusok kialakulásában és feloldódásában
Identitás és önbecsülés	<ul style="list-style-type: none"> • Megértsék személyes erősségeiket és gyengeségeiket • Megértsék egyéni identitásukat társadalmi, kulturális és történelmi összefüggésekben – Ki vagyok én? • Megértsék csoportidentitásukat és azt, hogy hogyan érznek csoportjuk iránt (pl. iskolai, etnikai vagy kortárs csoport) – Kik vagyunk mi?
Vezetői készségek	<ul style="list-style-type: none"> • Felismerjék, hogy befolyással vannak az életükben történő dolgokra. • Végigvigyenek egy projektet anélkül, hogy a kudarcok eltántorítsák őket • Lépéseket tegyenek önmaguk és mások megsegítésére

	<ul style="list-style-type: none"> • Hozzárjanak a családi, baráti és kortárs csoportokban felmerülő konfliktusok/problémák megoldásához
Problémamegoldás és konfliktuskezelés	<ul style="list-style-type: none"> • Megértsék a problémák vagy konfliktusok háttérében álló kérdéseket • Képesek legyenek többféle megoldás/választási lehetőség feltárására egy konfliktus vagy probléma megoldása érdekében • Másokkal is elfogadtassák és megértessék a saját nézőpontjukat • Tárgyalási készségeket használjanak személyközi konfliktusok kezelése során
Stresszel való megbirkózás és érzelmek kezelése	<ul style="list-style-type: none"> • Érzelmeiket felismerjék és konstruktívan kommunikálják • Egészséges stratégiákat használjanak a stressz csökkentésére és a negatív érzelmek kezelésére • Felismerjék, hogy az érzelmek és a stressz hogyan befolyásolja mások viselkedését • Konstruktívan reagáljanak mások érzelmeire
Együttműködés és csapatmunka	<ul style="list-style-type: none"> • Felismerjék, hogy a saját és mások képességei értéket jelentenek a csapat számára • Meghallgassák mások ötleteit és véleményét, és együttműködve találjanak megoldásokat • Csoportmunka során inkluzív módon és kompromisszumkészen dolgozzanak • Egészséges, tiszteletteljes és együttműködő kapcsolatot alakítsanak ki másokkal
Empátia és tisztelet	<ul style="list-style-type: none"> • Meghallgassák és megértsék mások gondolatait, érzéseit és nézőpontjait. • Felismerjék és tiszteletben tartásuk a saját maguk és mások közötti hasonlóságokat és különbségeket • Pozitív kapcsolatot építsenek ki családjukkal, barátaikkal és kortársaikkal
Pozitív jövőkép és célkitűzés	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitív jövőt képzeljenek el maguk, családjuk és közösségük számára (beleértve a béke lehetőségét)

	<ul style="list-style-type: none"> • Cselekvési tervet dolgozzanak ki, ami segít a reményeik és elképzeléseik megvalósításában • Tegyenek lépéseket és dolgozzanak együtt másokkal céljaik elérése érdekében
Kritikus gondolkodás és döntéshozatal	<ul style="list-style-type: none"> • Mérlegeljék a különböző cselekvési módok kockázatait és előnyeit • Gyűjtsenek és értékeljenek ki információt a megalapozott döntések meghozatalához • Támasszák alá döntéseiket bizonyítékokkal és erős érvekkel • Ismerjék fel a gyakori sztereotípiákat (nemi, kulturális, faji)
Kreativitás és innováció	<ul style="list-style-type: none"> • Kísérletezzenek a problémák megoldásának kreatív és innovatív módjaival • Ötlebörze során meghallgassanak különböző ötleteket, megoldásokat • Merjenek egészséges szintű kockázatot vállalni és élni a kínálkozó lehetőségekkel

Segédlet: Célkitűzések a serdülők kompetenciáinak fejlesztésére és használatára vonatkozóan

A célok meghatározásakor fontos emlékezni, hogy az Adolescent Kit-ben szereplő tevékenységek és megközelítési módok olyan kompetenciákat fejlesztenek, amelyek segítik a serdülőket stresszes körülményekkel megbirkózni, egészséges kapcsolatokat építeni, új készségeket tanulni és pozitívan bekapcsolódni a közösségi életbe. A célok kitűzése előtt mindenképp ajánlott konzultálni a szülőkkel, a közösség tagjaival, a program munkatársaival és különösen a serdülőkkel, hogy mindenki számára leginkább releváns ismeretekre, attitűdökre és készségekre vonatkozzanak a célok.

Megjegyzés: A Csoportcélok kitűzése tevékenység és a Kompetenciacélok kitűzése segédlet felhasználható a serdülők részvételen alapuló célmeghatározási folyamatnak a támogatására.

Mintakérdések részvételi célmeghatározáshoz, nyomon követéshez és értékeléshez

A következő kérdések beépíthetők a program megtervezését előkészítő konzultációkba, valamint a részvételi folyamatokba, amelyek nyomon követik és értékelik a programok hatékonyságát és hatását a serdülők fejlődésére és kompetencia használatukra

Mintakérdések serdülők számára

Célkitűzés:

- Milyen ismeretek/szemléletmódok/készségek fontosak azon serdülők számára, akik pozitív hatást akarnak gyakorolni a közösségükre? A családjukra? A saját jövőjükre?

Az előrehaladás nyomon követése és értékelése:

- Milyen ismereteket/készségeket szerezte a program során? Tanultál valami újat?
- Hogyan változtatta meg a program a hozzáállásodat? Hogyan változtatta meg a többi résztvevő hozzáállását? Tudsz példákat mondani?
- Megváltoztatta-e a program a konfliktusról/helyzetről való gondolkodásodat? Hogyan? Változott-e a gondolkodásod más emberekről (a különböző csoportokból vagy konfliktusban részt vevő felekről)? Hogyan?

Mintakérdések facilitátoroknak, programkoordinátoroknak és terepmunkásoknak

Célkitűzés:

- Milyen ismeretek/szemléletmódok/készségek fontosak azon serdülők számára, akik pozitív hatást akarnak gyakorolni a közösségükre? A családjukra? A saját jövőjükre?

Az előrehaladás nyomon követése és értékelése:

- Megváltoztatta-e a program a serdülők gondolkodását a konfliktusról/helyzetről? Hogyan? Megváltozott-e a más emberekről (különböző csoportokból, konfliktusban részt vevő felekről) való gondolkodásuk? Hogyan?
- Látott-e bármilyen változást (a résztvevők hiedelmeiben és attitűdjeiben) a program eredményeként? Tudna példákat mondani? Ön szerint mi okozta ezeket a változásokat? A változások a program bizonyos részeihez vagy az alkalmazott konkrét módszerekhez kapcsolódnak?

Minta kérdések a szülőknek és a közösség tagjainak

Célkitűzés:

- Milyen ismeretek/szemléletmódok/készségek fontosak azon serdülők számára, akik pozitív hatást akarnak gyakorolni a közösségükre? A családjukra? A saját jövőjükre?

Az előrehaladás nyomon követése és értékelése:

- Megváltoztatta-e a program azt a módot, ahogyan az Ön gyermekei/résztvevői a konfliktusról/helyzetről gondolkodnak? Hogyan? Változott-e a gondolkodásuk más emberekről (különböző csoportok, konfliktusban részt vevő felek)? Hogyan?
- Látott-e bármilyen változást (a gyerekek/résztvevők hiedelmeiben és attitűdjeiben) a program eredményeként? Tudna példákat mondani? Ön szerint mi okozta ezeket a változásokat? Kapcsolódnak-e a változások a program valamely részeihez?
- A serdülők megbeszélték Önnel a program tevékenységeivel kapcsolatos tapasztalataikat? Mit tartanak jónak vagy rossznak a programban? Milyen ismereteket és ötleteket osztottak meg Önnel? Szert tettek-e új készségekre?

Munkalap a kompetenciák kimenetelének feltérképezése

Az alábbi feltérképezési mátrix a megbeszélések pontjainak és céljainak dokumentálásához használható a konzultációk során (a szülőkkel, a közösség tagjaival, a program munkatársaival és önkénteseivel és a serdülőkkel). Segítségével meghatározhatjuk a célokat a kompetenciák, ismeretek, attitűdök és készségek relációjában.

A kompetenciatartomány neve:

	Személyes	Személyközi	Közösségi
Ismeretek			
Attitűdök			
Készségek			

Példák a kompetenciatartományok lehetséges céljaira

Az alábbi táblázat példákat tartalmaz serdülők fejlesztésére irányuló lehetséges célokra és kompetenciatartományokra, amelyek felhasználhatóak a konzultációkhoz és a részvételen alapuló tervezéshez, továbbá segítséget nyújthatnak a programban résztvevő felekkel való kooperatív célkitűzésben (serdülők, szülők, a közösség tagja, önkéntesek).

Kompetenciatartományok	A lehetséges célok általános áttekintése
Kommunikáció és önkifejezés	<ul style="list-style-type: none"> Hallgatási készség; kommunikációs stílusok és minták megfigyelése Kreatív, művészeti és kulturális önkifejezési módok használata Asszertivitás; verbális konfliktuskezelés Béketeremtő kommunikáció és önkifejezés
Identitás és önbecsülés	<ul style="list-style-type: none"> Önmagunk és identitásunk felfedezése; önmagunkról és másokról való gondoskodás Önmagunk és mások megértése; az identitást befolyásoló tényezők megismerése Önbecsülés és önbizalom fejlesztése; zaklatás elleni küzdelem Hála és elismerés kifejezése; alázatos életfelfogás elsajátítása
Vezetői készségek	<ul style="list-style-type: none"> A vezetési stílusok megértése Mások pozitív befolyásolásának stratégiái Bizalomépítés; kezdeményezőkézség Pozitív hatással lenni a családra, a barátokra és a közösségre
Problémamegoldás és konfliktuskezelés	<ul style="list-style-type: none"> Információgyűjtés és konfliktuselemzés Újrakeretezés és mindenki számára előnyös megoldások keresése Tárgyalás és közvetítés által a konfliktusok megfékezése és feloldása A párbeszéd elősegítése és konszenzusépítés
Stresszel való megbirkózás és érzelmek kezelése	<ul style="list-style-type: none"> Saját és mások érzelmeinek a megértése Saját és mások negatív érzelmeinek a kezelése Önmagunk és mások megnyugtatójának képessége; traumából vagy szorongásból való gyógyulás

	<ul style="list-style-type: none"> • Megbocsátás és megbékélés; sérült kapcsolatok helyreállítása
Együttműködés és csapatmunka	<ul style="list-style-type: none"> • Tudatosságnövelés marginalizált és kirekesztett csoportokkal kapcsolatban; társadalmi felelősségvállalás • Széleskörű inklúzió; kooperatív problémamegoldás • Közösségépítés, közösségszervezés és koalícióépítés • Részvételi módszerek használata és csoportmunka során
Empátia és tisztelet	<ul style="list-style-type: none"> • Kölcsonös elfogadás; mások ötleteinek, véleményének, kihívásainak és küzdelmeinek megbecsülése. • Mások érzéseinek és szükségleteinek a felismerése és tiszteletben tartása • Lelki támaszt és útmutatás nyújtani mások számára • Időt áldozni mások segítésére; gondoskodni másokról
Pozitív jövőkép és célkitűzés	<ul style="list-style-type: none"> • Tervezés, szervezés és időgazdálkodás • Alternatívák elképzelése; egy jobb jövő vizionálása • Cselekvési terv kidolgozása • Célok kitűzése és a feladatok teljesítésének a megtervezése
Kritikus gondolkodás és döntéshozatal	<ul style="list-style-type: none"> • A sztereotípiák, előítéletek, diszkrimináció, rasszizmus, szexizmus, ageizmus és etnocentrizmus kritikai elemzése. • Az előítéletesség tudatosítása; az észlelést befolyásoló tényezők tudatosítása • Kétkedés, megkérdőjelezés, kutatás, elemzés, tesztelés és következtetés • Több információforrás elemzése; határozott döntéshozatal
Kreativitás és innováció	<ul style="list-style-type: none"> • Türelem és intuíció • Egészséges kockázatvállalás és kísérletezés • Brainstorming és ötletelés • A preferált jövőképek elképzelése

Példák a tanulási célok formalizálására

A kompetenciacélokat egyénileg, egy Serdülők körével közösen vagy a programban részt vevő összes serdülő bevonásával határozhatjuk meg. Annak érdekében, hogy a tanulási célok a jövőben felhasználhatóak legyenek a nyomon követéshez és értékeléshez, szükséges őket előre szabványosítani és dokumentálni. Az alábbi példák sablonként szolgálnak a megfogalmazandó tanulási célokra, amik felhasználhatóak a célok meghatározásához a szülőkkel, a közösség tagjaival, a program munkatársaival és önkénteseivel, valamint a serdülőkkel.

Példák tanulási célokra kompetenciatartományonként:

A résztvevők képesek...

Kommunikáció és önkifejezés: ...meghallgatni mások ötleteit és véleményét anélkül, hogy félbeszakítanák őket; szükség szerint érvényesíteni ötleteiket és véleményüket kortárs csoportokban / ...elmagyarázni, hogy melyik kommunikációs stílust használják leggyakrabban, és azonosítani a másoknál megfigyelhető egyéb kommunikációs stílusokat/ ...kifejezni magukat kreatív, művészeti és kulturális tevékenységek segítségével/ ...nyugodtan és hatékonyan kommunikálni kihívást jelentő helyzetekben is

Identitás és önbecsülés: ...részt venni olyan tevékenységekben, amelyek segítenek megismerni önmagukat/ ...leírni az identitásukat és mások identitását befolyásoló tényezők széles skáláját/ ...tisztelteljesen részt venni közös tevékenységekben és felszólalnak a zaklatás ellen/ ...hálát és elismerést kifejezni társaik iránt.

Vezetői készségek: ... felismerni többféle vezetési stílust és mások vezetési stílusát/ ...pozitív és konstruktív módon befolyásolni a családjukat, barátaikat és társaikat/ ...bizalmat kiépíteni olyan személyekkel, akiket nem ismernek vagy olyan személyekkel, akiket konfliktus ért/ ...kezdemenyezni a konfliktusok pozitív átalakítását (vagy a békeépítést) a családban, baráti és kortárs csoportokban vagy a közösségen belül.

Problémamegoldás és konfliktuskezelés: ... információ gyűjtést és kiértékelést különböző forrásokból/ ... pozitívvá formálni a konfliktusokkal kapcsolatos negatív nézeteiket; a családi, baráti és kortárs csoportokban és a közösségen belül felmerülő konfliktusokra mindenki számára előnyös megoldásokat keresni/ ...beavatkozni és megoldani a konfliktusokat az érintett személyek közötti tárgyalások útján/ ... elősegíteni a párbeszédet csoportokon belül és konszenzust kialakítani.

Stresszel való megbirkózás és érzelmek kezelése: ...azonosítani és leírni a saját maguk és mások által érzett érzelmeket/ ...elmagyarázni a negatív érzelmek kezelésére alkalmazható gyakorlati technikákat/ ...nyugodt viselkedést tanúsítani kihívást jelentő helyzetekben; segíteni másoknak megnyugodni vagy meggyógyulni a traumatikus élményekből/ ...megbocsátani azoknak, akik fájdalmat okoztak nekik; helyreállítani a sérült kapcsolataikat és közreműködni abban, hogy mások is így tegyenek

Együttműködés és csapatmunka: ...azonosítani azokat a személyeket, akik kirekesztettnek érzik magukat, és a közösségből kirekesztett csoportok széles skáláját felismerni/ ...bevonni a kirekesztetteket a kooperatív tevékenységekbe; együttműködve megoldani a problémákat/ ...részt venni olyan tevékenységekben, amelyek támogatják a közösséget; rendezvényeket és tevékenységeket szervezni a közösség számára; közösséget létrehozni eltérő háttérű

személyekből és csoportokból/ ... részvételi módszereket alkalmazni és elősegíteni a kooperatív tevékenységeket.

Empátia és tisztelet: ...értékelni mások ötleteit és véleményeit; megérteni mások kihívásait és küzdelmeit/ ...felismerni és leírni mások érzéseit és az egyes érzések mögött meghúzódó okokat/ ... tanácsot adni vagy vigaszt nyújtani mások számára, akiket fájdalom vagy sérelem ért/ ...olyan tevékenységekben részt venni, amelyek a közösséget szolgálják.

Pozitív jövőkép és célkitűzés: ...tevékenységeket tervezni és levezényelni; időbeosztást létrehozni a cél elérése érdekében/ ... felismerni az erőszak és a konfliktus alternatíváit; konfliktus és erőszak nélküli jövőt elképzelni/ ...megtervezni a cél eléréséhez szükséges lépéseket.

Kritikus gondolkodás és döntéshozatal: ...azonosítani a családjukkal, a barátaikkal és a kortársaik kapcsolatos sztereotípiákat; a közösségben megfigyelhető általános sztereotípiákat, előítéletes viselkedést, rasszizmust, és szexizmust/ ...felismerni a véleményt befolyásoló tényezőket / ...kétkedni, kérdezni, kutatni, elemezni, tesztelni és következtetéseket levonni, ha megbízhatatlan információkkal találkozunk/ ...több információforrást elemezni, amelyek alapján megalapozott döntéseket hoznak.

Kreativitás és innováció: ...felismerni és élni a kínálkozó lehetőségekkel/ ...egészséges szintig kockázatot vállalni és kísérletezni alternatív megközelítési módokkal, hogy megtalálják a lehető legjobb megoldásokat egy adott problémára/ ...csoportos ötletelés által új ötleteket kigondolni/ ...kreatív alternatívákat elképzelni a jelenlegi konfliktusokra vagy a fennálló humanitárius krízisre.

A célok értékelésére a „A résztvevők képesek...” kifejezés helyettesíthető a „Képesek-e a résztvevők...?” kifejezéssel. A tanulási célokat tovább lehet alakítani indikátorokká azáltal, hogy az állításokhoz számot vagy százalékot rendelünk.

Indikátorok kiválasztása

A kompetenciákkal kapcsolatos általános célok lefektetése után a serdülők fejlődését és kompetenciahasználatát mérő indikátoroknak a kiválasztása következik. Ahogy a korábbi folyamatokba, úgy az indikátorok kiválasztásába is fontos, hogy bevonjuk a szülőket, a közösség tagjait, a program munkatársait és önkénteseit, valamint a serdülőket. Az alábbiakban példák találhatóak az alkalmazandó indikátorokra, amelyek megfelelnek a fenti segédanyagokban szereplő formalizált tanulási célok példáinak.

Példák a kompetenciaindikátorokra / kulcskérdésekre

Állítás egy indikátor kifejlesztéséhez: „A résztvevők (százaléka/száma) képes...”

A kulcskérdés kidolgozásához: „Képesek-e a résztvevők...?”

Kommunikáció és önkifejezés: ...meghallgatni mások ötleteit és véleményét anélkül, hogy félbeszakítanák őket; szükség szerint érvényesíteni ötleteiket és véleményüket kortárs csoportokban / ...elmagyarázni, hogy melyik kommunikációs stílust használják leggyakrabban, és azonosítani a másoknál megfigyelhető egyéb kommunikációs stílusokat/ ...kifejezni magukat kreatív, művészeti és kulturális tevékenységek segítségével/ ...nyugodtan és hatékonyan kommunikálni kihívást jelentő helyzetekben is

Identitás és önbecsülés: ...rész venni olyan tevékenységekben, amelyek segítenek megismerni önmagukat/ ...leírni az identitásukat és mások identitását befolyásoló tényezők széles skáláját/ ...tisztelteljesen részt venni közös tevékenységekben és felszólalnak a zaklatás ellen/ ...hálát és elismerést kifejezni társaik iránt.

Vezetői készségek: ... felismerni többféle vezetési stílust és mások vezetési stílusát/ ...pozitív és konstruktív módon befolyásolni a családjukat, barátaikat és társaikat/ ...bizalmat kiépíteni olyan személyekkel, akiket nem ismernek vagy olyan személyekkel, akiket konfliktus ért/ ...kezdeményezni a konfliktusok pozitív átalakítását (vagy a békeépítést) a családban, baráti és kortárs csoportokban vagy a közösségen belül.

Problémamegoldás és konfliktuskezelés: ... információ gyűjtést és kiértékelést különböző forrásokból/ ... pozitívvá formálni a konfliktusokkal kapcsolatos negatív nézeteiket; a családi, baráti és kortárs csoportokban és a közösségen belül felmerülő konfliktusokra mindenki számára előnyös megoldásokat keresni/ ...beavatkozni és megoldani a konfliktusokat az érintett személyek közötti tárgyalások útján/ ... elősegíteni a párbeszédet csoportokon belül és konszenzust kialakítani.

Stresszel való megbirkózás és érzelmek kezelése: ...azonosítani és leírni a saját maguk és mások által érzett érzelmeket/ ...elmagyarázni a negatív érzelmek kezelésére alkalmazható gyakorlati technikákat/ ...nyugodt viselkedést tanúsítani kihívást jelentő helyzetekben; segíteni másoknak megnyugodni vagy meggyógyulni a traumatikus élményekből/ ...megbocsátani azoknak, akik fájdalmat okoztak nekik; helyreállítani a sérült kapcsolataikat és közreműködni abban, hogy mások is így tegyenek

Együttműködés és csapatmunka: ...azonosítani azokat a személyeket, akik kirekesztettnek érzik magukat, és a közösségből kirekesztett csoportok széles skáláját felismerni/ ...bevonni a kirekesztetteket a kooperatív tevékenységekbe; együttműködve megoldani a problémákat/ ...rész venni olyan tevékenységekben, amelyek támogatják a közösséget; rendezvényeket és

tevékenységeket szervezni a közösség számára; közösséget létre hozni eltérő háttérű személyekből és csoportokból/ ... részvételi módszereket alkalmazni és elősegíteni a kooperatív tevékenységeket.

Empátia és tisztelet: ...értékelni mások ötleteit és véleményeit; megérteni mások kihívásait és küzdelmeit/ ...felismerni és leírni mások érzéseit és az egyes érzések mögött meghúzódó okokat/ ... tanácsot adni vagy vigaszt nyújtani mások számára, akiket fájdalom vagy sérelem ért/ ...olyan tevékenységekben részt venni, amelyek a közösséget szolgálják.

Pozitív jövőkép és célkitűzés: ...tevékenységeket tervezni és levezényelni; időbeosztást létre hozni a cél elérése érdekében/ ... felismerni az erőszak és a konfliktus alternatíváit; konfliktus és erőszak nélküli jövőt elképzelni/ ...megtervezni a cél eléréséhez szükséges lépéseket.

Kritikus gondolkodás és döntéshozatal: ...azonosítani a családjukkal, a barátaikkal és a kortársaik kapcsolatos sztereotípiákat; a közösségben megfigyelhető általános sztereotípiákat, előítéletes viselkedést, rasszizmust, és szexizmust/ ...felismerni a véleményt befolyásoló tényezőket / ...kétkedni, kérdezni, kutatni, elemezni, tesztelni és következtetéseket levonni, ha megbízhatatlan információkkal találkozunk/ ...több információforrást elemezni, amelyek alapján megalapozott döntéseket hoznak.

Kreativitás és innováció: ...felismerni és élni a kínálkozó lehetőségekkel/ ...egészséges szintig kockázatot vállalni és kísérletezni alternatív megközelítési módokkal, hogy megtalálják a lehető legjobb megoldásokat egy adott problémára/ ...csoportos ötletelés által új ötleteket kigondolni/ ...kreatív alternatívákat elképzelni a jelenlegi konfliktusokra vagy a fennálló humanitárius krízisre.

(Ez a kiadvány a tanulási célok formalizálására vonatkozó példákhoz kapcsolódik.)

Segédlet: Tervezési sablon

Serdülőknek szóló programok hatékonyabbá tétele az Adolescent Kit felhasználása által.

Serdülőknek szóló programokat vagy intervenciókat tartó szervezetek felhasználhatják az alábbi sablont arra, hogy megtervezzék azt, hogy az Adolescent Kit mely forrásait, hogyan fogják hasznosítani a foglalkozások eredményessége érdekében. Az alábbi sablont úgy célszerű alkalmazni, hogy a tervezési folyamat szempontjából releváns lépéseket és a program megvalósításának a szempontjából fontos információkat tartalmazzon.

1. A szervezet neve és az Ön neve:
2. Program, amelynek keretében az Adolescent Kit-et használni tervezi:
3. Hány serdülőt szeretne elérni az Adolescent Kit segítségével? Mi jellemző őket? (F/L, életkor, egyéb jellemzők)
4. Hol tervezi a programot megvalósítani? (Helyszínek)
5. Melyek a program azon tevékenységei és céljai, amelyekhez az „Adolescent Kit for Expression and Innovation” eszköztárát használná (beleértve az irányelveket, a segédanyagokat és a kellékeket)?

Tevékenységek:

Célok:

6. Milyen útmutató anyagokat és eszközöket fog használni az Adolescent Kit-ből? Hogyan fogják ezek kiegészíteni a programon belül használt más tanterveket, útmutatókat, kézikönyveket vagy egyéb forrásokat?
7. Hogyan fogja használni az útmutató anyagokat és tevékenységeket, hogy erősítse a programjait? Mi fog változni vagy javulni a serdülők számára?
8. A serdülők milyen kompetenciáinak a fejlesztésére fókuszál a program? Válaszát fejtse ki bővebben!
9. Milyen tevékenységi ciklusokat használnak a facilitátorok a serdülőknek szóló tevékenységek tervezésekor? Válaszát fejtse ki bővebben!
10. Az oktatási terv vázlata
  - Hány facilitátort szükséges kiképezni?
  - Hol és mikor lesznek a képzések megtartva?
  - Mi a képzési terv fő irányelve? Például oktatók oktatása (Training of Trainers), a facilitátori oktatásba vagy alkalmazásba integrált.

Segédlet: Az Adolescent Kit felhasználása: Gyakorlati példa

Az alábbi mintaforgatókönyv segítségével megvizsgálható az, hogyan lehet az Adolescent Kit-ben szereplő tevékenységeket és megközelítési módokat alkalmazni egy adott közösségben a gyermekeknek vagy serdülőknek szóló programokhoz.

Megbeszélési gyakorlat:

1. Tanulmányozzuk át az alábbi példát:

A Keeping Children Happy (KCH) egy nemzetközi civil szervezet, amely szabadidős programokat szervez kenyai menekülttáborban élő gyermekek számára.

Tíz gyermekközpontjuk van, ahová mintegy 500 gyermek jár rendszeresen. Minden központot két facilitátor irányít. A központok délután 1-től délután 5-ig tartanak nyitva (mivel az iskolaidő 9-12 óráig tart).

A központokba 6 és 15 év közötti gyermekek járnak, többségük fiú. Amikor a központokba jönnek, szabadon játszhatnak egy biztonságos térben. A serdülő fiúk közül néhányan kis csoportokba szerveződve focizni, a lányok pedig ugrókötelezni szoktak.

2. Gondolkodjunk azon, hogyan használhatná a KCH civil szervezet az Adolescent Kit-et a gyermekközpont programjában már részt vevő serdülők támogatására.

3. Mintaválaszok: Az Adolescent Kit-ben található segédletek és tevékenységeket felhasználhatja a KCH arra, hogy...

- Konzultáljon az idősebb gyermekekkel és serdülőkkel arról, hogy milyen tevékenységekben szeretnének részt venni, illetve milyen készségeket és ismereteket szeretnének elsajátítani a gyermekközpontokban töltött idő alatt.
- Kiderítse, hogy az idősebb serdülők (15-18 évesek) és a serdülő lányok hol tartózkodnak a táborban, és miért nem jönnek a gyermekközpontokba; majd használhatja az Adolescent Kit-ben található útmutatást, hogy megtalálja a módját annak, hogy elérje őket.
- A gyermekek és serdülők csoportokba vagy körökbe szervezze a Serdülők Körei megközelítési mód alkalmazásával.
- Rendszeres foglalkozásokat tartson a gyermekközpontok nyitvatartási idején belül lány- és fiúcsoportok számára (pl. a Facilitátorok útmutatójában leírt lépések felhasználása).
- Az Adolescent Kit-ben található Tevékenységi útmutatók segítségével új tevékenységeket vezessen be, például játékok, projektek vagy művészeti foglalkozások.
- A tevékenységek egy részét a gyermekközpontokon kívülre helyezze át.
- Segítse a serdülőket olyan kompetenciák – készségek, ismeretek és attitűdök – kialakításában, amelyek a gyermekközpontokban végzett közös tevékenységek révén a pszichoszociális jólétüket és a közösségükkel való pozitív kapcsolatuk javíthatja.
- Egyéb?
- Találjunk ki további példákat arra, hogyan használható fel az Adolescent Kit a serdülő fiatalokkal való munka hatékonyabbá tételéhez.

Segédlet: Lehetséges belépési pontok az Adolescent Kit számára

Az alábbi lista útmutatásul szolgálhat az Adolescent Kit belépési pontjának a kiválasztásában.

Emlékeztető! Első lépésként keresni kell (vagy létrehozni) egy megfelelő programot, amely az Adolescent Kit belépési pontjaként szolgálhat, ezt követően lehet csak a benne lévő tevékenységek, segédletek és megközelítési módok felhasználásába kezdeni.

Oktatási, iskolai és életvezetési programok

Az Adolescent Kit-ben található segédletek és tevékenységek felhasználhatóak gyermekek és serdülők oktatásának és tanulásának a javítására, formális és nem formális programok során. A tevékenységeket és segédleteket például be lehet építeni a következőkbe:

- Iskolai tanórák az írni-olvasni tudás, életvezetési és társadalmi ismeretek, pályaorientációs tanácsadás vagy a művészetek területén;
- Tanórán kívüli foglalkozások, mint például iskola utáni klubok vagy művészeti műhelyek;
- Nem formális oktatási programok, például életvezetési tanácsadás, diákok közötti mentorálás vagy korrepetálás, amelyek iskolán kívüli környezetben is történhetnek (közösségi központokban, civil szervezeteknél vagy családsegítőkből).

Gyermekvédelmi programok

Az Adolescent Kit-ben található segédletek és tevékenységek felhasználhatóak gyermekvédelmi programokban, serdülőkorú fiatalok pszichoszociális jólétének és ellenálló képességének a javítására összpontosító kezdeményezések továbbfejlesztésére (vagy újak létrehozására). Ez magában foglalja a következőket:

- Gyermekbarát terek²;
- A gyermekek szerepvállalását és ellenállóképességét fejlesztő programok;
- Gyermek-, serdülő- vagy ifjúsági klubok, szervezetek vagy bizottságok;
- Közösségi gyermekvédelmi bizottságok vagy hálózatok.³

Béketeremtő oktatási és érdekérvényesítési programok

Az Adolescent Kit-ben található segédletek és tevékenységek segíthetnek serdülőknek, hogy feltárják és megértsék az őket érintő konfliktusokat, pozitív kapcsolatokat alakítsanak ki a felnőttekkel, hozzájáruljanak közösségeikhez, és megtanulják a másokkal való együttműködés befogadó, tiszteletteljes módját, ebből kifolyólag az Adolescent Kit kifejezetten alkalmas a gyermekeket és fiatalokat célzó béketeremtő oktatási és érdekérvényesítő programokhoz. Ez magában foglalja a következőket:

- Kezdeményezések, amelyek olyan kompetenciák kialakítására összpontosítanak, amelyek segíthetik a serdülők konfliktuskezelését;

---

² A Gyermekbarát terek olyan biztonságos közegek, ahol az általában 10 év alatti gyermekek szabad és strukturált játékhöz, kikapcsolódáshoz, szabadidős és tanulási tevékenységekhez juthatnak, és amelyek oktatással és pszichoszociális támogatással is szolgálhatnak, forrás: Humanitárius segítségnyújtás gyermekvédelmi minimum szabályai című dokumentum.

³ A gyermekvédelmi bizottságok vagy hálózatok olyan közösségi tagokból álló csoportok, amelyek a gyermekek jogainak védelméért és a gyermekek bántalmazástól, elhanyagolástól, kizsákmányolástól és erőszaktól való megóvásáért dolgoznak.

- Közvetítő vagy békeklubok;
- Közösségfejlesztési/szolgáltatási projektek;
- Vallásközi/nemzedékek közötti kezdeményezések.

Ifjúsági fejlesztési programok

Az Adolescent Kit-ben található segédletek és tevékenységek beépíthetők olyan ifjúságfejlesztési programokba, amelyek a serdülő fiatalok szerepvállalásának az erősítésére összpontosítanak. Például:

- Ifjúságvédelmi kezdeményezések;
- Ifjúsági klubok és központok;
- Közösségfejlesztési projektek, közösségi szolgálat;
- Mentorprogram vagy korrepetálás.

Művészeti, szabadidős és sportprogramok

Humanitárius krízis közegében zajló művészeti, szabadidős és sportprogramok fejlesztésére is felhasználható az Adolescent Kit eszköztára a művészetekre és innovációra való összpontosítással. A tevékenységek és segédletek felhasználhatóak az alábbiak esetében:

- Sportra, szabadidős játékokra, testmozgásra és rekreációra irányuló kezdeményezések;
- Közösségi művészet, hagyományos vagy utcaszínház projektek;
- Olyan projektek, amelyek gyermekek vagy serdülők önkifejezését támogatják művészeteken keresztül, például zene, tánc, drámajáték, irodalom.

Gyermek- vagy serdülőklubok, szervezetek vagy bizottságok

Az Adolescent Kit-ben található segédletek és tevékenységek segíthetnek a serdülőknek saját klubok vagy kezdeményezések létrehozásában (vagy a meglévők megerősítésében) azáltal, hogy a részvételiségen és inkluzivitáson alapuló munkát erősítik, képessé teszik a serdülőket arra, hogy kifejezzék önmagukat és képesek legyenek a kihívások kezelésére. Ezek közé tartoznak a következők:

- Gyermek- és serdülőklubok;
- Gyermekvédelmi/gyermekjogi/oktatási/békebizottságok;
- Gyermekek/fiatalok által vezetett kezdeményezések, amelyek a közösségfejlesztésre, a katasztrófakockázat csökkentésére és a humanitárius segítségnyújtásra összpontosítanak.

Bármely olyan program vagy kezdeményezés, amely gyermekeket és serdülőket érint

Az Adolescent Kit-ben található tevékenységek és megközelítési módok szinte bármely programban felhasználhatók annak érdekében, hogy kiegészítsük vagy megerősítsük a serdülőkre való fókuszálást. A serdülőkorú fiatalok számára különösen fontos területek lehetnek:

- Reprodukív egészség
- HIV/AIDS
- Nemek közötti egyenlőség, a nők szerepvállalása és a nemi alapú erőszak
- Aknamentesítés

- Víz, Közegészségügy és Higiénia (WASH⁴)
- Táplálkozás
- Egészség
- Katasztrófakockázat csökkentése
- Szakképzés és gazdasági megerősítés

Megjegyzés: Az Adolescent Kit-ben található források célja, hogy támogassák a serdülők kompetenciáinak fejlesztését, alapvető készségeket, amelyekre szükségük van ahhoz, hogy pozitívan viszonyuljanak a körülöttük lévő világhoz és saját prioritásaikat kövessék. Az Alapozó útmutató Általános irányelvek és források fejezetében további információk találhatóak, amelyek segítségül szolgálhatnak a fenti témákra összpontosító programok számára.

---

⁴ Water, Sanitation és Hygiene

Segédlet: A kompetenciacélok irányába tett előrehaladás mérésére⁵

A serdülők kompetenciáinak a fejlődését sokféleképpen lehet mérni:

- A serdülők megfigyelése köreikben és a közösségen belül;
- Interjúk/fókuszcsoporthok szervezése a serdülőkkel, a facilitátorokkal és a közösség tagjaival;
- Részvételi gyakorlatok és tevékenységek a serdülőkkel;
- Írásos kérdőívek vagy felmérések.

Az alábbi minta útmutatóként szolgálhat a kompetenciacélok irányába tett előrehaladás méréséhez

Minta: Kompetencia célok nyomon követése

Kompetencia célok	Negatív változás	Nincs változás	Mérsékelt változás	Nagy változás	Megjegyzések:
					

A serdülők képesek:

Kommunikáció és önkifejezés	Meghallgatni mások szempontjait, aggodalmait és szükségleteit.					
	Kifejezni ötleteiket, nézeteiket vagy véleményüket.					
	Nyugodtan és hatékonyan kommunikálni kihívást jelentő helyzetekben is.					

⁵ Ez az eszköz a Peacebuilding Competency Outcome Framework (Béketeremtési kompetenciakeret) tartalmán alapul, UNICEF, 2015, kiadatlan.

Minta: Kompetencia célok nyomon követése

Kompetencia célok	Negatív változás	Nincs változás	Mérsékelt változás	Nagy változás	Megjegyzések:
					

A serdülők képesek:

A stresszel való megbirkózás és az érzelmek kezelése	Biztonságosan és konstruktívan felismerni és kifejezni különböző érzelmeket					
	Egészséges stratégiákat alkalmazni a stressz csökkentésére és a negatív érzelmek kezelésére.					
	Konstruktívan reagálni mások érzelmeire és stresszére.					

A serdülők képesek:

Együttműködés és csapatmunka	Mások ötleteit és véleményeit meghallgatni, együttműködve megoldásokra jutni.					
	Csoportmunka során inkluzív módon és kompromisszumkészen együtt dolgozni.					
	Egészséges, tiszteletteljes és együttműködő kapcsolatot kialakítani másokkal.					

A serdülők helyzetének kivizsgálása

Az Adolescent Kit for Expression and Innovation alkalmazásának fontos lépése a programban résztvevő serdülők körülményeinek a felmérése és az életüket érintő legfontosabb kérdéseknek a feltérképezése, valamint kiemelt fontosságú azon serdülők azonosítása, akik a legnagyobb támogatásra szorulnak.

A serdülőkorú fiatalok rendkívül változatos csoportot alkotnak, különböző igényekkel, érdeklődési körökkel és kihívásokkal. Az Adolescent Kit használata során elengedhetetlen fontosságú az adott területen élő serdülők helyzetének a felmérése. Mérlegelni kell, hogy mely serdülők számára lehetnek hasznosak az Adolescent Kit-ben szereplő megközelítési módok és tevékenységek, és hogyan lehet megtervezni az intervenciókat úgy, hogy az megfeleljen az igényeiknek. Ha az intervenció már folyamatban van, akkor a serdülők helyzetére vonatkozó információkat rendszeresen frissíteni szükséges, és a tevékenységeket hozzá kell igazítani a körülményeknek, a szükségleteknek és az érdeklődési körüknek a változásaihoz.

Mindenképpen be kell vonni a serdülő fiatalokat a tervezési folyamatba, mivel mindenkinél többet tudnak a helyzetükről, és kreatív módszereik lehetnek arra, hogy információt gyűjtsenek társaikról. Az adatgyűjtéshez és a serdülőkkel való konzultációhoz támogatást nyújt a Serdülőkre vonatkozó információk gyűjtése című segédlet.

Az alábbi kérdések felhasználhatóak a serdülők helyzetének a felmérésére, kontextustól függően további kérdésekkel kiegészíthetőek.

További információért lásd A serdülők vizsgálatára vonatkozó kérdések segédlet.

1. Kik a tartoznak serdülők csoportjához?

Első lépésként célszerű kideríteni, hogy kik azok a serdülők, akik a környéken élnek, és hogyan lehet felvenni velük a kapcsolatot. A serdülők csoportjának tagjai nagy variabilitást mutathatnak korosztály, etnikai hovatartozás, nemzetség, nyelv, szexuális irányultság és vallás tekintetében, valamint lehetnek fogyatékkal élők is közöttük. Különösen fontos

Információgyűjtés a serdülőkről

Számos módja van annak, hogy információt gyűjtsünk a humanitárius krízisnek kitett serdülőkről:

- Gyermekvédelemmel, oktatással, reprodukciós egészséggel és más idősebb gyermekek számára releváns problémákkal foglalkozó programok megvizsgálása által – helyzetelemzések, kérdőíves felmérések és humanitárius értékelések hasznos információkkal szolgálhatnak a serdülőkről is.
- További információk gyűjthetőek fókuszcsoporthoz, kérdőíves vagy rapidfelmérések által.
- Hasznos információhoz juthatunk a közösség tagjaival folytatott beszélgetések során is (pl. tanárok, szülők, vallási vezetők, közösségi munkások és mások)

Elengedhetetlen a serdülőkkel való konzultáció! Fel kell keresni a serdülőket ott, ahol élnek, összegyűlnek, tanulnak, esznek, dolgoznak, imádkoznak és játszanak.

azoknak a serdülőknek az azonosítása, akik a legkiszolgáltatottabbak, őket jellemzően figyelmen kívül hagyják a programokban, és nekik van a legnagyobb szükségük támogatásra⁶.

2. Hány serdülő van?

A közösségében élő serdülők lehető legpontosabb demográfiai profilját kell kidolgozni, kiszámítva a serdülők összlétszámát, valamint a különböző etnikai, nyelvi, vallási és egyéb háttérrel rendelkező serdülőkorú fiatalok arányát. Ezek az adatok segítséget nyújtanak a belépési célok meghatározásában és a leginkább rászoruló fiatalok elérésében.

3. Milyen humanitárius krízissel állnak a serdülők szemben?

Figyelembe kell venni, hogy a serdülők a válság első néhány hetében vannak-e, hosszabb távú humanitárius helyzetben (például külföldi- vagy belsőmenekült-táborban), háborús konfliktusban, vagy viszonylag állandó és stabil fejlődési környezetben élnek.

Az Adolescent Kit segítségével tervezett intervenciókra befolyással lehet a humanitárius krízis típusa, a serdülők elköltözésének várható időtartama és a krízisből való kilábalásnak a lehetőségi foka. Azt is fontos szem előtt tartani, hogy a serdülők körülményei gyorsan változhatnak humanitárius helyzetben, és ezekre a változásokra reagálva hozzá kell módosítani az intervenciót.

A különböző humanitárius körülményeknek a serdülőkkel folytatott tevékenységekre való ráhatásáról további információért lásd Az Alkalmazkodás a humanitárius körülményekhez segédletet.

4. Milyen kihívásokkal szembesülnek a serdülők?

Hogy olyan intervenciót tervezhessünk, amely segít a serdülőknek megbirkózni a kihívásaikkal és kihasználni a környezetükben rejlő lehetőségeket, ismernünk kell a serdülők élethelyzetét és mindennapi problémáit.

Serdülők egyedi kihívásokkal nézhetnek szembe humanitárius krízisek során, mint például: a közösségük szétszakadása, tanulmányaik megszakítása, családjuktól való elszakítódás, kizsákmányoló munkába vagy gyermekházasságba való kényszerítés, erőszak és zaklatás, illetve kényszersertoborzás. Túlszűfolt, egészségtelen körülmények között élhetnek, nélkülözve alapvető élelmiszer-, egészségügyi, biztonsági és egyéb szolgáltatásokat. Ha nincs lehetőségük iskolába járni vagy eltartani magukat és családjukat, akkor tétlenségben tengődhetnek, azonban, ha felnőtt szerepben kell helytállniuk – például munka, gyermekgondozás, házimunka –, akkor az ebből fakadó túlterheltség megnehezítheti a nekik számtalan programban való részvételt. Frusztrálnak, bátortalannak, rémültnak vagy szorongónak érezhetik magukat a jövőt illetően, de mint minden serdülő a világ bármely pontján, ők is aggódhatnak hétköznapi dolgok miatt, mint például barátság, család, romantikus kapcsolatok és karrier.

További információért lásd a Kihívások és lehetőségek feltárása segédletet.

---

⁶ Ez kifejezetten nehéz lehet, ugyanis a kiszolgáltatott serdülők gyakran eltűnnek a humanitárius helyzetekben, és előfordulhat, hogy a közösség tagjainak és más serdülőknek a támogatását kell igénybe vennie ahhoz, hogy aktívan felkutassuk őket.

5. Milyen családi helyzetben élnek a serdülők? Milyen szerepeknek és felelőségeknek kell megfelelniük?

Meg kell ismerni a serdülők családi háttérét, hogy milyen szerepet töltenek be otthon, milyen felelőségek hárulnak rájuk. Sok serdülőnek új szerepet kell vállalnia humanitárius helyzet következményében, mint például a háztartás vezetése, a testvéreik gondozása, munkavégzés és szülővé válás. Ezek az új szerepkörök hatással lehetnek az Adolescent Kit-tel végzett tevékenységekre, fontosak lehetnek a serdülők szükségletei és érdeklődése szempontjából, valamint arra az időre, amely az intervencióban való részvételre rendelkezésükre áll.

6. Hogyan töltik idejüket a serdülők?

Meg kell ismerni a serdülők mindennapi rutinját, hogy hová mennek, mit csinálnak egy nap. Előfordulhat, hogy a nap jelentős részét felügyelet nélkül töltik, nem foglalkozva semmivel, de annak is fennáll az esélye, hogy munka és háztartási feladatok miatt kevés szabadidejük van. Mozgásterük az otthonaikra korlátozódhat háztartási kötelezettségek, társadalmi szabályok és szellemi vagy fizikai fogyatékoságok miatt, de az is előfordulhat, hogy hosszú időt töltenek távol otthonaiktól jövedelemszerzés céljából, gyakran nem biztonságos és potenciálisan káros tevékenységek révén. Ha megértjük, hogyan töltik idejüket a serdülők, az segíthet meghatározni a lehetőségeket (mind időben, mind térben), hogy a Serdülők körei megközelítési módon keresztül elérjük őket.

7. Milyen környezetben élnek a serdülők?

Minél több információt kell szerezni a serdülők kulturális, társadalmi és fizikai környezetéről, mivel ezek befolyásolhatják a játék, a tanulás és a másokkal való interakció lehetőségeit az Adolescent Kit segítségével történő intervenciók során.

Kulturális környezet: A kulturális, társadalmi és vallási szabályok befolyásolhatják a serdülők számára elfogadhatónak tekintett tevékenységtípusokat. Sok környezetben nem tartják megfelelőnek vagy biztonságosnak, hogy serdülő fiúk és lányok érintkezzenek egymással, és/vagy a serdülő lányok kísérő nélkül mozgását vagy megmutatkozását a nyilvánosság előtt. Marginalizált serdülő fiatalok diszkriminációval vagy megbélyegzéssel szembesülhetnek, ami korlátozza lehetőségeiket abban, hogy más serdülőkkel együtt vegyenek részt tevékenységekben. Vallási gyakorlatok, beleértve a napi imát vagy az éves ünnepeket, szintén befolyásolhatják serdülőknek a tevékenységekben való részvételre szánt idejét.

Szociális környezet: A serdülők etnikai, vallási vagy klánidentitása, valamint családi kapcsolataik, származási helyük, politikai vagy katonai csoporthoz való kötődésük alakíthatja a másokhoz való viszonyukat, különösen konfliktus sújtotta helyzetekben.

Fizikai környezet: Előfordulhat, hogy a távoli területeken élő serdülőknek nincs idejük vagy pénzük a közösségi központokban található programok eléréséhez. Az olyan veszélyforrások, mint a forgalom, az útviszonyok, a zaklatás, szexuális abúzus vagy rablás lehetősége szintén gátolhatja a serdülők közösségben való mozgását (gyakran aránytalanul akadályozva a lányokat és a fogyatékkal élőket), valamint a Serdülők Köreiben való részvételüket.

8. Mit csinálnak szívesen a serdülők?

A serdülők még nehéz körülmények között is élvezhetik az olyan tevékenységeket, mint a

sportolás, a barátokkal való találkozás, a főzés, vagy a kisebb testvérek gondozása. Ki kell deríteni, hogy mit élveznek vagy mit szeretnének kipróbálni, és ezeket az információkat felhasználva lehet az Adolescent Kit-tel végzet tevékenységeket megtervezni és lebonyolítani.

9. Milyen ismereteket és készségeket szeretnének elsajátítani a serdülők?

A humanitárius körülmények között élő serdülők elsődleges célja olyan ismeretek és készségek megszerzése, amelyek segítik őket felnőtt szerepükben, mint családfő, szülő, diák, jövedelemszerző és állampolgár. Érdeklődhetnek konkrét problémák iránt, vagy tudni akarhatják, hogyan kezeljék jelenlegi körülményeiket, és hogyan járulhatnak hozzá a közösségükhöz.

Időt kell szánni arra, hogy megvitassuk azokat a készségeket és ismereteket, amelyeket a serdülők szeretnének elsajátítani az intervenció során, és olyan tevékenységeket kell választani, amelyek megfelelnek érdeklődési körüknek és igényeiknek.

10. Milyen kapcsolataik vannak a serdülőknek?

Ahogy nőnek és fejlődnek a serdülők, és megváltoznak a körülményeik, kapcsolataikban is változásokat tapasztalhatnak. Humanitárius körülmények között élő serdülők gyakran elszigeteltek kortársaiktól, és feszültséget tapasztalhatnak otthon vagy közösségükben. Fontos, hogy beszéljünk a serdülőkkel arról, hogy milyen a kapcsolatuk az iskolatársaikkal, barátaikkal, családtagjaikkal és másokkal, ezt az információt felhasználhatjuk arra, hogy segítsük őket a pozitív kapcsolatok megerősítésében és a kihívásokkal teli kapcsolatok kezelésében.

11. Mik a serdülők vágyai és céljai?

A reális jövőbeli célok reménye alapvető feltétele a pszichoszociális jólétnek. Beszéljünk a serdülőkkel a családjukkal és közösségükkel kapcsolatos céljaikról, és arról, hogy milyen változásokat szeretnének látni az életükben. Amennyire csak lehetséges, olyan tevékenységeket kell tervezni, amelyek segítik a serdülőket abban, hogy fejlesszék a céljaik eléréséhez és közvetlen körülményeik javításához szükséges készségeket és tudásokat.

Összefoglalás

A serdülők életkörülményeiről és életéről gyűjtött információk segítenek az Adolescent Kit segítségével történő intervenció megtervezésében és lebonyolításában. A legfontosabb dolog, amelyet nem szabad elfelejteni, hogy rugalmas attitűdöt kell felvenni, és a tevékenységeket és megközelítési módokat az adott közösségében élő serdülő fiatalok sajátos igényeinek megfelelően kell megtervezni.

Figyelj és alkalmazkodj!

A serdülők helyzetének vizsgálata nem csak egy egyszeri gyakorlat, amelyet az Adolescent Kit segítségével történő intervenció előtt végezhetünk el. Ez olyasmi, amit ismételten le kell folytatni a serdülő fiatalokkal végzett munka során. Ahogy a helyzetük változik – ahogy a humanitárius krízis evolválódik, ahogy nőnek és fejlődnek, és ahogy az élet új kihívásokat állít eléjük – folyamatosan alkalmazkodnia kell a megközelítési módoknak.

Ahogy előre haladunk, ügyeljünk arra, hogy továbbra is tegyünk fel kérdéseket, megfigyeljük a serdülőket, és figyelemmel kísérjük a közösségük általános helyzetét. Tartsunk olyan

tevékenységeket, amelyek segítségével többet megtudhatunk az életükről, és felhasználhatjuk ezeket az információkat a közös munkánk megtervezéséhez. További információért lásd a [Tevékenységek a serdülőktől-serdülőkről tanuláshoz segédletet](#).

Etikai megfontolások a serdülők helyzetének értékelésével kapcsolatban

Az alábbi részlet a Globális Védelmi Csoportosulás Gyermekvédelmi Munkacsoportja⁷ által kidolgozott Gyermekvédelmi gyorsértékelési eszköztárból⁸ származik. Áttekintést kaphatunk belőle a legfontosabb etikai szempontokról, amelyeket figyelembe kell venni a gyermekek helyzetének értékelése során. Az Adolescent Kit-et használó programkoordinátorok számára erősen ajánlott az alábbi kivonat részletes áttekintése és a benne található irányelvek követése a serdülők helyzetének értékeléséhez, valamint további útmutatásért a Humanitárius segítségnyújtás gyermekvédelmi minimum szabályai című dokumentum⁹ áttekintése is javasolt. (További információért lásd az Alapozó Útmutató Gyermekvédelem részét).

A gyorsértékelések etikus megközelítésének alapfelvételei:

- Szükséges a nyomon követési intézkedések iránti elkötelezettség;
- Olyan közösségi megoldásmechanizmusok azonosítása és támogatása, amelyek nem sértik a gyermekek alapvető jogait és nem okoznak kárt nekik;
- Az értékelési gyakorlat lehetséges negatív hatásainak figyelembevétele (például egy személy vagy csoport megbélyegzése azáltal, hogy szükségtelenül felhívják rájuk a figyelmet, vagy félelmet keltenek);
- Az értékelés előtt és az értékelés során őszintének kell lenni a közösségekkel az értékelés céljait illetően, ezáltal nem keltünk hamis elvárásokat;
- Elemzett dokumentáció használata.

Az értékelések önmagukban is intervenciók. Lehetnek tartalmas és pozitív tapasztalatok, de tolaakodóak és zavaróak is, és okozhatnak további stresszt a lakosság számára. Ez különösen igaz a vészhelyzetet közvetlenül követő időszakban, ezért a „ne árts” és a „gyermek mindenk felett álló érdeke” irányelvek minden értékelés során elsődleges szempontok kell legyenek.

Érzékeny információk: Az mi felelősségünk, hogy biztosítsunk a ránk bízott információk bizalmas kezelését. A bizalmas kezelés a gyermekvédelmi értékelések előtt, alatt és után gyűjtött érzékeny információk (pl. nevek, események, helyszínek, részletek stb.) korlátozó kezelését jelenti.

Az érzékeny információkat védeni kell, és csak azokkal az emberekkel (szolgáltatók, család stb.) szabad megosztani, akiknek a gyermekek érdekében szükségük van az információra. A megosztott információból törölni kell a forrásszemélyre vonatkozó minden adatot, kivéve, ha ez a megfelelő intézkedés biztosításához szükséges (a forrásszemély írásos beleegyezésével). Az adatok bizalmas kezeléséről bővebben információért lásd a Humanitárius segítségnyújtás gyermekvédelmi minimum szabályai című dokumentum ötödik számú szabályát.

A tájékozott beleegyezés életkortól függetlenül kötelező része minden olyan értékelő tevékenységnek, amely az emberek közvetlen információszerzését foglalja magában. A tájékozott beleegyezés jelentése: a beleegyezési képességgel és szabad döntési joggal rendelkező személy önkéntes beleegyezése.

Az alábbi részlet a Globális Védelmi Csoportosulás Gyermekvédelmi Munkacsoportja által kidolgozott Gyermekvédelmi gyorsértékelési eszköztárból származik.

⁷ Child Protection Working Group of the Global Protection Cluster

⁸ Child Protection Rapid Assessment Toolkit

⁹ Minimum Standards for Child Protection in Humanitarian Action

Segédlet: Tevékenységek a serdülőktől-serdülőkről tanuláshoz¹⁰

Az alábbi tevékenységi útmutatók segítenek felfedezni a serdülő fiatalok életét és tapasztalatait, illetve megismerni az életkörülményeiket.

A serdülők megértése

- Napjaink - Információkat nyújt a serdülők napi tevékenységeiről és feladatairól.
- Környezetünk - Bemutatja, hogy a serdülők mit tudnak a közösségük földrajzáról, elrendezéséről és szolgáltatásairól, és hogyan látják a körülöttük lévő erőforrásokat és veszélyeket.
- Kihívásaink, megoldásaink - A serdülőket foglalkoztató kérdések és az ezekre vonatkozó pozitív megoldási ötleteik feltárása.
- Külső és belső önkép - Bemutatja, hogyan látják magukat a serdülők, és betekintést nyújt pszichoszociális jólétükbe.
- Ki vagyok én? Minek vagyok a birtokában? Mire vagyok képes? - Lehetővé teszi a serdülők számára, hogy rajzolással fedezzék fel erősségeiket.
- Kapcsolati térkép: Bemutat néhány, a serdülők életében lévő pozitív és/vagy kihívást jelentő kapcsolatot.
- Közösségi párbeszéd - Lehetőséget biztosít a serdülők számára, hogy az őket érdeklő kérdéseket megvitassák a közösségben élő felnőttekkel.
- Kiállítás szervezése - Bemutatja a serdülők munkáit, és lehetővé teszi a serdülők számára, hogy kifejezzék érzéseiket és nézeteiket bizonyos témákkal kapcsolatban.

---

¹⁰ Részletes tevékenységi útmutatókért lásd a Facilitátorok útmutatóját.

Segédlet: A kihívások és lehetőségek feltárása

Az alábbi segédlet egy közösségben élő serdülők kihívásainak és lehetőségeinek a feltárásához nyújt iránymutatást.

Serdülő lányok	Serdülő fiúk
Lehetséges kihívások és nehézségek	Lehetséges kihívások és nehézségek
Pozitív dolgok és lehetőségek	Pozitív dolgok és lehetőségek

Minta: Az UNICEF azon partnerszervezetei, amelyek életképességeket és pszichoszociális jólétet fejlesztő programokat valósítanak meg az elhúzódó dél-szudáni konfliktus által érintett serdülők számára, a következő kihívásokat és lehetőségeket azonosították, amelyekkel a serdülő fiúk és lányok szembesülnek.

Serdülő lányok	Serdülő fiúk
<p>Lehetséges kihívások és nehézségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bullying, romantikus kapcsolatokból adódó nehézségek, a szülők közötti anyagi konfliktusok és más problémát jelentő dolgok • A háztartási munkák és felelőségek terhei • Feleségként vagy anyaként vállalt kötelességek, amelyek csökkentik a programokban való részvétel lehetőségét • Kevesebb lehetőség (a fiúknál) az iskolába való járásra • Gyermekházasság, szexuális kizsákmányolás, terhességnek való kitettség, szexuális úton terjedő betegségek 	<p>Lehetséges kihívások és nehézségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bullying, romantikus kapcsolatokból adódó nehézségek, a szülők közötti anyagi konfliktusok és más problémát jelentő dolgok • Az oktatási lehetőségek hiánya • Toborzás a harcoló erőkbe • Kizsákmányoló gyermekmunka • A szexuális úton terjedő betegségek veszélye (beleértve a HIV-et és az AIDS-et is)
<p>Pozitív dolgok és lehetőségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • A lánygyermek oktatásának fontosságára való figyelemfelkeltés • A lányoknak szóló programok számának növekedése • A humanitárius helyzetek lehetőséget adhatnak a lányoknak arra, hogy új szerepeket vállaljanak, például családfő vagy gazdasági szolgáltató, és új készségeket tanuljanak, például más nyelveket. 	<p>Pozitív dolgok és lehetőségek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nagyobb valószínűséggel kapnak oktatást, mint a lányok • Több lehetőség (és önbizalom) a családi vagy közösségi ügyekben való részvételre, mint a lányoknál. • A humanitárius helyzetek lehetőséget adhatnak a fiúknak arra, hogy új szerepeket vállaljanak és új készségeket tanuljanak, pl. menedékházak építése, új nyelvek elsajátítása.

Segédlet: Kérdések a serdülők vizsgálatához

Az alábbi kérdések segítséget nyújtanak a serdülők igényeinek és körülményeinek megfelelő intervenció megtervezéséhez és lebonyolításához.

<p>Kik a serdülők? Hány serdülő van? Kik a legkiszolgáltatottabbak?</p>	<p>Az adatok gyűjtése az alábbi változók szerint lebontva történik:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A serdülők száma (azaz a 10-17 éves fiataloké) • A serdülők száma korcsoportonként • A serdülő fiatalok aránya • Fogyatékkal élő serdülők száma, beleértve a testi, érzékszervi (látási és hallási) és kognitív fogyatékkal élőkre vonatkozó bontott adatokat is • A közösségben jelenlévő egyes etnikai, vallási, nyelvi csoportok, klánok, egyéb fontos kulturális vagy társadalmi csoportokba tartozó serdülők száma • A közösség marginalizált csoportjaiból származó serdülők száma
<p>Milyen humanitárius helyzetnek vannak kitéve?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Milyen jellegű a humanitárius krízis (pl. természeti katasztrófa, háborús konfliktus)? • Mennyi idő telt el a krízis kezdete óta? • Mennyi ideig fog tartani a krízis? • Milyen a biztonsági helyzet?
<p>Milyen kihívásokkal szembesülnek a serdülők?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Szembesülnek-e a serdülő fiatalok bármilyen védelmi kihívással? (pl. a gondviselőiktől való elszeparálás, gyermekházasság, kizsákmányoló munka, erőszak, kényszertoborzás és egyéb veszélyek) • Milyen kihívásokkal kell szembenéznük alapvető szükségleteik, biztonságuk, életkörülményeik és jólétük tekintetében? • Megszakításra kerültek-e a tanulmányaik? • Milyen kihívásokkal szembesülnek a családjukban, az iskolában (pl. bullying), a munkahelyükön, a barátaikkal, a szerelmi kapcsolataikban?

<p>Milyen a családi helyzetük?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Elszeparálásra kerültek-e a gondviselőiktől? • Betöltöttek-e családfői szerepet? • Gondoznak-e fiatalabb gyermekeket? • Házasok-e? • Vannak-e saját gyermekeik?
<p>Hogyan töltik az idejüket?</p>	<p>Melyek a serdülők napi tevékenységei és feladatai?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mikor végeznek iskolai vagy egyéb oktatási tevékenységet? • Mikor végeznek háztartási feladatokat vagy használnak egyéb létesítményeket (pl. sorban állás ételkészítés- vagy más kiosztáson, vízfordítás, vécé/zuhanyzó használata, főzés a közösségi konyhában)? • Mikor vesznek igénybe szolgáltatásokat vagy vesznek részt programokon (pl. egészségügyi klinikák látogatása vagy gyermekvédelmi, oktatási, ifjúsági vagy megélhetési kezdeményezésekben való részvétel)? • Mikor játszanak, szocializálódnak, vagy pihennek? • Mikor imádkoznak vagy vesznek részt vallási szertartásokon? • Mikor végeznek jövedelemkereső tevékenységet, hogy eltartsák magukat vagy másokat? <p>Ha a serdülők rendszeresen kimozdulnak otthonról, hová mennek?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Milyen helyeket látogatnak rendszeresen? • Hol töltik az idejük nagyrészét? • Milyen útvonalakon és milyen közlekedési eszközökkel mozognak?
<p>Milyen környezetben élnek? (társadalmi, kulturális és fizikai értelemben)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Melyek a serdülő fiatalok kulturális vagy társadalmi normái? Például, megengedett-e a serdülő fiúk és lányok érintkezése? • Milyen kapcsolat van a különböző etnikai, vallási, nyelvi, klánok és egyéb csoportok között? Vannak-e olyan csoportok, amelyek gazdaságilag, társadalmilag vagy

	<p>politikailag marginalizálódtak, és ez hogyan hatott a serdülőkre?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hol élnek a serdülők? • Melyek az elérhető és biztonságos, és melyek a veszélyes útvonalak? • Milyen közlekedési módok állnak rendelkezésükre? • Milyen helyek jelentenek veszélyt a serdülők számára? Hol érzik magukat kényelmetlenül és veszélyben? Mely helyeket kerülik el?
<p>Milyen tevékenységek érdeklik őket?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mely tevékenységeket élvezik a serdülők a mindennapjaikban? • Mit élveznek ezekben a tevékenységekben? Mit találnak szórakoztatónak? • Mely tevékenységeket vagy feladatokat élvezik a legkevésbé, vagy találják a legkevésbé hasznosnak vagy kifizetődőnek? Miért? • Milyen új tevékenységeket szeretnének kipróbálni?
<p>Milyen ismereteket és készségeket szeretnének elsajátítani?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Milyen ismereteket és készségeket szereztek a serdülők az iskolai vagy más oktatási programok során? • Milyen ismereteket és készségeket szereztek a serdülők egyéb tevékenységek, például házimunka és felelősségvállalás, sport, művészetek, szabadidő vagy önálló tanulás révén? • Milyen új témák érdeklik őket? • Milyen új készségeket vagy ismereteket szeretnének elsajátítani?
<p>Milyen kapcsolataik vannak? Megjegyzés: Humanitárius helyzetben a serdülők elszeparálódhatnak a szüleiktől.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Milyen a viszonyuk a szüleikhez vagy a gondviselőikkel? Hogyan támogatják őket ezek a kapcsolatok? Milyen feszültségeket vagy konfliktusokat élnek át? • Hogyan viszonyulnak a serdülők másokhoz a családjukban vagy a háztartásukban, beleértve a testvéreket, nagyszülőket és a tágabb családtagokat? • Vannak-e a serdülőknek megbízható barátai? Mikor és hogyan töltenek velük időt?

	<ul style="list-style-type: none"> • Miben találják hasznosnak és élvezetesnek a barátaikkal és társaikkal való kapcsolataikat? Milyen kihívásokat tapasztalnak ezekben a kapcsolatokban? • Milyen a viszonyuk az eltérő háttérrel rendelkező emberekhez, pl. az ellenkező neműekhez, a fogyatékkal élőkhez vagy nem fogyatékkal élőkhez, más etnikai vagy vallási csoportokhoz? Milyen pozitív és negatív tapasztalataik vannak velük kapcsolatban?
Mik a céljaik?	<ul style="list-style-type: none"> • Milyen pozitív aspektusai vannak jelenlegi élethelyzetüknek? Milyen pozitív változásokat szeretnének elérni a mindennapi életükben? • Milyen változásokat szeretnének látni a közösségükben és a környezetükben? Hogyan szeretnének hozzájárulni ezekhez a változásokhoz? • Milyen elképzeléseik vagy céljaik vannak a serdülőknek a jövőjével kapcsolatban, beleértve a családjukat, társas viszonyaikat, közösségüket, társadalmukat, gazdasági helyzetüket és foglalkoztatásukat?
Egyéb kérdések?	Kiegészíthető bármilyen más kérdéssel, amely az adott kontextusban releváns.

Fontos meggyőződni arról, hogy a kérdések a serdülők különböző csoportjaival (pl. fiúk és lányok, különböző korosztályúak, fogyatékkal élők) együtt kerülnek megvizsgálásra, mivel a válaszaik nagyon eltérőek lehetnek!

Segédlet: Alkalmazkodás a humanitárius környezethez

Az alábbi táblázat segít megérteni azt, hogy a különböző humanitárius körülmények hogyan befolyásolhatják a serdülőkkel folytatott tevékenységek tervezését és lebonyolítását.

	Új vészhelyzetek	Bizonytalan letelepedés	Hosszútávú tervezés
Körülmények	Az első hat hete egy újonnan kialakuló vészhelyzetnek vagy egy közösség életét megzavaró eseménynek	Elhúzódo vészhelyzet; külföldi- vagy belsőmenekült-tábor felállítása, hosszú távú kitelepítés	Fejlődő körülmények
Fázisok	<ol style="list-style-type: none"> 1. Köreink kialakítása 2. Önmagunk megismerése 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Köreink kialakítása 2. Önmagunk megismerése 3. Kapcsolódás 4. Cselekvés 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Köreink kialakítása 2. Önmagunk megismerése 3. Kapcsolódás 4. Cselekvés
Serdülőkorúak részvétele	Minden nap más-más serdülők jönnek a tevékenységekre. Még mindig folyamatban van azon serdülők beazonosítása, a közösség tagjainak bevonásával, akiknek a legnagyobb szüksége van a segítségre.	A legtöbb serdülő következetesen vesz részt a tevékenységekben (mert érdeklődnek és aktívan bevonták őket). A serdülők egy része kimaradhat és új emberek csatlakozhatnak véletlenszerűen a tevékenységekbe.	Erős Serdülők Körei alakultak ki a hosszú távú közös munka során. Ha új résztvevők szeretnének csatlakozni, új foglalkozásokat szükséges tervezni a számukra.
Helyszínek	A tevékenységeket ideiglenes helyen és/vagy különböző napokon különböző helyszíneken kerülnek megtartásra, mert még nem került kialakításra egy állandóan elérhető hely.	Állandó tevékenységi területet lett kijelölve. Van egy ideiglenes, de stabil hely (pl. gyermekbarát tér).	A tevékenységek állandó helyiségben vagy intézményben zajlanak, amelyek továbbra is rendelkezésre fognak állni az intervenció időtartama alatt.
Közösségi stabilitás	A tevékenységek egy új vagy ideiglenes táborban vagy menedékhelyen zajlanak, de a serdülők néhány nap vagy hét múlva hazatérhetnek vagy	Nincs arról információ, hogy mennyi időt töltenek a serdülők az adott környezetben, de fennáll az esélye, hogy hosszú távon.	Egy stabil vagy maradandó közösség alakult ki.

	más környezetbe költözhetnek		
Hosszú távú célok	A serdülőknek még nem volt lehetőségük arra, hogy leüljenek és megbeszéljék a hosszú távú céljaikat.	A serdülők nem hosszú távú célokkal kezdték meg a tevékenységeket, azonban a Serdülők köreiből való közös munka teret biztosított számukra, hogy célokat tűzzenek ki, és hogy bevonják a közösségükben élő felnőtteket.	A serdülőknek hosszú távú céljaik vannak a Körökben való együttműködésre, amelyeket a közösség támogat.

Emlékeztető! A humanitárius helyzetekben a körülmények gyorsan változhatnak. Az újonnan kialakuló vészhelyzetek elhúzódó humanitárius krízissé válhatnak. Az elhúzódó krízisek stabil helyzetekké alakulhatnak át, vagy átmeneti stabilitást követően ismét újabb krízishelyzetekbe torkolhatnak. Ügyelni kell arra, hogy az Adolescent Kit szerint tervezett intervenció a változó körülményekhez legyen igazítva.

Segédlet: Információgyűjtés a serdülőkről

Az Adolescent Kit segítségével intervenciókat megtervezni vagy átalakítani vágyó programkoordinátoroknak fontos, hogy figyelembe vegyék a következő stratégiákat a serdülők helyzetének vizsgálatakor.

1. A serdülőkre vonatkozó meglévő információk áttekintése

A helyzetelemzések, felmérések és értékelések által már korábban összegyűjtött, a serdülőkre vonatkozó információk áttekintése. Hasznos információval rendelkezhetnek a serdülő fiatalokról azon tanulmányok, amelyek a gyermekvédelem, az oktatás, a nemek közötti egyenlőség, a konfliktusok, a HIV/AIDS és a reprodukív jogok problémáival foglalkoznak.

2. Más ágazatokon keresztül történő információgyűjtés a serdülőkről

Serdülőkre vonatkozó kérdéseket beépíthetünk a tervezett vagy folyamatban lévő humanitárius tanulmányokba, például több ágazatot érintő szükségletfelmérésekbe, alap kutatásokba vagy helyzetelemzésekbe.

3. Saját információk gyűjtése

Az esetleges információhiány elkerülésének céljából ajánlott mi magunknak is információkat gyűjteni, az alábbiakat figyelembe véve:

Bontott adatok gyűjtése nem és kor szerint, a fogyatékkal élők arányáról, valamint a különböző etnikai csoportokhoz, vallásokhoz, nyelvi csoportokhoz, klánokhoz vagy más közösségi csoportokhoz tartozók számáraól.

Változatos információgyűjtési módszerek alkalmazása: Használhatunk házról házra történő felméréseket, fókuszcsoportokat, kulcsinformációs interjúkat és más típusú konzultációk kombinációját. A házról házra történő felmérések előnye, hogy a kevésbé látható serdülők, például a házas vagy fogyatékkal élő gyermekek, felkutatására is alkalmas. A fókuszcsoportok és más konzultációs tevékenységek hasznosak a serdülők mindennapi életének, valamint fizikai, társadalmi és kulturális környezetének a megismeréséhez

Az adatgyűjtési eszközöket mindig igazítsuk az adott kontextushoz, hogy hatékonyak és adekvátak legyenek. Dolgozzunk együtt a közösség tagjaival és a serdülőkkel annak érdekében, hogy a kérdések egyértelműek legyenek, ne okozzanak kellemetlenséget vagy sértődöttséget, és ne veszélyeztessék a válaszadókat. Gondosan határozzuk meg az olyan fogalmakat, mint például a serdülők, különösen akkor, ha a 10-17 éves korosztály elérésére és bevonására törekszünk, mivel bizonyos közösségek egyes fiatalokat ebben a korcsoportban már felnőttek tekinthetnek.

Dolgozzunk együtt a serdülőkkel! A serdülők segíthetnek abban, hogy:

- Meg keresik a kevésbé látható serdülőket a közösségeikben: A serdülők gyakran többet tudnak a társaikról, mint a felnőttek vagy más közösségi tagok, és talán jobban meg tudják találni a kevésbé látható serdülő lányokat és fiúkat.
- Javaslatot tesznek az információgyűjtés különböző módjaira: A serdülők kreatív módokat találhatnak ki a társaikról való információgyűjtéshez, különösen a felnőttek számára ismeretlen problémákban.
- Segítenek az adatgyűjtésben: A serdülők fiatalok segíthetnek a társaikra vonatkozó információk gyűjtésében azáltal, ha bekapcsolódnak a felmérésekbe, a

fókuszcsoportos interjúkba vagy a konzultációkba. Javasolhatnak kérdéseket a felmérésekhez, segítségre lehetnek a válaszok értelmezésében, és hasznos betekintést nyújthatnak az összegyűjtött információk háttérébe.

4. Adatok elemzése és mintázatok keresése

Hasonlítsuk össze a serdülőkre vonatkozó adatokat a területen élő lakosságára jellemző adatokkal. Keressünk bármilyen kiugró tendenciát, különösen figyelmet fordítva a serdülők csoportjain belül alul reprezentált egyénekre. A szokatlan mintázatok rávilágíthatnak a kutatási folyamat hiányosságaira vagy a serdülőkkel szembeni veszélyekre. Ha például egy bizonyos csoportba tartozó (pl. bizonyos korú, etnikai vagy nemű) serdülők száma alacsony a lakosság többi részéhez képest, ez azt jelezheti számunkra, hogy a serdülők eltűnőben vannak, vagy speciális veszélynek vannak kitéve, például a fegyveres erőkhöz való toborzásnak.

5. Az eredmények felhasználása az intervenció megtervezéséhez az Adolescent Kit segítségével

Az eredmények felhasználhatóak annak eldöntéséhez, hogy mely serdülő fiatalokat célozzuk meg az intervenciónkkal, milyen célokra összpontosítsunk, és hogyan tervezzük meg a tevékenységeket és megközelítési módokat.

6. Az eredmények megosztása más humanitárius szereplőkkel

Osszuk meg a serdülőkre vonatkozó megállapításainkat más érintett szereplőkkel is, ilyen például a gyermekvédelem, az oktatás-, élelmezés- és egészségügy és más szereplők (a titoktartási irányelvekkel összhangban). Ez különösen fontos, ha a serdülők bizonyos csoportjait fenyegető jelentős veszélyeket azonosítottunk.

7. „Ne árts!”

A gyermekekkel kapcsolatos információk gyűjtése és megosztása során ügyelni kell az etikai megfontolások betartására, amelyek a Globális Védelmi Csoportosulás Gyermekvédelmi Munkacsoportja által 2012-ben kerültek lefektetésre a Humanitárius segítségnyújtás gyermekvédelmi minimum szabályai című dokumentumban (Az említett szabályokat és egyéb forrásokat lásd az Alapozó Útmutató Gyermekvédelemről szóló részében).

A serdülők elérése és bevonása

Az intervenciók tervezésének kulcsfontosságú eleme annak meghatározása, hogy mely serdülőket akarjuk, milyen módszerekkel bevonni. Úgy kell megtervezni egy intervenciót, hogy a serdülő fiatalok kényelmesen és biztonságban érezzék magukat, és csökkenteni kell a részvételüket akadályozó tényezőket, valamit meg kell találni annak a módját, hogy ne morzsolódjanak le idő elteltével.

Az útmutatóban felvázolt lépések felhasználhatóak új program indításakor annak érdekében, hogy a kezdetektől fogva hatékonyan érvük el a támogatni kívánt serdülőket, vagy alkalmazhatóak már folyamatban lévő program értékeléséhez és olyan stratégiák kifejlesztéséhez, amelyek erősítik a serdülők részvételét a programban.

A közösség bevonása

Mindenképpen fontos konzultálni a közösség tagjaival abból a célból, hogy kiderítsük, mely serdülőknek válna hasznára részt venni az Adolescent Kit-tel kapcsolatos tevékenységekben, és dolgozzunk együtt a közösség tagjaival annak érdekében, hogy elérhessük a legkiszolgáltatottabb serdülő fiatalokat is.

1. A bevonni kívánt serdülők meghatározása

Első lépésként el kell döntenünk, hogy mely serdülőket szeretnénk bevonni az Adolescent Kit segítségével történő intervencióba. Ezen döntésnek a közösségben élő serdülők helyzetének vizsgálatán kell alapulnia, valamint fel kell mérnünk azt is, hogy a serdülő fiatalok számára szervezett programoknak milyen hiányosságaik vannak, mind ehhez természetesen a közösség tagjaitól kapott visszajelzésekre is szükség van.

Meg kell fontolni:

- Mely serdülőket lehetne bevonni az intervencióba?
- Mely serdülőket érik el már más programok?
- Vannak-e olyan serdülők, akiket nem ér el semmilyen program, és hasznukra válhatnának az Adolescent Kit-ben szereplő tevékenységek és megközelítési módok?

Számos lehetőség közül választhatunk, mikor a bevonni kívánt serdülők csoportját határozzuk meg. Dönthetünk úgy, hogy az intervenciót megnyitjuk minden olyan 10-17 év közötti serdülő előtt, akik szívesen részt vennének, vagy dönthetünk úgy, hogy a serdülők egy meghatározott csoportját célozzuk meg, akiket különösen veszélyeztetettnek vagy rosszul ellátottnak találunk. Például, ha észrevesszük, hogy a serdülő fiúknak több lehetőségük van otthonukon kívüli tevékenységekben való részt vételre, mint a serdülő lányoknak, akkor dönthetünk úgy, hogy az intervenciót kifejezetten a lányokra fókuszáljuk¹¹. Hasonlóképpen megcélozhatjuk a serdülők egy szűkebb csoportját, ha kizsákmányoló munkába, fegyveres konfliktusokba, gyermekházasságba vagy más aggodalomra okot adó tevékenységekbe kényszerítik őket.

Mindig mérlegelni kell, hogy milyen más, a serdülőkorúaknak szóló programok vannak már jelen a közösségben, hogy ne legyen átfedés vagy párhuzamos tevékenység egy adott csoport (pl. fiatalabb fiúk) számára, és igyekezni kell arra, hogy betöltsük a támogató programokban

¹¹ A serdülő lányok igényeit gyakran figyelmen kívül hagyják a humanitárius és fejlesztési programokban. Különösen a gyakran felnőttnek tekintett serdülő anyák vagy feleségek maradhatnak ki a hasznos intervenciókból.

mutakozó hiányosságokat. Soha ne feledjük, hogy gyakran azok a serdülők szorulnak leginkább segítségre, akik a legkevésbé láthatóak.

Bárhogyan is döntünk, próbáljuk meg bevonni a legsebezhetőbb serdülő fiatalokat a közösségébe, de ügyeljünk arra, hogy ne stigmatizáljuk őket, vagy erősítsük meg a serdülők közötti megosztottságot. Legyünk tudatában annak, hogy egy adott csoport megcélzása szolgáltatásokkal és erőforrásokkal feszültségeket okozhat, ezért próbáljuk ezt elkerülni úgy, hogy a résztvevőket nyílt, átlátható módon, a közösség bevonásával választjuk ki.

2. Beiratkozási célok kitűzése

Elengedhetetlenül fontos a beiratkozási célok kitűzése (és nyomon követése). Ez alatt azt értjük, hogy mérlegelni kell, hány serdülőt szeretnénk bevonni az intervenciókba összesen és a közösség különböző csoportjaiból. Vegyük számításba a következőket:

- Különböző csoportokból származó serdülők bevonása: Ideális esetben arra kell törekedni, hogy a serdülőkorú fiatalokat olyan arányban vonjuk be, ahogyan a közösségben reprezentálva vannak. Ha például a területen élő serdülők 15%-a egy bizonyos etnikai csoporthoz tartozik, akkor arra kell törekedni, hogy a résztvevők legalább 15%-a az adott etnikai csoporthoz tartozzon.
- A legkiszolgáltatottabb serdülőket kiemelten kell kezelni, ezért számukra magasabb létszámarányú célok kitűzése ajánlott.
- A beiratkozási célok összehangolása a rendelkezésre álló erőforrásokkal: Mindig vegyük számításba, hogy mennyi hely, idő és anyagi erőforrás áll rendelkezésre a tevékenységekhez, és hány facilitátor tud dolgozni serdülőkkel. (Az ajánlott arány 25 serdülőként egy facilitátor). Kezeljük reálisan azt, hogy hány serdülőt tudunk támogatni anélkül, hogy veszélyeztetnénk az Adolescent Kit-tel végzett intervenció minőségét vagy biztonságát.

További információért lásd A kiszolgáltatott serdülők beiratkozási céljainak meghatározása című segédletet.

3. A serdülők elérése

Nem elég csak a serdülők beiratkozási céljait kitűzni, hanem tényleg el kell menni, kapcsolatba kell lépni velük, és meg kell győzni őket (és családjukat), hogy részt vegyenek a foglalkozásokban. Annak is meg kell találni a módját, hogyan lehet leküzdeni azokat az akadályokat, amelyek megakadályozhatják őket a részvételben. Ez különösen igaz a serdülők legkiszolgáltatottabb csoportjaira, akikhez talán soha nem jut el az intervenció híre, hacsak nem keressük fel őket személyesen. Ez azt jelenti, hogy:

- Ott keressük a serdülőket, ahol élnek, gyülekeznek, tanulnak, esznek, dolgoznak, imádkoznak és játszanak. Bátorítsuk őket a részvételre;
- Fontos az intervencióval kapcsolatos tudatosság növelése a serdülők családjainak és közösségeinek a köreiből, és a vezetők, tanárok, szülők, serdülők és mások támogatásának a megnyerése, hogy a kiszolgáltatott serdülőket is elérhessük;
- Minimalizáljuk a serdülők részvételét akadályozó tényezőket, például olyan időpontokban és helyszíneken történő szervezéssel, ahová a serdülők könnyen és biztonságosan el tudnak jutni. További információért lásd az útmutató Hely és idő kiválasztása című fejezetét.

A humanitárius programok gyakran a "Szervezd meg, és jönni fognak" attitűd hibájába esnek, amely megközelítés veszélye az, hogy elsősorban azokat éri el, akik már eleve hozzáférnek programokhoz és szolgáltatásokhoz, és nem éri el azokat, akiknek a legnagyobb szükségük lenne a támogatásra. Igyekezzünk elkerülni ezt a hibát, és tegyünk aktív lépéseket annak érdekében, hogy a leginkább marginalizált serdülő fiatalokat is bevonjuk az intervencióba!

4. A Serdülők Köreinek és a tevékenységeknek a megszervezése

Ha már rávettük a serdülőket arra, hogy részt vegyenek a foglalkozásokon, meg kell találni a módját annak, hogy továbbra is bevonjuk őket. Ehhez az intervenciót úgy kell megszervezni, hogy a serdülő fiatalok komfortosan és biztonságban érezzék magukat a foglalkozásokon, és ügyelni kell arra, hogy ne teremtsünk akaratlanul akadályokat a részvételükben¹².

- Tartsuk a csoportokat 7-25 fő között, és ügyeljünk arra, hogy csoportonként legalább egy facilitátor legyen (ideális esetben kettő).
- Érdemes megfontolni külön csoportok létrehozását a lányok és fiúk számára – különösen olyan kulturális környezetben, ahol általában el vannak különítve – azért, hogy kényelmesebben kommunikálhassanak és a kényes témákat is megvitathassanak.
- Csoportosítsuk a serdülőket életkor vagy fejlettségi szint szerint, hogy könnyebben találjanak olyan tevékenységeket, amelyek érdeklik őket, és kihívást jelentenek számukra, és hogy mindenki egyenlő mértékben részt vehessen a foglalkozásokon.
- Meg kell fontolni külön csoportok vagy foglalkozási időpontok létrehozását az adott körülmények között élő lányok vagy fiúk számára, ha ez csökkenti részvételük társadalmi vagy egyéb akadályait. Ügyeljünk azonban arra, hogy az elkülönült körök létrehozásával ne erősítsük meg azokat a társadalmi normákat, amelyek megbélyegzik bármelyik csoport tagjai.
- Hasznos lehet a különböző háttérű, helyzetű és tapasztalatú serdülők egy körbe gyűjtése is, hiszen kapcsolatokat építhetnek ki egymás között és tanulhatnak egymástól.
- Támogatnunk kell a serdülőket abban, hogy csoportszabályokat alakítsanak ki a közös munkavégzésre vonatkozóan, ez arra ösztönözheti őket, hogy pozitív módon osszák meg egymással a visszajelzéseiket és ötleteiket, hogy tisztelettel bánjanak egymással és tanuljanak egymástól.

A legsebezhetőbbek elérése

A legsebezhetőbb serdülő fiatalokat lehet a legnehezebb elérni humanitárius helyzetekben, mivel gyakran figyelmen kívül hagyják őket.

Ezek a következő csoportok lehetnek:

Lányok, főleg feleségek és anyák

Fogyatékkal élő serdülők

Etnikai és vallási kisebbségekhez tartozó serdülők

Családjuktól elszakított vagy megfelelő gondozás nélkül élő serdülők

HIV/AIDS-fertőzött serdülők

Kizsákmányoló munkában dolgozó serdülők

Fegyveres erővel kapcsolatban álló serdülők

¹² További részletekért arról, hogyan kell a serdülőket csoportokba (vagy körökbe) szervezni úgy, hogy biztonságban és támogatva érezzék magukat lásd a Facilitátorok útmutatóját.

5. A jelenlét ellenőrzése

Fontos figyelemmel kísérni a serdülők részvételét az egyes foglalkozásokon. Ebből megtudhatjuk, hogy kik vesznek részt rendszeresen a tevékenységeken, és hogy teljesülnek-e a serdülők számára kitűzött beiratkozási célok – összességében és a különböző csoportok esetében. A beiratkozási napló vezetésével nyomon követhetjük azt, hogy:

- Mely serdülők vesznek részt a tevékenységeken, és milyen rendszeresen;
- Összességében túl sok vagy túlkeves serdülő vesz-e részt a tevékenységben;
- Alacsonyabb vagy magasabb-e a részvétel a serdülők bizonyos csoportjai körében (például: lányok, fiúk, bizonyos etnikai vagy vallási háttérrel rendelkező, vagy fogyatékkal élő serdülők);
- Az intervenció kezdete óta nőtt vagy csökkent-e a részvétel.

A serdülők napi vagy heti látogatási mintázatai hasznos információkkal szolgálhatnak az életükről és érdeklődési köreikről, továbbá segíthetnek abban, hogy megtaláljuk a módját annak, hogy az intervenciót elérhetőbbé és vonzóbbá tegyük számukra. További információért lásd *Hogyan készítsünk és vezessünk beiratkozási naplót* című segédletet.

A látogatottságban bekövetkező változásokra adott reakció

Ha a serdülők részvétele rendszertelen, vagy tartósan túl magas vagy alacsony, akkor ki kell deríteni, mi okozhatja a problémát, és meg kell találni az alkalmazkodás megfelelő módját.

Ha a serdülők vagy a serdülők bizonyos csoportjai nem vesznek részt a tevékenységekben (vagy nem vesznek részt rendszeresen vagy következetesen):

- Konzultálni kell a serdülőkkel, hogy megtudjuk, miért nem vesznek részt a foglalkozásokon, és ki kell kérni a javaslatukat a helyzet javításával kapcsolatban.
- Számításba kell venni a tevékenységek időpontjának, helyszínének vagy jellegének a megváltoztatását, valamint a lányok és fiúk körökbe való csoportosításának átrendezését úgy, hogy azok a serdülők számára elérhetőbbek vagy vonzóbbak legyenek.
- Próbáljuk meg ismertebbé tenni az intervenciót, és kérjük a közösség tagjainak (szülők, tanárok, vezetők) támogatását, hogy több résztvevőt bevonjunk.
- Próbáljunk meg újonnan érkezett serdülőket vagy a serdülőkorba lépő gyermekeket is bevonni, hiszen ők esetleg nem is tudnak az Adolescent Kit-tel történő intervencióról.

További információért lásd a *Részvételt akadályozó tényezők csökkentése* segédletet.

Ha az eredetileg vártnál több serdülő vesz részt:

- A pozitivitás jegyében nem szabad megfeledkezni arról, hogy gratuláljunk magunknak, kollégáink és a további résztvevőknek, hogy egy olyan programot sikerült létre hoznunk, amely a serdülők számára érdekes és vonzó.
- Fel kell mérni, hogy a program erőforrásai elegendőek-e ahhoz, hogy a serdülők biztonságosan részt vehessenek az új kompetenciák fejlődését és használatát támogató tevékenységekben. Meg kell győződni arról, hogy a körök megfelelő méretűek (körönként 7-25 fő), és minden kört 1-2 facilitátor támogat. Ha szükséges, szervezzünk át vagy hozzunk létre több serdülőcsoportot (kört), vagy

keressünk nagyobb tevékenységi tereket, és vegyük fontolóra a délelőtti és délutáni műszakok bevezetését, hogy több résztvevőt tudjunk befogadni.

- Fontoljuk meg az intervenció kiterjesztését további pénzeszközök összegyűjtésével, több facilitátor toborzásával, több helyszín bevonásával, valamint több felszerelés beszerzésével.
- Fontoljuk meg rövidebb foglalkozásokat szervezését több résztvevő számára, a serdülők tevékenységeit váltogatva (egyesek a tevékenységi terekben dolgoznak, míg mások a közösségben végeznek tevékenységeket), vagy vegyünk fel önkénteseket a közösségből a foglalkozások vezetésére.
- Fontoljuk meg idősebb serdülők alkalmazását önkéntes facilitátorként vagy facilitátor asszisztensekként feltéve, ha készen állnak és érdeklődnek új feladatok iránt. (Ügyeljünk azonban arra, hogy az idősebb serdülőknek is legyen idejük olyan tevékenységekre, amelyek a saját érdeklődési körüknek és képességeiknek szólnak, és ne csak a fiatalabb serdülők és gyermekek gondozására kapjanak lehetőséget).

Vegyük figyelembe a biztonságosságot!

Soha ne szervezzünk nagylétszámú foglalkozásokat serdülők számára, ha az az ő biztonságukat és a jólétüket veszélyezteti.

A zsúfolt terek stresszesek lehetnek, és hozzájárulhatnak a résztvevők közötti vitákhoz vagy veszekedésekhez.

A fizikai és érzelmi biztonságot nehéz lehet megvédeni, ha a facilitátorok és a serdülő közötti arány alacsony.

A serdülők számának növekedésével csökken a facilitátorok képessége arra, hogy beavatkozzanak bullying vagy kirekesztés esetén, és támogassák a pozitív csoportdinamikát.

- Győződjünk meg arról, hogy a serdülők bizonyos csoportjaira vonatkozó beiratkozási célokat továbbra is teljesítjük, és hogy a legkiszolgáltatottabb serdülő fiatalok nem maradnak figyelmen kívül.¹³ Ha nagyobb a résztvevők száma az megnehezítheti a befogadó légkör kialakítását és a marginalizált csoportok alulreprezentáltságának az észrevételét.

- Próbáljunk meg rugalmasnak maradni, de fel kell készülni arra, hogy az erőforrások jelentősen korlátozzák a részvételi lehetőségeket (a facilitátorok száma, a foglalkozások helyszínei, a felszerelések, a rendelkezésre álló idő), nem szabad hagyni, hogy a túlzott részvétel veszélyeztesse az intervenció minőségét és biztonságosságát.

Fontos megjegyezni, hogy a serdülők körülményei gyorsan változhatnak a humanitárius helyzetekben, és normális, hogy a látogatottság felfelé és lefelé ingadozik a tanulás során. Folyamatosan kísérjük figyelemmel a részvétet, hogy szükség szerint módosíthassunk az intervención annak érdekében, hogy támogassuk a serdülőket a biztonságos részvételben.

További információért lásd a Serdülők életkörülményeihez való igazodás című segédletet

Figyelj és alkalmazkodj!

Ahogy haladunk előre, továbbra is gondosan figyelemmel kell kísérnünk a serdülők jelenlétét és bevonódását, és készen kell állnunk a változtatásokra. Időt kell szánnunk arra, hogy

¹³ Gyakran a legkevésbé marginalizált serdülők – azok, akik már így is aránytalanul nagy mértékben férnek hozzá a programokhoz és szolgáltatásokhoz – azok, akik a legnagyobb valószínűséggel jelentkeznek az intervenciókra.

megértsük, miért esnek ki a serdülők a foglalkozásokból (vagy miért van akkora nagy jelenlét), és ösztönöznünk kell a leginkább marginalizált serdülőket, hogy egyenlően és biztonságosan vegyenek részt a foglalkozásokon. Ne felejtsünk el konzultálni a serdülőkkel! A serdülők segíthetnek megérteni, hogy az intervenciónk miért nem működik bizonyos lány- vagy fiúcsoportoknál, és hogyan szervezhetjük át munkánkat a helyzet javítása érdekében. Gondoskodnunk kell arról, hogy a közös munka során folyamatosan kikérjük a serdülők véleményét, és igénybe vegyük a támogatásukat annak érdekében, hogy az intervenciónk megfeleljen a változó szükségleteiknek és körülményeiknek.

Segédlet: Hogyan készítsünk és vezessünk jelenléti naplót?

Az alábbi lépésekkel nyomon követhető a serdülők részvétele a foglalkozásokon:

1. Másoljuk az 1. ábrát egy füzet utolsó oldalára.
2. Soroljuk fel a tevékenységekre beiratkozott serdülők nevét a jobb szélső oszlopban.
3. A bal oldali oszlopokat töltsük ki az egyes serdülőkre vonatkozó összes lényeges információval. Az Egyéb információ oszlopba írjunk be minden olyan megjegyzést a serdülőkről, amely hasznos lehet, például etnikai vagy vallási csoportjukat, fogyatékoságukat és beszélt nyelveiket. Használjunk bizalmas kódolási rendszert az érzékeny információk esetében (pl. anyák vagy korábban a harcoló erőkkkel kapcsolatban álló gyermekek).
4. Vágjuk le a füzet összes többi oldalának a szélét, a 2. ábrán látható fehér és szürke terület közötti vonal mentén úgy, hogy a serdülők listája minden oldalon látható legyen.
5. Az első oldal minden oszlopának tetejére az ülések időpontja kerül, és az alatta lévő cellákba lehet vezetni a jelenléteket.
6. A következő oldalakon folytatódik tovább a napló a következő ülésekkel.

Segédlet: a Részvételt akadályozó tényezők csökkentése

Számos oka lehet annak, hogy a serdülők miért nem vesznek részt a Serdülők Körei foglalkozásokon, vagy annak, hogy miért hagyják abba azokat. Első lépésként beszélgetni kell a serdülőkkel, hogy megpróbáljuk megérteni, mi tarthatja vissza őket (vagy társaikat), majd ennek megfelelően kell átalakítani az intervenciót.

Az alábbi lista segítséget nyújt megoldásokat találni a serdülők részvételét akadályozó tényezők csökkentésére.

Akadály	Lehetséges megoldások
A serdülőknek nincs idejük részt venni a foglalkozásokon	Derítsük ki, hogy a serdülők mikor érnek rá, és szükség szerint változtassuk meg a tevékenységek egy részének (vagy mindegyikének) az időpontját és helyszínét.
A serdülők túl könnyűnek, butának vagy értelmetlennek találják a tevékenységeket, VAGY túl nehéznek, komolynak és kihívást jelentőnek.	Kérdezzük meg a serdülőket, hogy milyen tevékenységekben vennének részt szívesen, és egészítsük ki a foglalkozásokat a javaslataik alapján. Igazítsuk a tevékenységek hosszát vagy összetettségét a serdülők igényeihez. Vegyünk fontolóra a csoportok életkor vagy fejlettségi szint szerinti átszervezését, hogy könnyebben megtalálják az őket érdeklő tevékenységeket.
A serdülők nem tudnak eljönni, mert testvéreikre vagy gyermekeikre kell vigyázniuk.	Vegyünk fontolóra, hogy a serdülők magukkal hozhatják-e kisebb testvéreiket/gyermeküket a foglalkozásokra. A családjaikkal együttműködve gondoskodjunk a gyermekeik gondozásáról, hogy a serdülőknek legyen lehetőségük szünetet tartani és részt venni a foglalkozásokon
Veszélyes, drága vagy nehéz eljutni az foglalkozások helyszínéhez	Vegyünk fontolóra a foglalkozások új helyszínre való költöztetését, vagy váltogassuk a foglalkozások helyszíneit. Kérjük a serdülők és a közösség támogatását abban, hogy egy biztonságos helyszínt találjunk a foglalkozásoknak.
A serdülők úgy gondolják, hogy az intervenció túl gyerekes számukra	Szervezzük az idősebb és fiatalabb serdülőket külön csoportokba, és igazítsuk a tevékenységeket a fejlettségi szintjükhöz. Ha a foglalkozások egy gyermekbarát térben vagy egy általános iskolai osztályteremben vannak tartva, akkor fontoljuk meg, hogy kevésbé gyermekekhez köthető terekbe költözzünk. Találjunk módot arra, hogy vizuálisan átalakítsuk a tevékenységi teret, hogy az ne azt a benyomást keltse, mint egy „kisgyerekek” számára kialakított hely.
A serdülők gondviselői nem akarják, hogy keveredjenek az ellenkező neműekkel.	Vegyünk fontolóra külön csoportok létrehozását a lányok és a fiúk számára. Gondoskodjunk arról, hogy legyenek női és férfi facilitátorok, akik a megfelelő csoportoknak levezényelhetik a tevékenységeket.
A serdülők nem tudnak az intervencióról	Tegyünk lépéseket annak érdekében, hogy növeljük az emberek tudását az intervencióval kapcsolatban közösségi találkozókon keresztül, népszerűsítsük azokon a helyeken, ahol a serdülők élnek,

	<p>esznek, dolgoznak és szórakoznak, helyezünk ki plakátokat, és igyekezzünk megnyerni a vezetők, szülők, tanárok és más serdülők támogatását.</p>
<p>A serdülő lányok férjei nem akarják, hogy feleségük „gyerekként játsszon”</p>	<p>Vegyük fontolóra egy speciális kör vagy csoport létrehozását a serdülő anyák vagy feleségek számára, és nevezzük át „feleségek köreinek” vagy „fiatal anyák köreinek”. Ezeknek a köröknek célszerű olyan tevékenységeket tartalmaznia, amelyek a szülői szerepvállaláshoz hasznos ismereteket és készségeket fejlesztenek (ha a serdülők érdeklődésének megfelelő).</p>
<p>A serdülők aggódnak, hogy nem tudnak majd részt venni az összes tevékenységben, vagy hogy olyan dolgokra kényszerítik majd őket, amelyeket nem akarnak megcsinálni.</p>	<p>Biztosítsuk a serdülőket arról, hogy a közös munka önkéntes, és senkinek sem kötelező részt vennie semmilyen tevékenységben, vagy beszélnie bármilyen témáról, ha nem akar.</p> <p>Tervezzünk változatos tevékenységeket, hogy a különböző készségekkel és képességekkel rendelkező serdülők számára is legyen lehetőség a részvételre.</p> <p>Győződjünk meg arról, hogy a tevékenységek hozzáférhetőek és megfelelőek a serdülő lányok, a fogyatékkal élő serdülők és más marginalizált csoportok számára.</p>
<p>A fogyatékkal élő serdülő fiatalok kirekesztve érzik magukat a foglalkozásokból</p>	<p>A fogyatékkal élő serdülőknek segítséget kell nyújtani a foglalkozás helyszínéhez való eljutásban (ha szükségük van rá).</p> <p>Biztosítani kell, hogy a foglalkozások helyszínei, valamint az illemhelyek és mosdók megközelíthetőek a kerekesszékes vagy más fogyatékkal élő serdülők számára. A foglalkozásokat úgy kell kialakítani, hogy azok a különböző képességek széles skáláját kiszolgálják, és biztosítani kell, hogy a fizikai, mentális, értelmi vagy érzékszervi fogyatékkal élő serdülők is részt vehessenek a tevékenységekben.</p> <p>Támogassuk a facilitátorokat a fogyatékkal élő serdülőkkel való munkában és az esetleges diszkriminatív vagy sértő hozzáállás leküzdésében.</p> <p>Vegyük fontolóra több facilitátor vagy önkéntes (beleértve a szülőket, gondviselőket és barátokat) bevonását a fogyatékkal élő serdülők támogatására – ha szükségük van/kívánnak némi extra támogatást.</p> <p>A fogyatékossgal élő serdülőket integráljuk más serdülőkkel egy körökbe – ne tartsuk őket elkülönítve a többiektől egy „speciális csoportban”.</p> <p>Bátorítsuk a serdülőket, hogy olyan szabályokat alkossanak közös munkához, amelyek elősegítik a mindenki iránti tiszteletet és toleranciát, és bátorítsuk őket arra, hogy támogassák fogyatékkal élő társaikat.</p>
<p>Egyéb akadályok?</p>	<p>Kontextustól függően kiegészíthető további akadályokkal és lehetséges megoldásokkal.</p>

Segédlet: A Kiszolgáltatott serdülők beiratkozási céljainak meghatározása

Az alábbi segédlet felhasználható a kiszolgáltatott serdülők beiratkozási céljainak meghatározásához az Adolescent Kit-tel történő intervenció során.

„Ne árts!”

Ahogy az a Gyermekvédelmi gyorsértékelési eszköztárban is szerepel, mindig észben kell tartani, hogy:

- A mi felelősségünk, hogy biztosítsuk a ránk bízott információk bizalmas kezelését.
- Az érzékeny információkat védeni kell, és csak azokkal az emberekkel (szolgáltatók, család stb.) szabad megosztani, akiknek a gyermek érdekében szükségük van az információra.
- A megosztott információból törölni kell a forrásszemélyre vonatkozó minden adatot, kivéve, ha ez a megfelelő intézkedés biztosításához szükséges (csak a forrásszemély írásos beleegyezésével).
- A tájékozott beleegyezés életkortól függetlenül elengedhetetlen része minden olyan értékelő tevékenységnek, amely magában foglalja a személyektől származó közvetlen információszerzését.

További információért a gyermekek jogainak védelméről és tiszteletben tartásáról a helyzetükre vonatkozó információk gyűjtése és felhasználása során, lásd a Programkoordinátorok útmutatójának A serdülők helyzetének kivizsgálása című részét.

1. A veszélyeztetett serdülők azonosítása:

Határozzuk meg a közösségében élő különösen kiszolgáltatott, marginalizált vagy diszkriminált serdülőket. A rendelkezésre álló információk alapján becsüljük meg a számukat és arányukat a közösségben.

További információért lásd az Információgyűjtés a serdülőkről című segédletet

Kiszolgáltatott helyzetben lévő serdülők				
Bejelölendő, ha azonosítva van	Csoport	Számuk a közösségben	Arányuk a közösségben	Helyszín
	Serdülő lányok			
	Fogyatékkal élő serdülők			
	A serdülőkorúak által vezetett háztartások			
	Utcán élő vagy dolgozó serdülők			
	Etnikai és vallási kisebbségekhez tartozó serdülők			
	HIV/AIDS által érintett serdülők			
	Kísérő nélküli vagy egyedül élő serdülők			
	Gyermekmunkába kényszerített serdülők			
	Megfelelő ellátás nélkül élő serdülők			
	Bentlakásos ellátásban vagy fogva tartásban élő serdülők			
	Fegyveres erővel korábban kapcsolatban álló serdülők			
	Egyéb			

2. Célok kitűzése

Határozzunk meg beiratkozási célokat az egyes serdülőkorúak csoportjaira vonatkozóan, annak alapján, hogy a közösség hány százalékát teszik ki, és hol élnek. Ha például a fogyatékkal élő serdülők a közösség 5%-át teszik ki, akkor törekedjünk arra, hogy a fogyatékkal élő serdülők a résztvevők 5%-át tegyék ki.

Kiszolgáltatott helyzetben lévő serdülők				
Bejelölendő, ha azonosítva van	Csoport	Számuk a népességen belül	Arányuk a népességen belül	Beiratkozási cél
	Serdülő lányok			
	Serdülő fiúk			
	Idősebb serdülők (14-18 éves)			
	Fiatalabb serdülők (10-13 éves)			
	Fogyatékkal élő serdülők			
	Háztartást vezető serdülők			
	Házasság és/vagy anyává vált serdülő lányok			
	Utcán élő vagy dolgozó serdülők			
	Etnikai és vallási kisebbségekhez tartozó serdülők			
	HIV/AIDS által érintett serdülők			
	Kísérő nélküli vagy egyedül élő serdülők			
	Gyermekmunkába kényszerített serdülők			
	Megfelelő ellátás nélkül élő serdülők			
	Bentlakásos ellátásban vagy fogva tartásban élő serdülők			
	Fegyveres erővel korábban kapcsolatban álló serdülők			
	Egyéb			

3. A célok nyomon követése

Fontos, hogy ellenőrizzük a serdülők részvételét a foglalkozásokon, és rendszeresen vezessük a jelenléteket a naplóban. Ha a serdülők bármely csoportja aránytalanul alacsony számban vesz részt a foglalkozásokon, tegyünk lépéseket az okok feltárására, és keressünk új módszereket arra, hogy elérjük és bevonjuk őket a tevékenységekbe.

További információért lásd a *Hogyan készítsünk és vezessünk beiratkozási naplót* című segédletet.

Kiszolgáltatott helyzetben lévő serdülők					
Bejelölendő, ha azonosítva van	Csoport	Beiratkozási cél	Számuk az intervenció kezdetén	Számuk később az intervencióban	Megjegyzés
	Serdülő lányok				
	Serdülő fiúk				
	Idősebb serdülők (14-18 éves)				
	Fiatalabb serdülők (10-13 éves)				
	Fogyatékkal élő serdülők				
	Háztartást vezető serdülők				
	Házasság és/vagy anyává vált serdülő lányok				
	Utcán élő vagy dolgozó serdülők				
	Etnikai és vallási kisebbségekhez tartozó serdülők				
	HIV/AIDS által érintett serdülők				
	Kísérő nélküli vagy egyedül élő serdülők				

	Gyermekmu- nkába kényszerített serdülők				
	Megfelelő ellátás nélkül élő serdülők				
	Bentlakásos ellátásban vagy fogva tartásban élő serdülők				
	Fegyveres erőkkel korábban kapcsolatban álló serdülők				
	Egyéb				

Segédlet: Beiratkozási célok kitűzése kiszolgáltatott helyzetben lévő serdülők számára

A serdülők helyzete gyorsan változhat a humanitárius helyzetekben. Az alábbi segédlet útmutatást ad abban, hogyan lehet az Adolescent Kit segítségével történő intervenciót hozzáigazítani a körülmények változásaihoz.

Változások a közösségben

A program területén élő serdülők demográfiai profilja idővel valószínűleg változni fog. Ahogy új emberek költöznek a területre, illetve költöznek el onnan, úgy változik a teljes népesség összetétele, valamint a különböző etnikai, nyelvi, vallási, klán vagy egyéb csoportokhoz tartozó serdülők száma és aránya. A serdülők tanulmányi vagy munkakeresési célok miatt elhagyhatják a területet. Az idősebb serdülő fiatalok idővel a felnőttkorba lépnek, a fiatalabbak pedig a serdülőkorba.

Lehetséges intézkedés: Folyamatosan ellenőrizzük a serdülők részvételét a foglalkozásokon, hogy megbizonyosodjunk arról, hogy még teljesülnek a serdülők bizonyos csoportjaira vonatkozó célkitűzések, és arról, hogy a legkiszolgáltatottabb serdülő fiatalok nem maradnak-e figyelmen kívül. Vegyük fontolóra az intervenció bővítését vagy szűkítését, és tájékoztassuk az újonnan érkezett közösségi tagokkal a serdülők számára kínált lehetőségekről.

További információért lásd A serdülők elérése és bevonása című fejezetet.

A serdülők tevékenységeinek és felelősségének változása

Változhat a serdülők napi és heti beosztása a helyzetük és szerepeik alakulásával: Megházasodhatnak és szülővé válhatnak, elkezdhetik vagy befejezhetik tanulmányaikat, munkába állhatnak, vagy elhagyhatják a családi otthont, hogy saját háztartást vezessenek. Más tényezők szintén befolyásolhatják a serdülők napirendjét, amelyek további problémákhoz vezethetnek, mint például a megnyitása vagy bezárása az élelmiszerosztó programoknak, vízvételi pontoknak, közösségi konyháknak vagy piacoknak. Az időbeosztásukkal kapcsolatos változások következtében kevesebb vagy több lehetőségük lesz az Adolescent Kit-tel történő intervenciókkal kapcsolatos tevékenységekben való részvételre.

Lehetséges intézkedés: Legyünk rugalmasak! Vegyük fontolóra néhány (vagy az összes) foglalkozás időpontjának és helyszínének a megváltoztatását, hogy megfeleljenek a serdülők időbeosztásában bekövetkező változásoknak, és csökkentsük a részvételük akadályait.

A fizikai környezet és az infrastruktúra változásai

A humanitárius környezetben élő közösségek fizikai környezete és infrastruktúrája nagyon érzékeny a változásokra. Új utak építése, a közvilágítás vagy a közlekedési szolgáltatások bővítése révén javulhat a serdülők lehetősége arra, hogy biztonságosan mozogjanak a közösségükben. Ugyanakkor a bűnözés, zavargások, a közbiztonság vagy az úthálózat romlása azt is eredményezheti, hogy a fiatalok nem tudnak eljutni azokra a helyekre, ahol korábban szabadon mozoghattak, és emiatt még inkább otthonaikba vagy menedékhelyükre szorulnak.

Lehetséges intézkedés: Megfontolandó, hogy új tevékenységi térbe költözzünk, vagy a foglalkozások helyszínét több különböző tevékenységi tér között váltogassuk úgy, hogy a serdülők továbbra is biztonságosan hozzáférhessenek az Adolescent Kit-tel kapcsolatos foglalkozásokhoz.

A humanitárius környezet változásai

A humanitárius helyzetek folyamatosan változnak. A válságok elhúzódhatnak, ami azt eredményezheti, hogy a serdülőknek és másoknak határozatlan időre kitelepítéssel és bizonytalan jövőképpel kell megbirkózniuk, de az is megtörténhet, hogy az elhúzódó krízisek stabil helyzetekké alakulhatnak át például akkor, amikor egy természeti katasztrófa után újjáépítik az otthonokat és közösségeket, amikor a táborokból állandó települések jönnek létre, vagy amikor a serdülők visszatérhetnek az otthonaikba.

Lehetséges intézkedés: Az Alkalmazkodás a humanitárius körülményekhez segédletben különböző humanitárius körülmények kerülnek ismertetésre, amelyek hatással lehetnek a serdülőkkel kapcsolatos tevékenységekre és megközelítési módokra. Használjuk fel a benne szereplő útmutatásokat az intervenció (beiratkozás, helyszín, célok) kiigazításához.

A konfliktus- és békedinamika változása

A konfliktus és a béke dinamikája változhat az idő múlásával. A közös tapasztalatok és együttműködés eredményeként támogató kapcsolatok jöhetnek létre a különböző csoportok között, de fennáll a veszélye annak is, hogy új feszültségek és negatív attitűdök alakulnak ki.

Lehetséges intézkedés: A konfliktusok által érintett területeken a serdülők segíthetnek a stabilitás helyreállításában és a béke megteremtésében. Ha megengedett, dolgozzunk együtt a serdülőkkel, hogy megvizsgáljuk a béke és a konfliktus által felvetett kérdéseket, az Adolescent Kit-ben található, a célnak megfelelő tevékenységi útmutatók segítségével, például a Béke és konfliktus című segédlettel.

A helyszín és az idő kiválasztása

Fontos, hogy a serdülők számára befogadó tereket alakítsunk ki, ahol az Adolescent Kit-tel kapcsolatos tevékenységekben részt vehetnek, és hogy a foglalkozásokat olyan időpontokra időzítsük, amelyek megfelelnek a serdülő lányoknak és fiúknak. Konzultáljunk a serdülőkkel, hogy megtudjuk, hol és mikor tudjuk lefolytatni az intervenciót úgy, hogy gond nélkül részt tudjanak venni rajta, és álljunk készen arra, hogy a tevékenységek időpontját és helyszínét folyamatosan az igények szerint alakítsuk.

Konzultáljunk a serdülőkkel!

A serdülők javaslatot tehetnek a foglalkozások helyszíneire, támogatást nyújthatnak olyan tevékenységi terek kialakításában, amelyek biztonságosak és befogadóak, és segíthetnek eldönteni, hogy mikor (és mikor ne) tartsuk a foglalkozásokat.

1. Biztonságos terek keresése és létrehozása a serdülők számára

Próbáljunk meg olyan helyszíneket találni a tevékenységekhez, amelyekhez a serdülő fiatalok könnyen és biztonságosan hozzáférhetnek, és alakítsuk ki őket úgy, hogy a serdülők számára kényelmesek és vonzóak legyenek. Egyes esetekben a program vagy az intervenció számára külön létrehozhatunk erre a célra kialakított helyiségeket, például egy gyermekbarát teret vagy ifjúsági központot. Lehetséges azonban az is, hogy „kölcsonveszünk” helyiségeket, vagy megosztjuk őket a közösség más tereivel, például az alábbiakban ajánlott helyszínekkel.

További információért lásd a Biztonságos tér létrehozása segédletet.

A rendelkezésre álló terek megtalálása és kihasználása

Előfordulhat, hogy rendelkezésre áll egy biztonságos, hozzáférhető helyszín az Adolescent Kit megközelítési mód bevezetésére a belépési programban vagy más intézményekben. Ezek lehetnek osztálytermek, játszóterek, ifjúsági központok vagy gyermekbarát terek, istentiszteleti helyek vagy más közösségi találkozóhelyek, ahol legalább néhány órában kényelmes hely áll rendelkezésre (további előny, hogy a szülők és a felnőttek nagyobb bizalmat érezhetnek, ha gyermekeik olyan programokon és intézményekben töltenek időt, amelyek ismerősek és megbízhatóak).

Kövessük a serdülőket

Derítsük ki, hogy hol élnek a megcélzott serdülők, hol töltik az idejüket, és mit csinálnak mindennapjaik során. Vegyük fontolóra, hogy a foglalkozásokat olyan helyeken tartsuk, ahol már eleve összegyűlnek vagy hosszabb időt töltenek (pl. szolgáltatásokra várakozás, ételosztás vagy munka), vagy váltogassuk a különböző helyszínek között a tevékenységeket, hogy az eltérő helyeken élő serdülők igényeit kiszolgáljuk.

Legyünk kreatívak!

Meg kell vizsgálnunk a lehetőségeit annak, hogy túllépünk az állandó terekben való gondolkodáson, ugyanis nyitottnak kell lenni olyan terek „kölcsonzésére” vagy kihasználására, amelyek a marginalizált serdülők számára elérhetőbbek lehetnek. Érdeemes megfontolni az üres telkek, parkok, mezők vagy fák alatti árnyékos helyek használatát, vagy terek „kölcsonkérését” más programoktól, helyi vállalkozásoktól, istentiszteleti helyektől vagy közösségi terektől. Meg kell fontolnunk azt is, hogy a foglalkozásokat magánlakásokban

szervezzük, ezáltal bevonhatjuk azokat a serdülőket, akik fizikai, szociális vagy biztonsági akadályokkal szembesülnek az otthonukon kívüli szabad mozgásban.

Gondoljunk a hozzáférhetőségre és a biztonságra

Be kell azonosítanunk azokat a helyeket, amelyek biztonságosak, hozzáférhetőek és kényelmesek, és amelyek nem veszélyeztetik a serdülőket, és amelyek elérése nem kerül túl sok pénzbe vagy időbe. Számításba kell vennünk bizonyos csoportok (fogyatékkal élők, lányok vagy távoli körülmények között élő serdülők) hozzáférési lehetőségét és biztonságát, és meg kell határoznunk a biztonságos útvonalakat és közlekedési lehetőségeket.

Vizsgáljuk meg a tereket

Gondoskodjunk arról, hogy a terek biztonságosak legyenek, és elősegítsék az olyan típusú tevékenységeket, amelyeket a serdülők hasznosnak és érdekesnek találnak. Lehetővé kell tenni számukra, hogy kényelmesen, biztonságosan és zavaró tényezők nélkül vehessenek részt a tevékenységekben. Ideális esetben képesnek kell lennünk arra, hogy a serdülőkkel olyan nagy energiájú tevékenységeket végeztessünk, mint a futás, az ugrálás és a kiabálás, valamint csendes, alacsony intenzitású, koncentrációt és pihenést igénylő tevékenységeket is.

Tegyük a tereket befogadóvá és biztonságossá

Lehetőség szerint támogassuk a serdülőket a tevékenységi terek díszítésében, sajátossá tételében. Ez magában foglalhatja a művészeti alkotások, fényképek vagy olyan poszterek felakasztását, amelyek hasznos szolgáltatásokat és programokat ismertetnek a közösség serdülői számára. Ha egy másik programmal vagy intézménnyel egy helyszínen osztozunk, vegyük fontolóra „csak serdülőknek szóló” idő bevezetését. Kényelmesebbé teheti a tereket a serdülők számára, ha olyan gyermekbarát helyen találkoznak, amely jellemzően náluk fiatalabb gyerekek számára van fenntartva, vagy olyan istentiszteleti vagy üzleti helyszínen találkoznak, amelyet általában felnőttek használnak. Bizonyos esetekben könnyebben elérhetővé tehetjük a programokat, ha a serdülő fiatalok számára külön időpontot határozzunk meg a tér használatára.

2. Szervezzük a foglalkozásokat a serdülőknek megfelelő időpontokban

Arra is ügyelni kell, hogy a serdülők részvételét akadályozó tényezőket kiküszöböljük azáltal, hogy a tevékenységeket olyan időpontokban szervezzük, amelyek megfelelnek a serdülőknek, valamint világos menetrendet és rutint alakítunk ki. Konzultáljunk a serdülőkkel és a közösségben élő felnőttekkel, hogy meghatározzuk a megfelelő időpontokat, amelyek nem ütköznek más tevékenységekkel vagy kötelezettségekkel, és álljunk készen arra, hogy menet közben igazítsuk a menetrendet a változó igényekhez.

További információért lásd A megfelelő időbeosztás kialakítás című segédletet.

Akkora szervezzük a foglalkozásokat, amikor a serdülők rendelkezésre állnak.

A foglalkozásokat olyan időpontokra szervezzük, amelyek nem ütköznek a serdülők napi tevékenységeivel, például: az iskolával, házimunkával, étkezéssel, mosakodással, imádkozással, pihenéssel vagy játékkal. Ajánlott inkább azokat a napszakokat megcélozni, amikor a serdülő fiatalok nincsenek elfoglalva (és esetleg unatkoznak), vagy káros tevékenységeket végeznek, például veszélyes helyeken lógnak, alkoholt fogyasztanak vagy dohányoznak.

A tevékenységek ütemtervének kidolgozása és megosztása

Készítsünk egy ütemtervet, amely meghatározza a felkínált tevékenységek időpontjait, időtartamait és típusait, beleértve a serdülők szűkebb csoportjának tervezett foglalkozásokat is (pl. csak lányoknak szánt foglalkozások). Vegyünk figyelembe minden olyan hagyományos, vallási vagy éves ünnepet, amely zavarhatja a munkamenetet, valamint az olyan szezonális tevékenységeket, mint például a betakarítás.

Közöljük a tevékenységek ütemtervét a közösség tagjainak a számára, és gondoskodjon arról, hogy ne felejtse el tájékoztatni a legkiszolgáltatottabb serdülőket és családjaikat is.

Legyünk rugalmasak!

Ha a serdülők nem tudnak részt venni a tevékenységeken, ki kell derítenünk az okát, és meg kell vizsgálnunk az időbeosztás megváltoztatásának a lehetőségét. Például tarthatunk foglalkozásokat esténként vagy hétvégén, hogy bizonyos serdülőcsoportokat a részvételre ösztönözzünk.

Alkossunk kereteket és rutint

Ha már elkezdtek a foglalkozásokat, szervezzük meg őket úgy, hogy a serdülők számára kereteket és rutint biztosítsanak. Ez megnyugtató lehet a serdülő fiatalok számára, akik nehéz élethelyzettel állnak szemben, és sok változáshoz kellett alkalmazkodniuk.

A tevékenységek ütemezését következetesen alakítsuk ki, jól meghirdetett időpontokban és gondoskodjunk arról, hogy a serdülők tudjanak a programban bekövetkező változásokról, mint például egy új időpont vagy helyszín. A foglalkozások és tevékenységek kiszámítható sorrendben kövessék egymást, hogy a serdülők kényelmesen részt tudjanak venni.

Figyelj és alkalmazkodj!

Ahogy haladunk előre az intervencióval, úgy fognak a tényezők változni. A biztonsági helyzet egyik napról a másikra felborulhat, a serdülők napi időbeosztása és feladatai megváltozhatnak, az intervenció mérete nőhet vagy csökkenhet, a serdülő fiatalok pedig be- és kiköltözhetnek a közösségből. Fel kell készülni a foglalkozások időpontjának és helyszínének a változtatására, hogy a serdülők továbbra is biztonságosan és nehézségek nélkül részt tudjanak venni a tevékenységeken, és hogy új résztvevőket tudjunk befogadni.

Segédlet: Biztonságos tér létrehozása

A tevékenységi terek biztonságosnak, kényelmesnek és a serdülők részvételét támogatóknak kell lennie. Legyünk kreatívak! Amíg az alapvető feltételek adottak, addig túl nagy erőfeszítés nélkül is biztonságos és barátságos tereket tudunk kialakítani.

A következő kérdések segítségével értékelhetjük, hogy egy adott hely alkalmas-e az Adolescent Kit-ben szereplő tevékenységek, megközelítési módok és eszközök bevezetésére.

Megtalálni a megfelelő helyszínt

- Vannak-e már biztonságos, serdülőbarát terek a belépési pont programjában vagy a közösség más programjaiban és intézményeiben? Lehetséges helyszínek lehetnek osztálytermek, gyülekezeti termek, játszóterek, gyermekbarát terek, ifjúsági vagy közösségi központok.
- Vannak-e a közösségnek olyan helyiségei, amelyeket a serdülők „kölcönvehetnének?” Például istentiszteleti helyek (pl. templomok vagy mecsetek), közösségi házak, helyi üzletek vagy kültéri területek a településeken.
- Vannak-e üres vagy kihasználatlan helyek? Például mezők, telkek vagy parkok.

A helyszín megközelíthetősége

- A helyszín olyan helyen található-e, ahová a serdülő fiúk és lányok biztonságosan el tudnak jutni?
- A helyszín közel van-e ahhoz a helyhez, ahol a serdülők élnek vagy az idejük nagyrészét töltik?
- Mennyi időbe telik a serdülőknek eljutni a helyszínre? Van-e költsége az odajutásnak?
- Milyen útvonalat kell bejárniuk a serdülőknek, hogy eljussanak a helyszínre? Mennyire biztonságosak ezek az útvonalak?
- Rendelkezésre állnak-e a serdülők számára biztonságos közlekedési eszközök?

A helyszín elhelyezkedése

- Vannak-e a helyszínen olyan tényezők, amelyek a serdülők figyelmét zavarhatják?
- A tér védett-e idegen nézelődőktől? (Ez különösen fontos lehet a lányok esetében)
- A serdülők zavarhatják-e a közelben tartózkodókat játékkal, beszédükkel, éneklésükkel vagy kiabálásukkal?
- A helyszín más, a serdülők számára hasznos programok és szolgáltatások közelében van-e, például iskolák vagy egészségügyi klinikák?
- Távol van-e a helyszín olyan helyektől, ahol a serdülők kényelmetlenül vagy nem biztonságosan érzik magukat, vagy amelyeket el akarnak kerülni?

A helyszín mérete, biztonsága és kényelme

- A serdülők kényelmesen és biztonságosan tudnak-e mozogni a térben?
- Elég nagy a tér ahhoz, hogy a serdülők szabadon futhassanak, ugrálhassanak és mozoghassanak a nagy energiájú tevékenységek során?
- Tudnak-e a serdülők koncentrálni, pihenni és interakcióba lépni a térben végzett alacsony intenzitású tevékenységek során?

- Megfelelő-e a helyszín klímája, nem túlságosan meleg, hideg vagy nedves-e (általában, vagy bizonyos időjárási viszonyok vagy évszakok során)?
- A helyszín terében nincsenek-e akadályok vagy veszélyes tárgyak, például törött üveg, éles kövek, sár, amelyeken a serdülők elcsúszhatnak, vagy olyan dolgok, amelyekben megbotolhatnak? Megtörtént-e az aknák vagy fel nem robbant bombák eltávolítása (ha van ilyen)?
- Tiszta-e a helyszín és mentes-e olyan körülményektől, amelyek hozzájárulhatnak betegségek kialakulásához (pl. sár, állóvíz vagy szemét)?
- Elég tiszta és száraz-e a helyszín ahhoz, hogy a serdülők ír hassanak, rajzolhassanak, művészeti vagy egyéb projekteken dolgozhassanak?
- Van-e elég hely a kellékek, anyagok és berendezések használatához?
- A serdülők tárolhatják-e jegyzeteiket vagy a projektekhez szükséges kellékeket a helyszínen?

Kézmosási és illemhelyiségek

- Van-e olyan hely, ahol a serdülők szappannal és vízzel kezet tudnak mosni (akár a helyszínen belül vagy a közelében)? A serdülők (különösen a lányok) biztonságosan elérhetőnek érzik-e a kézmosási lehetőségeket?
- Vannak-e tiszta, biztonságos és privát illemhelyek vagy latrinák (akár a helyszínen belül vagy a közelében)?
- Vannak-e külön illemhelyek vagy latrinák a fiúk és a lányok számára? A fogyatékkal élők számára is hozzáférhetőek-e?
- Lehet-e belülről zárni az illemhelyeket vagy latrinákat? A serdülők (különösen a lányok) biztonságban érzik-e magukat az illemhelyek vagy latrinák használata közben?
- Van-e lehetőség tábla kihelyezésére, amely arra ösztönzi a serdülőket, hogy a foglalkozások előtt és után mossanak kezet?

A helyszín kiválasztása során mindig ügyeljünk a serdülő lányok, fiúk, fogyatékkal élők, fiatalabb és idősebb korosztályok, valamint a különböző társadalmi, etnikai és vallási csoportokhoz tartozó serdülők eltérő igényeire és helyzetére.

A gyermek- és serdülőbarát terek kialakításával kapcsolatos további információkért lásd a Források gyermekvédelmi szekcióját.

Segédlet: A megfelelő időbeosztás kialakítás

Az alábbi kérdéseket felhasználhatjuk arra, hogy olyan időpontokban szervezzük a foglalkozásokat, amelyek megfelelnek a serdülőknek, és nem jelentenek akadályt az intervencióban való részvételükben.

- Hogyan töltik idejüket a serdülő fiatalok?
- Mikor járnak iskolába, mikor szocializálódnak, mikor dolgoznak, mikor imádkoznak, mikor pihennek, mikor esznek, mikor végeznek házimunkát, mikor törődnek a testvéreikkel vagy a saját gyermekeikkel?
- Vannak-e olyan napok a héten, amikor a serdülőknek több vagy kevesebb szabadidejük van (például hétfőként)?
- Mikor van a serdülőknek szabadidejük, amikor nincsenek semmivel elfoglalva?
- Vannak-e olyan napszakok és hetek, amikor nem foglalkoznak semmivel és unatkoznak?
- Vannak-e olyan időszakok, amikor a serdülők káros vagy nem biztonságos tevékenységeket végeznek, például az utcán játszanak, nem biztonságos helyen úsznak, dohányoznak, alkoholt fogyasztanak vagy drogoznak?
- Vannak-e olyan napszakok, amikor a serdülők hosszú ideig várnak a munkára, az ételkészítésre vagy más áru osztására, a nyilvános mosdókra vagy fürdőhelyekre, vagy a közösségi konyhák használatára?
- Ha a serdülőknek kevés szabadidejük van a tevékenységekben való részvételre, lehetséges-e a szülőkkel, családtagokkal vagy másokkal való megbeszélés útján szünetet szervezni számukra, hogy részt vehessenek az Adolescent Kit tevékenységeiben?

Csapatépítés

A serdülők számára hasznos intervenció szervezéséhez erős csapatra van szükség. Ennek az a feltétele, hogy fel kell készítenünk a saját szervezetünket vagy partnerszervezetünket az Adolescent Kit-ben szereplő megközelítési módok alkalmazására, valamint ki kell választani és kiképezni a facilitátorokat arra, hogy közvetlenül a serdülőkkel dolgozhassanak a Serdülők körei megközelítési módon keresztül.

1. A végrehajtó szervezet felkészítése

Dolgozhatunk saját szervezettel vagy egy partnerszervezettel (például egy helyi vagy nemzetközi nem kormányzati szervezettel) az Adolescent Kit-ben szereplő tevékenységek és megközelítési módok bevezetésén. Bárhogy is alakul, meg kell győződnünk arról, hogy a szervezet elég erős ahhoz, hogy hatékonyan alkalmazni tudja az Adolescent Kit-ben található útmutatásokat, eszközöket és felszereléseket a serdülőkkel folytatott közös munka során. Egy ideális szervezetnek rendelkeznie kell olyan férfi és női munkatársakkal, akik a serdülőkkel való munkában jártassak, és akik az Adolescent Kit-ben található eszközöket és tevékenységeket az adott program környezetében élő serdülők igényeihez és prioritásaihoz tudják igazítani.

A végrehajtó szervezetnek vagy partnerszervezetnek az Adolescent Kit-tel történő intervenciók végrehajtásához szükséges kapacitások áttekintéséhez további információért lásd A hatékony végrehajtó szervezet ellenőrző listája című segédletet.

Időt kell szánnunk a szervezetben vagy partner szervezeten dolgozók felkészítésére és kiképzésére annak érdekében, hogy teljes mértékben átlássák az Adolescent Kit-ben szereplő megközelítési módokat. Ez magában foglalja a Tíz kulcskompetencia és a Tíz Kulcsmegközelítésmód megértésétől és alkalmazásától kezdve, a serdülőkkel és a serdülők számára szervezett tevékenységi szakaszok és foglalkozások megtervezésén át, a biztonságos terek kialakításáig és a készletek kezeléséig mindent. Dolgozzunk szorosan együtt a facilitátorokkal és az egész csapattal az intervenció előkészítése és végrehajtása során, és

Mit csinál egy facilitátor?

A facilitátorok feladata a serdülőkkel való strukturált, de rugalmas foglalkozások megtervezése és lebonyolítása, a pszichoszociális jólétük, a tanulás, valamint az őket körülvevő világgal való pozitív és aktív kapcsolatteremtés támogatása érdekében.

Az Alapozó útmutató, a Facilitátorok útmutatója és az Activity Box olyan erőforrásokként szolgálnak, amelyeket a facilitátorok használhatnak Serdülők köreinek a kialakításához, valamint olyan foglalkozások megtervezéséhez és lebonyolításához, amelyek a serdülők érdeklődési köreinek és céljainak megfelelnek.

Az Adolescent Kit-et használó programkoordinátorok a következőkkel támogathatják a facilitátorokat abban, hogy hogyan alkalmazhatják a készletben található irányelveket, forrásokat és tevékenységeket:

- Az Alapozó útmutatóban, a Facilitátorok útmutatójában és az Activity Box-ban található anyagok elolvasása és megértése által;
- A facilitátorokkal együttműködve annak meghatározásában, hogy a készletből mely forrásokat és a kiegészítő anyagokat használhatják;
- A facilitátorok felkészítése arra, hogy hatékonyan használják ezeket az erőforrásokat a serdülők számára pozitív foglalkozások levezetése révén;
- Folyamatos képzés és támogatás biztosítása által.

álljunk készen arra, hogy közbelépjünk, ha valakinek segítségre van szüksége vagy problémákba ütközik.

2. A facilitátorok kiválasztása

A facilitátorok a csapat kulcsemberei. Ők azok az önkéntesek vagy munkatársak, akik közvetlenül a serdülőkkel fognak dolgozni, és az Adolescent Kit-ben található irányelveket, eszközöket és felszereléseket használják a serdülők igényeinek és érdeklődésének megfelelő tevékenységi szakaszok és foglalkozások megtervezéséhez.

Ha új programot vagy intervenciót indítunk akkor a facilitátorokat a kezdetektől fogva arra képezzük ki, hogy használják az Adolescent Kit-ben található forrásokat és eszközöket. Ha az Adolescent Kit-et egy folyamatban lévő programba építjük be, akkor a szervezetben vagy partnerintézményben már meglévő munkatársakat vagy önkénteseket képezzük ki az Adolescent Kit-ben található irányelvek, eszközök és tevékenységek használatára. Például, ha olyan tanárokkal dolgozunk, akik az Adolescent Kit-et az osztályteremi munka során fogják használni, vagy ha olyan gyermekbarát terek munkatársaival, akik a segédleteket és tevékenységeket arra szeretnék használni, hogy munkájuk során jobban összpontosítsanak a serdülőkre.

Mindenesetre szánjunk időt arra, hogy megtaláljuk azokat az embereket, akik szívesen vezetnék a serdülőkkel folytatott tevékenységeket. Igyekezzünk olyan megbízható embereket találni, akik képesek lesznek a célcsoportot képező serdülőkkel részvételi módon kapcsolatba lépni, és akik rendelkeznek a facilitátori szerephez szükséges készségekkel, értékek szemlélettel és tapasztalatokkal. Azoknak a munkatársaknak vagy önkénteseknek, akik már képzettek és tapasztaltak a serdülőkkel vagy fiatalabb gyermekekkel való munkában, kevesebb energiabefektetést jelenthet az Adolescent Kit-ben kínált új megközelítési módok elsajátítása és alkalmazása. A közösségben más, megfelelő tapasztalattal rendelkező személyeket is számításba vehetünk, akiket fel lehet készíteni egy facilitátori alapképzésen keresztül az Adolescent Kit által támogatott megközelítési módok alkalmazására (A serdülők maguk is részt vehetnek azoknak a megfelelő facilitátoroknak a kiválasztásában, akikkel jól érzik magukat).

A serdülőkkel való munka potenciális facilitátorainak azonosítása során vegyük figyelembe a következő kérdéseket:

- Vannak-e a végrehajtó szervezetben vagy a belépési pont programjában olyan munkatársak vagy önkéntesek, akik gyermekekkel, serdülőkkel vagy fiatalokkal dolgoznak?
- Vannak-e más felnőttek, fiatalok vagy serdülők a közösségben, akik képesítéssel, képzéssel vagy tapasztalattal rendelkeznek, és akik megkönnyíthetnék a serdülőkkel való tevékenységeket? Ilyenek lehetnek például ifjúsági önkéntesek, közösségi mobilizátorok, tanárok, tanári asszisztensek, edzők, művészek, művészeti tanárok, zenészek vagy mesemondók.
- Milyen képzésben részesültek már a szervezet tagjai? Milyen további képzésre van szükségük ahhoz, hogy hatékonyan tudjanak dolgozni a serdülőkkel?

Próbáljunk meg olyan facilitátorcsapatot összeállítani, amelyben vegyesen vannak férfiak, nők, különböző korúak és olyanok, akik a különböző kulturális vagy etnikai hátteret képviselnek a közösségen belül - és arányaiban ugyanolyan sokszínűek, mint a megcélzott

serdülők csoportja. Különösen ügyeljünk arra, hogy férfi és női facilitátorok is rendelkezésre álljanak, akik (adott esetben) külön lány- és fiúcsoportokat vezetnek.¹⁴

3.A facilitátorok kiképzése

Minden facilitátornak, még a képesítéssel és tapasztalattal rendelkezőknek is, képzést kell kapniuk az Adolescent Kit-ben szereplő konkrét módszerekről. Az intervenciók megkezdése előtt szervezzünk egy oktatói képzést a Serdülők körei megközelítésének a bemutatására, és annak biztosítására, hogy a facilitátor szakemberek tisztában legyenek a szerepükkel és a feladataikkal.

Alkalmazzuk az Adolescent Kit-ben található forrásokat és a Facilitátorok útmutatóját a továbbképzés megtervezéséhez. Győződjünk meg róla, hogy a következőkre vonatkozóan útmutatást nyújtson a képzés:

- Biztonságos, befogadó terek kialakítása és fenntartása a serdülők számára, valamint pozitív légkör megteremtése, ami lehetőséget ad a serdülők kreatív önkifejezésére, szórakozásra, kísérletezésre, új készségek elsajátítására és barátkozásra;
- A serdülők támogatása olyan kompetenciák – tudás, attitűdök és készségek – fejlesztésében, amelyek segíthetnek nekik megbirkózni a stresszes körülményekkel, egészséges kapcsolatokat kiépíteni, új készségeket tanulni és pozitívan kapcsolódni közösségeikhez;
- Serdülők köreinek a kialakítása, valamint strukturált foglalkozások tervezése és lebonyolítása a serdülőkkel az Adolescent Kit-ben található tevékenységek, eszközök és felszerelések felhasználásával¹⁵;
- A serdülők olyan módon történő megszervezése, hogy kényelmesen és biztonságban érezzék magukat, például nemek vagy életkor szerint csoportosítva őket, és biztosítva, hogy legalább egy facilitátor jusson 25 serdülőre;
- A serdülőkkel való részvételen alapuló munka támogatása, amely lehetővé teszi számukra, hogy felfedezzék az őket érdeklő tevékenységeket és témákat, és hogy cselekvésen keresztül tanuljanak – az egyirányú tudásátadás helyett;

Mi nem része a facilitátorok szerepének?

Az Adolescent Kit útmutató anyagaiban a „facilitátorok” kifejezés olyan munkatársakra vagy önkéntesekre utal, akik megtervezik és vezetik a serdülőkkel folytatott tevékenységeket.

A facilitátorok nem tanácsadók vagy esetfelelősök. Hacsak nem rendelkeznek speciális képzéssel és az adott program kontextusában szükséges tanúsítvánnyal, nem próbálkozhatnak egyéni vagy csoportos tanácsadással, illetve érzékeny témákról szóló nyílt végű beszélgetésekkel. Nem diagnosztizálhatnak, nem vonhatnak le következtetéseket a serdülők állapotáról vagy helyzetéről, és nem avatkozhatnak be közvetlenül a családi vagy magánéletükbe képzett szakértő támogatása nélkül.

A programkoordinátoroknak támogatniuk kell a facilitátorokat abban, hogy felismerjék azt a pozitív szerepet, amelyet a biztonságos, élvezetes, kihívást jelentő, kamaszközpontú tevékenységek megtervezése és vezetése megkíván. Biztosítaniuk kell továbbá, hogy a facilitátorok képesek felismerni és fel is ismerik, ha a serdülőknek további támogatásra van szükségük, és összekapcsolják őket a megfelelő segítséggel.

¹⁴ Egyes kultúrákban nem helyénvaló, ha a férfi facilitátorok serdülő lányokkal (vagy fiatal női facilitátorok fiúkkal) folytatnak tevékenységeket, és ez akadályozhatja a serdülők részvételét

¹⁵ Ezt részletesen a Facilitátorok útmutatója írja le.

- Módk keresése arra, hogy minden serdülő egyformán részt vehessen a programban, beleértve a kiszolgáltatottabb serdülőket is (pl. fogyatékkal élők vagy marginalizált etnikai vagy vallási háttérrel rendelkezők). További információért lásd a Pozitív és inkluzív munkamódszerek segédletet.
- A bejelentési és beutalási eljárások követése, ha a serdülők egészsége, biztonsága, védelme vagy jóléte veszélyben van, és a kapcsolatfelvétel segítése a megfelelő ellátással vagy szolgáltatásokkal.

A facilitátorok számára útmutatást kell nyújtania azokon a technikai területeken is, amelyek az Adolescent Kit alapjául szolgálnak, például pszichoszociális támogatás, gyermekvédelem, életvezetési készségek és béketeremtés. A legfontosabb, hogy szánjunk időt a Facilitátorok feladatmeghatározásában és magatartási kódexében felvázolt szerepek és felelősségi körök átbeszélésére, valamint a munkarenddel és a fizetéssel kapcsolatos gyakorlati részletek megvitatására (ha van ilyen).

További információért lásd a Facilitátorok magatartási kódexének mintája segédletet.

Az Adolescent Kit-ről szóló továbbképzés nem helyettesíti a facilitátorok egyéb alapvető képzéseit! Győződjünk meg arról, hogy a facilitátorok más kulcsfontosságú szabályokról és elvekről is képzést kaptak, amelyek segítenek nekik a serdülőkkel való interakcióban a serdülők jogait védő módon.

További információért lásd a Kulcsszabályok és irányelvek segédletet.

4. A facilitátorok felügyelete és támogatása

Az intervenciók megkezdését követően felügyeljük és támogatjuk a facilitátorokat. Győződjünk meg arról, hogy a serdülőkkel együtt végzett munka során alkalmazzák a képzésükön tanultakat, illetve a Magatartási kódexben és az Adolescent Kit-ben szereplő megközelítési módokat. Rendszeresen találkozunk velük, hogy megbeszéljük a munkájukat.

Biztosítsunk eszközöket a facilitátorok számára saját teljesítményük értékeléséhez, a fejlesztésre szoruló területek azonosításához és az esetlegesen szükséges további támogatás kereséséhez. Bátorítsuk őket arra, hogy kérjenek visszajelzést a serdülőtől, és dolgozzanak együtt a serdülő fiatalokkal az Adolescent Kit-tel történő intervenciók fejlesztése érdekében.

További információért lásd: a Facilitátori önellenőrző lista, a Visszajelző foglalkozás tartása serdülőknek és a Nagy facilitátor ellenőrző lista segédleteket.

Tartsunk rendszeresen személyes felügyelő üléseket, hogy a facilitátoroknak lehetőségük legyen egy privát és bizalmas környezetben megbeszélni az esetleges kihívásokat vagy nehéz helyzeteket, amelyekkel szembesülnek. Győződjünk meg arról, hogy a facilitátorok tudják, mikor kérhetnek segítséget, és hogy akár sürgős problémákkal is megkereshetnek, például, ha egy serdülő bántalmazásról számol be vagy öngyilkossági gondolatoknak ad hangot.

További információért lásd: A gyermekvédelmi problémákra adandó reakció és a Szorongást érző serdülők támogatása segédleteket.

Ne feledjük, hogy a facilitátorok maguk is nehéz és kihívást jelentő körülményeken mehetnek keresztül, amelyek hatással lehetnek a jólétükre és a serdülőkkel végzett munkájukra. Figyeljünk oda, ha a stressz jeleit mutatják, és segítsük őket abban, hogy megtalálják a saját jólétük kezelésének módjait az alábbiak révén:

- A saját stressz jeleinek felismerésére való felkészítés;
- Gyakorlati stratégiák nyújtása a stresszel való megbirkózáshoz;
- A csapatszellem és a kölcsönös támogatás erősítése rendszeres találkozók tartásával, ahol a facilitátorok megoszthatják egymással információkat, a kihívásaikat és az aggodalmakat;
- A facilitátorok ösztönzése egymás támogatására, akár informálisan, akár egy szakértői támogatási rendszer létrehozásával.

Figyelj és alkalmazkodj!

Ahogy haladunk előre az intervencióval, készüljünk fel arra, hogy változtatni kell a csapaton. Előfordulhat például, hogy egyes facilitátorokat le kell cserélni, újakat kell felvenni vagy másokat meg kell távolítani, vagy az is megeshet, hogy más partnerrel kell együtt dolgozni, ha az intervenció bővül vagy szűkül vagy ha a személyzet és az önkéntesek távoznak. Előfordulhat, hogy frissíteni kell a képzést, ha a serdülők számára új kérdések merülnek fel, vagy ha a humanitárius helyzet megváltozik. Igyekeznünk kell a lehető legjobban alkalmazkodni a serdülők igényeihez, és meg kell próbálnunk olyan csapatot összeállítani, amely hasonlóan rugalmas.

Segédlet: Pozitív és inkluzív munkamódszerek

Minden serdülő lánynak és fiúnak lehetőséget kell kapnia arra, hogy egyformán részt vehessen az Adolescent Kit-tel kapcsolatos tevékenységekben.

Az inkluzív részvétel ösztönzése nem azt jelenti, hogy a serdülőket kényszerítjük arra, hogy részt vegyenek a tevékenységekben akkor is, ha nem akarnak, vagy hogy minden csoportos megbeszélésen részt kell venniük. Hanem azt jelenti, hogy tisztában kell lennünk a serdülők eltérő igényeivel és képességeivel, és biztosítanunk kell, hogy részt vehessenek, ha akarnak. Azt is jelenti, hogy meg kell találni a stigmatizálás vagy a diszkrimináció leküzdésének a módjait, amelyek bizonyos csoportokat negatívan érinthetnek, például a lányok, a fogyatékkal élő serdülők, a HIV és AIDS által érintett gyermekek és más kiszolgáltatott csoportokhoz tartozó serdülők.

Az alábbi segédlet útmutatást ad egy olyan környezet megteremtéséhez, amelyben minden serdülő jól érzi magát, és a csoport minden tagja egyenrangúan vehet részt a tevékenységekben.

Mit csináljunk?	<ul style="list-style-type: none"> • Hívjuk név szerint a résztvevőket! • Tegyük a különböző háttérrel, tapasztalatokkal és készségekkel rendelkező serdülőket azonos csoportokba (beleértve a fogyatékkal élő lányokat és fiúkat, valamint a legkiszolgáltatottabb serdülőket), hogy tanulhassanak egymástól! • Támogassuk a serdülőket abban, hogy olyan szabályokat fektessenek le a közös munkához, amelyek mindenkinek beleszólást biztosítanak a döntésekbe, és amelyek arra ösztönzik a lányokat és fiúkat, hogy figyeljenek egymásra! • Adjunk minden résztvevőnek egyenlő esélyt a véleménynyilvánításra, a feladatok és szerepek vállalására, valamint a tevékenységekben való részvétellel! • Tervezzünk energiával teli/pihentető, kreatív/problémamegoldó és egyéb tevékenységek keverékét, hogy mindenki csinálhasson olyasmit, amit élvez, vagy amiben jó! • Változtassuk a tevékenységeket, hogy a különböző képességekkel és készségekkel rendelkező serdülők is lehetőséget kapjanak a részvételre, ha például focis foglalkozást szervezünk (amiben a testi fogyatékkal élő serdülők nem biztos, hogy egyformán tudnak részt venni, vagy egyes kultúrákban a lányok nem találják érdekesnek), gondoskodjunk arról, hogy más, különböző típusú tevékenységeket is szervezzünk, amelyeket a többi résztvevő is élvezhet! • Igazítsuk tevékenységeket a serdülők életkorához és képességeihez, és módosítsunk rajtuk, ha unottnak, frusztráltak vagy túlterheltnek tűnnek! • Konzultáljunk a serdülőkkel, annak megállapítása érdekében, hogy a tevékenységek mindenki számára elérhetőek és élvezetesekek-e! • Szervezzünk olyan csapatépítő tevékenységeket, amelyek arra ösztönzik a serdülőket, hogy közös döntéseket hozzanak és együtt dolgozzanak!
-----------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Összpontosítsunk olyan tevékenységekre, amelyek lehetővé teszik a serdülők számára, hogy megosszák és megünnepeljék különböző hátterüket, képességeiket és kultúrájukat! • Teremtsünk könnyed, pozitív légkört, ahol mindenkit megbecsülnek, és minden hozzájárulás elfogadható (amennyiben megfelel a csoport szabályainak)! • Ne féljünk mosolyogni vagy viccelődni! Legyünk barátságosak és kedvesek! • Éreztessük a serdülőkkel, hogy értékelik és tisztelik őket! • Ösztönözzük a serdülőket, hogy váltsák egymást! • Ösztönözzük a csoport minden tagját arra, hogy úgy érezzék, hogy mindenki hozzájárulása fontos! • Figyeljünk oda serdülők verbális vagy nem verbális válaszára! • Szólítsuk fel (de ne kényszerítsük) a csendesebb résztvevőket, hogy beszéljenek vagy vegyenek részt! • Hagyjuk, hogy mindenki elmondja a véleményét, feladatokat és szerepeket vállaljanak, és részt vegyenek a tevékenységekben! • Találjuk meg a módját, hogy a tevékenységeket a kevésbé írástudó, fogyatékkal élő vagy a résztvételtől nagyon félénk serdülők számára is elérhetővé tegyük! • Tartsuk tiszteletben a serdülők vallási és etnikai hátterét, és adott esetben teret kell adni nekik az imádkozásra! • Biztosítsuk, hogy a tevékenységek hozzáférhetőek és megfelelőek legyenek a lányok, a fogyatékkal élő serdülők és más marginalizált csoportok számára! • Ellenőrizzük, hogy a tevékenységi hely hozzáférhető és biztonságos-e a fogyatékkal élő serdülők számára (például a kerekesszékekkel vagy segédeszközökkel közlekedőknek)!
<p>Mit ne csináljunk?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ne tegyünk feltételezéseket arról, hogy a serdülők különböző csoportjai mit tudnak és mit nem (pl. lányok vagy fogyatékkal élők)! • Ne különböztessünk meg senkit a nemük, vallásuk, hátterük vagy képességeik alapján! • Ne hozunk létre „csak fogyatékkal élők” csoportját vagy köreit! • Ne részesítsünk egyes serdülőket előnyben másokkal szemben! • Ne hagyjuk figyelmen kívül egyes serdülők hozzájárulását a közös munkához! • Ne uralkodjunk a beszélgetéseken! • Ne erőltessünk ötleteket a serdülőkre, ne prédikáljunk, ne tartsunk előadást vagy ne korlátozzuk le, hogy mit lehet megvitatni! • Ne hagyjuk, hogy bárki kisajátítsa a tevékenységeket vagy a foglalkozásokat! • Ne ítélkezzünk, ne kritizáljunk vagy ne okozunk szégyenérzetet, kínos helyzetet vagy kisebbségi érzést bárkivel! • Ne engedjük, hogy bárkit elszigeteljenek, zaklassanak vagy neveltségessé tegyenek, vagy megakadályozzák a tevékenységekben való részvételt!

	<ul style="list-style-type: none"> • Ne hagyjuk, hogy a serdülők félbeszakítsák egymás vagy párhuzamosan beszéljenek! • Ne gyakoroljunk nyomást bárkire, hogy részt vegyen a tevékenységekben vagy beszélgetésekben, ha nagyon szégyenlősnek vagy ellenállónak tűnnek!
--	---

Segédlet: Facilitátori önellenőrző lista

A facilitátorok az alábbi kérdéseket használhatják a serdülőkkel végzett munkájuk értékeléséhez. Szükség szerint átalakíthatjuk vagy kiegészíthetjük a kérdéseket.

Kérdés	Nem	Valamennyire	Igen
Megértettem a Tíz kulcskompetenciát és a Tíz kulcsmegközelítést, valamint azt, hogy hogyan kell használni az Adolescent Kit-ben található tevékenységeket, eszközöket és készleteket.			
Felkészült vagyok a foglalkozások megtartására, és jól tájékozott a témákról és tevékenységekről.			
Időben érkezem a foglalkozásokra.			
Vezetem a jelenléti ívet.			
Támogatom a serdülőket a készletek és anyagok kezelésében, használatában és tárolásában.			
A résztvevőket nevükön szólítom.			
Nem részesítem előnyben azokat a résztvevőket, akiket már ismerek személyesen, azokkal szemben, akiket nem.			
Időt szánok arra, hogy meghallgassam a serdülőket.			
Támogatom mindenkinek a saját véleményéhez való jogát.			
Nem ítélem el a serdülőket, még akkor sem, ha nem osztom a nézeteiket.			
Tisztában vagyok azzal, hogy kulturális hátterem formálja értékeimet, meggyőződéseimet és feltételezéseimet, ahogyan a résztvevők kulturális háttere is formálja az övékét			
Tisztában vagyok a nemi szerepekkel és különbségekkel.			
Minden résztvevőt arra bátorítok, hogy ossza meg tapasztalatait, és járuljon hozzá a csoportos tanuláshoz.			
Támogatom, hogy minden serdülő egyformán részt vehessen a tevékenységekben és a beszélgetésekben.			
A serdülők számára tájékoztatást nyújtok más programokról, szolgáltatásokról és támogatásokról, amelyekből hasznuk származhat, vagy amelyeket élvezhetnek.			
Tudom, hogyan kell olvasni és értelmezni a serdülők verbális és nonverbális reakcióit.			
Értem a csoportdinamika működését, és jól kezelem a konfliktusokat.			

Tudom, hogyan kell irányítani, anélkül, hogy túlzottan kontrolálnám a serdülők munkáját.			
Professzionálisan és nyugodtan viselkedem, még akkor is, ha provokálnak.			
Nem okoz gondot alkalmazkodni a résztvevők igényeihez.			
Bátorítom a serdülőket, hogy vállaljanak felelősséget, még akkor is, ha ez azt jelenti, hogy más módon végzik azokat, mint én			
Tudomásul veszem, hogy a foglalkozások során tárgyalt témák érzelmi hatással lehetnek a serdülőkre			
Empatikus és megértő vagyok a résztvevők érzelmi reakcióival kapcsolatban, és tudom, hogyan kell kezelni őket.			
Tudom, hogy facilitátorként hol vannak a határain, és hová irányíthatom a serdülőket olyan problémákkal, amelyekkel egyedül nem tudok megbirkózni.			
Felismerem azokat a figyelmeztető jeleket, amelyek arra utalnak, hogy a serdülők egészségét, védelmét, biztonságát vagy jólétét valami veszélyezteti.			
Tudom, hogyan kell követni a bejelentési és beutalási eljárásokat (beleértve a titoktartási irányelveket is), és tudom, hogyan kapcsoljam össze a serdülőket a megfelelő támogatással.			
Testbeszédem és arckifejezésem tiszteletteljes és barátságos			
Egyszerre egy problémát mutatok be, és bemutatom a problémák közötti kapcsolatokat, szükség esetén összefoglalva.			
Gyakran használok példákat, táblázatokat és vizuális/hangos segédeszközöket, hogy szemléltessem a mondanivalómat			
Humorral és képzelőerővel tartom fenn a résztvevők érdeklődését			
Tisztában vagyok azzal, hogy nem ismerem az összes választ, és nyitott vagyok arra, hogy tanuljak a résztvevőktől.			
Bátorítom a résztvevők tudásának és képességeinek a megosztását, és nem törekszem arra, hogy a tanulókat saját tudásommal lenyűgözzem			
Támogató és pozitív módon kérdőjelezem meg a résztvevők gondolkodását.			
Rendszeresen bátorítom a serdülőket, hogy vizsgálják felül a csoportjuk teljesítményét.			

Nytott vagyok a visszajelzésekre, mind informálisan, mind hivatalos értékelésen keresztül.			
--	--	--	--

Segédlet: A hatékony végrehajtó szervezet ellenőrző listája

Az alábbi kérdések segítségével vizsgáljuk meg, hogy az mennyire képes az Adolescent Kit segítségével végrehajtani egy intervenciót.

	Van-e az adott szervezetnek vagy partnerszervezetnek olyan megfelelő programja, amelybe az Adolescent Kit-tel való intervenciót be lehetne építeni?
	Rendelkezik-e az adott szervezet vagy partnerszervezet az Adolescent Kit-ben szereplő eszközök és megközelítési módok végrehajtásához szükséges kapacitással?
	Nyitott-e az adott szervezet vagy partnerszervezet a serdülők, szülők és más közösségi tagok részvételére a tevékenységek tervezésében és irányításában?
	Van-e az adott szervezetben vagy partnerszervezetben olyan vegyes összetételű személyzet, amely férfiakból, nőkből és különböző korosztályúakból áll, akik a közösség kulturális és etnikai háttérét képviselik?
	A személyzet tagjai rendelkeznek-e tapasztalattal a serdülő lányokkal és fiúkkal való munkában?
	A személyzet tagjai rendelkeznek-e a gyermek- és ifjúságközpontú megközelítési módokra vonatkozó képesítéssel és képzéssel?
	Nyitottak-e a munkatársak a serdülőkkel való munka során a részvételi, inkluzív megközelítési módok alkalmazására?
	Rendelkezik-e az adott szervezet vagy partnerszervezet gyermekvédelmi politikával és gyermekvédelmi eljárásokkal?
	Az adott szervezet vagy partnerszervezet hiteles-e a serdülők, családjaik és a közösség körében?
	Van-e az adott szervezetnek vagy partnerszervezetnek kapcsolata gyermekeket vagy serdülőket támogató kezdeményezésekkel, helyi közösségekkel és más humanitárius programokkal?
	Az adott szervezet vagy partnerszervezet rendelkezik-e megfelelő múlttal a serdülőkkel kapcsolatos programokban?
	A partnerszervezet küldetése, megbízatása és értékei összhangban vannak-e az intervencióval?

Segédlet: Nagy facilitátor ellenőrző lista

Az alábbi kérdések útmutatásként szolgálhatnak akkor, amikor arra kérjük a serdülőket, hogy osszák meg visszajelzéseiket a facilitátorokról. Szükség szerint hozzá adhatunk vagy módosíthatunk azokon a kérdéseken, amelyek az adott kontextusában relevánsak.

További információért lásd a Visszajelző foglalkozás tartása serdülőknek segédletet.

Kérdések a serdülőknek:

Mennyire jellemzik ezek az állítások a te facilitátorodat?

A te facilitátorod mindig, néha, ritkán vagy soha nem teszi a következőket?

Tudsz-e példát mondani arra, amikor a facilitátorod ezeket a dolgokat megtette vagy nem tette meg?

- A facilitátorunk a foglalkozás kezdetekor már a tevékenységi térben van, és készen áll a kezdésre.
- A facilitátorunk tevékenységeket tervezett számunkra.
- A facilitátorunk gondoskodik arról, hogy a foglalkozáshoz szükséges kellékek vagy anyagok rendelkezésre álljanak.
- A facilitátorunk érezteti velünk, hogy szívesen lát bennünket és hogy fontosak vagyunk.
- A facilitátorunk pozitív, bátorító és tiszteletteljes módon beszél hozzánk.
- A facilitátorunk bátorít minket, hogy vegyünk részt a tevékenységekben, de soha nem kényszerít rá.
- A facilitátorunk odafigyel a foglalkozások alatt, és segít nekünk, ha kérdésünk van, vagy támogatásra van szükségünk.
- A facilitátorunk észreveszi, ha boldogtalannak tűnünk vagy hiányzunk, és igyekszik segíteni.
- A facilitátorunk lehetővé teszi, hogy együtt tervezzük meg a foglalkozásokat, és olyan tevékenységeket is beiktat, amelyeket hasznosnak és érdekesnek tartunk.
- A facilitátorunk pozitív példát mutat, és tisztelettudóan viselkedik a foglalkozásokon és azokon kívül is.

Segédlet: Kulcsfontosságú szabályok és irányelvek

A serdülők számára szervezett tevékenységeket tervező és vezető facilitátoroknak ismerniük és betartaniuk kell a serdülők védelmére, oktatására és emberi jogaira vonatkozó minimumszabályokat. A facilitatori képzésekbe építjük be a következő szabályokról szóló foglalkozásokat, és támogassuk a facilitátorokat abban, hogy a serdülőkkel végzett munkájuk során betartsák ezeket a nemzetközi irányelveket.

Gyermekvédelem

A humanitárius környezetben végzett gyermekvédelmi munka minimumszabályait a Gyermekvédelmi munkacsoport¹⁶ által kidolgozott Humanitárius segítségnyújtás gyermekvédelmi minimum szabályai¹⁷ című dokumentum tartalmazza:

http://www.unicef.org/iran/Minimum_standards_for_child_protection_in_humanitarian_action.pdf

Oktatás

A Vészhelyzetekben Történő Oktatás Ügynökségek Közötti Hálózata¹⁸ által kidolgozott oktatási minimumszabályokról szóló kézikönyv¹⁹ tizenkilenc szabályt tartalmaz, amelyek a humanitárius helyzetekben alkalmazandók az oktatási felkészültség, a válaszadás és a helyreállítás minőségének javítása érdekében:

<http://www.ineesite.org/en/minimum-standards>

Nemi alapú erőszak

Az Ügynökségek Közötti Állandó Bizottság²⁰ által 2010-ben kiadott iránymutatások²¹ segítségre lehetnek a humanitárius helyzetben lévő szereplők támogatására, a nemi alapú erőszak megelőzésére és enyhítésére irányuló alapvető intézkedések koordinálásához, tervezéséhez, végrehajtásához, nyomon követéséhez és értékeléséhez az egyes ágazatok között:

http://resourcecentre.savethechildren.se/sites/default/files/documents/2015-iasc-gender-based-violenceguidelines_lo-res.pdf

Humanitárius segítségnyújtás

A Sphere Projekt által 2011-ben kidolgozott kézikönyv²² minimumszabályokat, elveket és bevált gyakorlatokat tartalmaz a humanitárius segítségnyújtás ágazataihoz:

<http://www.sphereproject.org/handbook/>

Pszichoszociális támogatás

---

¹⁶ Child Protection Working Group (CPWG), 2012

¹⁷ Minimum Standards for Child Protection in Humanitarian Action

¹⁸ Inter-Agency Network for Education in Emergencies (INEE), 2010

¹⁹ INEE Minimum Standards for Education: Preparedness, Response, Recovery Handbook

²⁰ Inter-Agency Standing Committee, 2015

²¹ Guidelines for Integrating Gender-Based Violence Interventions in Humanitarian Action: Reducing risk, promoting resilience and aiding recovery

²² The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response

Az Ügynökségek Közötti Állandó Bizottság által 2007-ben kiadott iránymutatások²³ abban segítik a humanitárius szereplőket, hogyan tudják a vészhelyzetben megtervezni, létrehozni és koordinálni több ágazatot is érintő válaszingykedéseket az emberek mentális egészségének és pszichoszociális jólétének védelme és javítása érdekében

http://www.who.int/mental_health/emergencies/guidelines_iasc_mental_health_psychosocial_june_2007.pdf

---

²³ Inter-Agency Standing Committee Guidelines on Mental Health and Psychosocial Support in Emergency Settings

Segédlet: Visszajelző foglalkozás tartása serdülőknek

Az alábbi eszköz felhasználható arra, hogy formális visszajelzést kapjunk a serdülőkörűaktől a facilitátorokra vonatkozóan.

Visszajelző foglalkozás tartása	
Vegyük számításba, hogy...	<p>A serdülők visszajelzései segíthetnek a facilitátoroknak fejleszteni készségeiket, és azonosítani azokat a területeket, ahol a további támogatásra vagy képzésre lehet szükségük.</p> <p>Kezeljük óvatosan az esetleges érzékeny témákat!</p> <ul style="list-style-type: none"> • Támogassuk a serdülők és a facilitátorok közötti nyílt, konstruktív párbeszédet. • Győződjünk meg arról, hogy a serdülők és a facilitátorok értik, hogy a visszajelzések hogyan lesznek felhasználva a közös munkájuk javítására. • Győződjünk meg arról, hogy a facilitátorok értékelik és tiszteletben tartják a serdülők véleményét.
Tervezzük meg az alapokat!	<p>Válasszuk ki a megfelelő időpont és helyszín a serdülőkkel és a facilitátorokkal folytatott strukturált visszajelző foglalkozáshoz. Ez történhet a foglalkozások alatt vagy azokon kívül, a tevékenységi térben vagy más ismerős környezetben, ahol mindenki biztonságban érzi magát.</p> <p>Döntsük el, hogy a serdülők számára mi legjobb mód a visszajelzések adására, figyelembe véve életkorukat, érettségüket és érzelmi állapotukat. A fiatalabb serdülők (10-14 évesek), a nehéz tapasztalatokkal küzdő serdülők és az új résztvevők számára kényelmesebb lehet egy nagyon rövid, egyszerű kérdéseket alkalmazó konzultáció. Mások készen állhatnak egy hosszabb, elmélyültebb beszélgetésre.</p>
A foglalkozás előtt	<p>Találkozunk a facilitátorokkal egyénileg vagy csoportosan, hogy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megbeszéljük, hogy milyen típusú visszajelzés lenne hasznos a serdülők részéről, és mely területeken; • Készítsünk egy listát a serdülőknek feltett kérdésekről (További információért lásd a Nagy facilitátor ellenőrző lista segédletet. • Egyezzünk meg abban, hogy a serdülők visszajelzéseit hogyan fogjuk felhasználni; • Tisztázzuk a következményeket, ha a facilitátorok erős vagy gyenge visszajelzést kapnak (például, hogy számíthatnak-e további képzésre vagy támogatásra).
A foglalkozás közben	<p>Fektessük le a visszajelző foglalkozás célját! Győződjünk meg arról, hogy a serdülők megértették, hogyan lesznek felhasználva a véleményük és a visszajelzéseik.</p> <p>Tekintsük át a facilitátorok szerepét a serdülőkkel! (a Nagy facilitátor ellenőrző lista segédlet alkalmazható erre a célra).</p> <p>Kezdjük a pozitívumokkal! Kezdjük a foglalkozásokat azzal, hogy megkérjük a serdülőket, hogy sorolják fel a facilitátorok erősségeit, és írják le a foglalkozásokon szerzett pozitív élményeiket. Például kérjük meg a serdülőket arra, hogy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Határozzák meg a facilitátorok három legfontosabb erősségét, és gyűjtsenek példákat is;

	<ul style="list-style-type: none"> • Egészítsék ki a következő mondatokat: Egy alkalom, amikor a facilitátorunk segített nekem valamiben, az volt, hogy... vagy szeretem, amikor a facilitátorunk... <p>Koncentráljunk a lehetőségekre, ne a problémákra! Például kérjük meg a serdülőket, hogy egészítsék ki a következő mondatokat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Valami, amit a facilitátorunk nem tud rólam (vagy a csoportunkról), és amit bárcsak tudna, az .... • Szeretném, ha a facilitátorunk gyakrabban csinálná .... <p>Lépünk tovább, ha nagyon érzékeny kérdések merülnek fel. Ha egy vagy több serdülő nagyon negatív véleményt nyilvánít a facilitátorról, és/vagy azt sugallják, hogy a facilitátor megsértette a magatartási kódexet, ne folytassuk a beszélgetést nagy csoport jelenlétében. Térjünk át egy másik témára, és a foglalkozás után folytassuk a megbeszélést az érintettekkel. Súlyos probléma gyanúja esetén azonnal (és bizalmasan) tegyük meg a megfelelő lépéseket! Ajánlott az alábbi lépések megvitatása a közös munka javítása érdekében. Például egészítsük ki a következő mondatokat: Facilitátorok: A következő foglalkozásunkon...</p> <ul style="list-style-type: none"> • továbbra is fogom azt csinálni, hogy... • gyakrabban fogom azt csinálni, hogy... • elkezdem azt csinálni, hogy... <p>Programkoordinátorok: A facilitátorok munkájának a segítése érdekében...</p> <ul style="list-style-type: none"> • továbbra is fogom azt csinálni, hogy... • gyakrabban fogom azt csinálni, hogy... • elkezdem azt csinálni, hogy... <p>Serdülők: A facilitátorunk munkájának a segítése érdekében...</p> <ul style="list-style-type: none"> • továbbra is fogom azt csinálni, hogy... • gyakrabban fogom azt csinálni, hogy... • elkezdem azt csinálni, hogy... <p>Egyértelmű megállapodással zárjuk le a foglalkozást azzal kapcsolatban, hogy milyen lépéseket fogunk tenni annak érdekében, hogy támogassuk a facilitátorokat a serdülőkkel végzett munkájukban. Pozitív megjegyzéssel zárjunk! Ha helyénvaló (a megbeszéltek alapján), szánjunk egy pillanatot a facilitátor(ok) és a serdülők elismerésére és megtapsolására. Használjuk ezt az alkalmat arra, hogy megünnepeljük a csoport erőfeszítéseit és eredményeit.</p>
A foglalkozás után	Tartsunk egy megbeszélést a facilitátorokkal, hogy megbizonyosodjunk arról, hogy megértették a serdülők visszajelzéseit, és hogy megállapodjunk a továbblépés módjairól. Rendszeresen ellenőrizzük, hogy végrehajtották-e a megbeszélte változtatásokat, és szükség esetén nyújtunk neki támogatást.

Segédlet: Facilitátorok magatartási kódexének mintája

Az alábbi magatartási kódexnek a mintáját útmutatóként használhatjuk a saját magatartási kódexünknek a kidolgozásához.

A facilitátorok mindig

- Használják a Tíz kulcsmegközelítést a serdülőkkel való foglalkozások levezénylésére során.
- Legalább 15 perccel a foglalkozások kezdete előtt érkezzenek meg.
- Azonnal értesítsék felettesüket, ha késni vagy hiányozni fognak, és/vagy intézkedjenek a helyettesítéséről.
- Dolgozzanak ki terveket a foglalkozásokhoz.
- Jöjjenek mindig felkészülten, az egyes foglalkozáshoz szükséges kellékekkel és anyagokkal.
- Üdvözljenek minden serdülőt egyformán és törekedjenek arra, hogy mindenkit egyenlően bevonjanak.
- Keressék meg a módját annak, hogy minden serdülő egyformán részt vehessen a foglalkozásokon, beleértve a beszédesebbeket és a csendesebbeket, a lányokat és a fiúkat, a fogyatékkal élőket és a marginalizált háttérrel rendelkezőket is.
- A serdülőkkel való foglalkozások során legyenek teljes mértékben figyelmesek és elkötelezettek.
- Rendszeresen vezessék a jelenléti íveket.
- Támogassák a serdülőket a készletek és anyagok kezelésében, használatában és tárolásában.
- Tájékoztassák a serdülőket más programokról, szolgáltatásokról és támogatásokról.
- Ha a serdülők egészsége, biztonsága vagy jóléte veszélyben van, követniük kell az egyeztetett jelentési és beutalási eljárásokat, és össze kell kapcsolniuk őket a megfelelő segítséggel.
- Be kell tartaniuk a gyermekvédelmi és gyermekmegőrzési irányelveket és eljárásokat.
- Jó példát kell mutatniuk a serdülőknek (a foglalkozások alatt vagy azokon kívül) tiszteletteljes és pozitív viselkedéssel.

A facilitátoroknak soha nem szabad:

- Késni vagy hiányozni egy foglalkozásról anélkül, hogy felvonnák a kapcsolatot a felettesükkel, és megpróbálnának helyettesítő személyt szervezni.
- Felkészületlenül érkezni a foglalkozásokra.
- A serdülők számára készült készleteket vagy anyagokat más célokra felhasználni, kivéve, ha erről az irányítóbizottsággal és a serdülőkkel kifejezetten megállapodtak.
- Bármely serdülőt nem szívesen látottnak vagy kirekesztettnek éreztetni.
- Személyes szívességet kérni munkájukért vagy az általuk kezelt eszközökért cserébe, például szexuális szolgáltatást, munkaerőt, termékeket és/vagy egyéb szolgáltatásokat.

- A fizikai büntetés bármely formáját alkalmazni foglalkozásokon belül vagy kívül (Például verés, ütés vagy pofozás).
- Sértegetni, becsmérlő kifejezéseket használni, vulgáris, diszkriminatív vagy megalázó vicceket vagy megjegyzéseket tenni a serdülőkre, más facilitátorokra, önkéntesekre vagy a személyzetre.
- Romantikus vagy szexuális kapcsolatot létesíteni a foglalkozásokon részt vevő serdülőkkel.
- Figyelman kívül hagyni azokat a figyelmeztető jeleket, amelyek arra utalnak, hogy a serdülők egészsége, biztonsága vagy jóléte veszélyeztetve van, és speciális támogatásra és védelemre szorulnának.
- Cigarettaozni, alkoholt fogyasztani vagy drogot használni a foglalkozások előtt vagy alatt.

A serdülők és a közösség bevonása

A serdülőket és a közösség tagjait aktívan be kell vonni az Adolescent Kit-tel történő intervenció tervezésébe, végrehajtásába és támogatásába. Ahogy haladunk előre a programunkkal, tegyünk lépéseket annak érdekében, hogy a serdülők és a közösség tagjai magukénak érzik az intervenciót. Alkalmazzunk a felnőttek és a serdülők bevonására épülő folyamatokat a programunkban, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy pozitív kapcsolatokat építsenek ki egymással.

A felnőttek létfontosságú szerepet játszanak a serdülők életében.

Törekedjünk arra, hogy az Adolescent Kit segítségével bevonjuk a szülőket, tanárokat, vallási és közösségi vezetőket és másokat az intervencióba, és összehozzuk a serdülőket és a felnőtteket.

1. Engedjük meg a serdülőknek, hogy vezető szerepben legyenek

A serdülők sokféleképpen hozzájárulhatnak a közös munkához. Már a kezdetektől fogva vonjuk be őket, és kérjük a támogatásukat a helyzetükkel kapcsolatos információgyűjtésben, a biztonságos tevékenységi helyszínek megtalálásában, a foglalkozások menetrendjének meghatározásában és a veszélyeztetett serdülők elérésében.

Az előrehaladás során rendszeresen konzultáljunk a serdülőkkel, hogy többet tudjunk meg az érdeklődési köreikről, aggodalmaikról és szükségleteikről, valamint arról, hogy mit szeretnének elérni a Serdülők körei foglalkozásokon. Használjuk fel ezeket az információkat arra, hogy segítsük a serdülőknek célokat kitűzni a kompetenciákkal (ismeretekkel, attitűdökkel és készségekkel) kapcsolatban, amelyeket a munkájuk során szeretnének megszerezni, és a tevékenységek megtervezni. Támogassuk őket abban, hogy a Körökre vonatkozó alapszabályokat létrehozzák, és tegyenek javaslatokat az intervenció javítására vagy kiigazítására, ahogy haladunk előre.

A közös munka során adjunk felhatalmazást a serdülőknek. Engedjük meg a serdülő lányoknak és fiúknak, hogy különböző feladatokat és szerepeket vállaljanak, például a foglalkozások irányítását, a mozgásos tevékenységek levezetését, a tevékenységi terek karbantartását és az ellátmányok kezelését. Hagyjuk, hogy összetettebb projekteket és szerepeket vállaljanak, ahogy haladunk előre a Serdülők körei megközelítési mód különböző fázisain keresztül, és bátorítsuk őket, hogy saját ötletekkel álljanak elő a közös munka kreatív és innovatív fejlesztésére. Támogassuk a serdülőket abban, hogy saját prioritásaikra összpontosítsanak, hogy eldönthessék, milyen tevékenységeken és projekteken szeretnének dolgozni, és milyen ügyekért akarnak tenni

További információért lásd A serdülők részvételének ellenőrző listája segédletet.

2. A kezdetektől fogva vonjuk be közösséget

A kezdetektől fogva fontos, hogy a közösséget is bevonjuk az intervenció tervezésébe és irányításába. A közösség tagjainak az elkötelezettsége és hozzájárulása nélkül azt kockáztatjuk, hogy olyan programot tervezünk a serdülők számára, amely talán soha nem indul be, vagy ami még rosszabb, feszültséget és konfliktust okoz. Kiindulópontként jó ötlet leülni a közösség érdekelt feleivel – szülőkkel, tanárokkal, vallási vezetőkkel és másokkal –, hogy elmagyarázzuk, mit szeretnének elérni az Adolescent Kit-tel. Kérjük ki a véleményüket arról, hogyan lehetne a legjobban bevonni a serdülőket, hogyan lehetne elérni a legkiszolgáltatottabb serdülő lányokat és fiúkat, és hogyan tudnának hozzájárulni az

intervencióhoz (például az irányítóbizottságban való részvétellel vagy bizonyos tevékenységek vezetése révén). Beszéljük meg, hogy milyen típusú tevékenységekben látnák szívesen a serdülőket, vagy milyen készségekből profitálhatnának a serdülő fiatalok.

A közösség tagjai is nagy segítségre lehetnek abban, hogy megismerjük azt, hogy mi a kulturálisan megengedett (és helytelen), és milyen tevékenységek okozhatnak feszültséget a serdülőkkel. Próbáljuk megérteni a felnőttek serdülőkkel kapcsolatos nézeteit, és vegyük figyelembe ezeket, amikor az Adolescent Kit-tel való intervenciót tervezzük. Törekedjünk arra, hogy elnyerjük a támogatásukat és a serdülőkkel végzett munkában való aktív segítségüket.

További információért lásd a Konzultáció felnőttekkel-serdülőkről című segédletet.

3. Vonjuk be a közösségi tagokat az intervenció végrehajtásába

A közösségi tagok számos kulcsfontosságú szerepet tölthetnek be az Adolescent Kit-tel történő intervenciók végrehajtásában. Önkéntesként dolgozhatnak a tevékenységi terekben, segíthetnek a készletek kezelésében, és „vendégvezetőként” közreműködhetnek a foglalkozásokon. Az irányítóbizottságokban való részvétellel közvetlenül is segíthetnek az intervenciók szervezésében, a serdülőkkel való együttműködésben és a döntések és tervek meghozatalában.

További információért lásd a Felnőttek támogatása a serdülőkkel való munkában című segédletet.

Bátorítsuk a felnőtteket – szülőket, tanárokat, közösségi vezetőket és más érdekelteket –, hogy vegyenek részt az intervencióban. Tartsunk közösségi találkozót, hogy felhívjuk a figyelmet a munkánkra, hívjuk meg a közösség tagjait a serdülők kiállításaira és előadásaira, tartsunk rendszeres találkozót a szülőkkel és gondviselőkkel, és támogassuk a serdülőket abban, hogy maguk is elérjék a közösség tagjait.

4. A felnőttek bevonása mentorként, tanárként és kulturális forrásként.

A közösség tagjai nagyszerű erőforrások lehetnek a serdülők számára, ha új készségeket és új ismereteket szeretnének elsajátítani. Lehetnek a közösség tagjai között tapasztalt szakemberek, közösségi munkások vagy vállalkozók, akik beszélgethetnek a lányokkal és fiúkkal a munkájukról, vagy mások, akik taníthatnak a serdülőknek készségeket bizonyos területeken, mint például a kézművesség, a sport vagy a főzés. A felnőttek megoszthatják ismereteiket kulturális hagyományokkal és történelmi eseményekkel kapcsolatosan is, és segíthetnek a serdülőknek abban, hogy büszkéek legyenek örökségükre és identitásukra.

Keressük meg azokat a felnőtteket, akik értékes készségeket és ismereteket tudnak megosztani a serdülőkkel, és találjuk meg a módját annak, hogyan tudnánk őket bevonni az intervencióba:

- Készítsünk listát a serdülőkkel közösen azokról a közösségi tagokról, akik olyan területen dolgoznak, amely érdekli őket, vagy olyan készségekkel rendelkeznek, amelyeket szívesen elsajátítanának.

Felnőttek mint erőforrások

A közösségeknek még a nehéz időkben is vannak olyan tagjai, akik energiával és szakértelemmel rendelkeznek, és támogatni tudják a serdülőket:

- Tanárok és facilitátorok
- Edzők és sportolók
- Művészek
- Mesemondók
- Zenészek
- Vének és vallási vezetők
- Történészek, tudósok, hagyományos tudás hordozói
- Kézműves szakértők és építők
- Vállalkozók és üzletlajdonosok
- Orvosok, ápolók, egészségügyi dolgozók
- Szociális munkások, közösségi munkások
- Szakértők a szabás, kézimunka, asztalosmunka, számítógép, főzés, fodrászat, faipari munkák, mechanika és más területeken.
- Anyák, apák

• Hívjuk meg ezeket a felnőtteket, hogy vegyenek részt a serdülőkkel tartott foglalkozásokon, ahol megoszthatják tudásuk egy részét, és hasznos készségeket taníthatnak a serdülőknek. Ez lehet a mesemondástól kezdve az asztalos foglalkozásokig bármi, akár tájékoztató bizonyos szakmákról, például a fodrászatról, az egészségügyi munkáról vagy a könyvelésről.

• Bátorítsunk minden érdeklődő felnőttet a részvételre! Szinte mindenkinek van valami, amiben jó, vagy amihez ért, és amit megoszthatna a serdülőkkel – a tánctól kezdve a főzésen át a hagyományos sportokig, a szülői nevelés és a mesélés, a nyelvtudás, a szakmai területeken szerzett szakértelem vagy más országok és kultúrák ismeretéig bármi.

• Fontoljuk meg egy „tanulási műhely” létrehozását, ahova a serdülők különböző felnőtteket hívhatnak meg, akik beszélhetnek a szakterületükről, vagy megtaníthatnak egy adott készséget.

• Támogassuk a serdülőket (facilitátoraikkal együtt) abban, hogy találjanak felnőtteket és más fiatalokat, akik támogathatják a tanulásukat és az Adolescent Kit-tel kapcsolatos tevékenységeiket.

A közösségi tagok egyszeri vagy rendszeres hozzájárulást is nyújthatnak – lehetőségeiktől és a serdülők érdeklődésétől függően. Ösztönözzük a közösség felnőtt tagjait, hogy a serdülőkkel részvételen alapuló foglalkozásokat tartsanak (ahelyett, hogy csak előadást tartanának), és adjanak lehetőséget a serdülőknek arra, hogy kipróbálják és gyakorolják az általuk tanított készségeket.

5. Találjunk módot arra, hogy a felnőttek és a serdülők kapcsolatba kerüljenek egymással

A felnőttek támogatása és bevonása óriási különbséget jelenthet a serdülők számára, azonban humanitárius helyzetekben a serdülők kapcsolatai gyakran megszakadhatnak. Egyes esetekben a serdülők elszakadhatnak a szüleiktől vagy más fontos felnőttektől az életükben. Lehet, hogy nincsenek példaképeik vagy megbízható felnőttek, akikhez útmutatásért fordulhatnak, vagy problémás a kapcsolatuk a gondviselőikkel és más felnőttekkel.

A serdülők támogatása a felnőttekkel való kapcsolattartásban segíthet megerősíteni a serdülők tapasztalatát önmagukról, mint háztartásuk, közösségük vagy társadalmuk tagjairól. A felnőttek is profitálhatnak a fiatalokkal való szorosabb kapcsolatokból, és élvezhetik azt az energiát és kreativitást, amelyet a serdülők hoznak az együtt végzett munkába.

A serdülők képviselői

A serdülők képviselőit az irányítóbizottságokba egy tisztességes, átlátható és mindenki számára érthető eljárás keretében válasszuk ki. Győződjünk meg arról, hogy a legkiszolgáltatottabb serdülők nem maradnak figyelmen kívül, és vegyük fontolóra, hogy egyenlő számban vegyenek részt a fiúk és a lányok, a fogyatékkal élők és nem fogyatékkal élők, valamint a különböző korú, etnikai, vallási, nyelvi vagy kláncsoportokból és földrajzi területekről származó serdülők.

Támogassuk a serdülőket a felnőttekkel való kapcsolatteremtésben, mind a családjukban és a háztartásban, mind a tágabb közösségükben, az alábbiak révén:

- Olyan kompetenciák fejlesztése és gyakorlása által, amelyek segíthetnek nekik megerősíteni kapcsolataikat az életükben fontos felnőttekkel, például a gondviselőkkel és a rokonaikkal; ez magában foglalhat olyan tevékenységeket, amelyek ösztönzik a mások iránti empátiát, segítenek a serdülőknek jobban kommunikálni, vagy stratégiákat adnak nekik a konfliktusok békés megoldására;
- Ha segítünk nekik abban, hogy megtalálják azokat a felnőtteket, akik mentoraik lehetnek – időt töltve velük, meghallgatva aggodalmaikat és bátorítva őket;

- A felnőttekkel való pozitív együttműködésre való felkészítés által, például irányítóbizottságokban, közösségi párbeszédiken, humanitárius segélyakciókon vagy béketeremtő kezdeményezéseken keresztül. Ösztönözni kell őket arra, hogy projekteket hajtsanak végre a közösség különböző felnőttjeinek a nézőpontjainak és történeteinek a vizsgálatára;
- Azáltal, ha lehetőséget biztosítunk számukra, hogy munkáik kiállításokon, zenei, tánc- vagy színházi előadásokon, sportversenyeken és egyéb rendezvényeken keresztül kapcsolatba kerüljenek a közösségük szélesebb közösségével, ezáltal összehozhatjuk az embereket, hogy a kihívást jelentő körülmények között is jól érezzék magukat, valamint kiemelhetjük a serdülők teljesítményét.

6. A serdülők és a közösségi tagok támogatása együttműködő döntéshozatalban

Támogassuk a serdülőket a közösségi tagokkal való együttműködésben, hogy az Adolescent Kit segítségével menedzseljék az intervenciókat. Ez magában foglalhatja a felnőttekkel való együttműködést formális döntéshozatali struktúrákon, például irányítóbizottságokon²⁴ keresztül, vagy serdülőkorúak bizottságán keresztül. További információért lásd A serdülők bevonása az irányításba és felügyeletbe segédletet.

A serdülőket támogassuk abban, hogy:

- Részt vegyenek az irányítóbizottságokban: Ösztönözzük a serdülőket, hogy válasszanak olyan képviselőket, akik az irányítóbizottsági üléseken képviselhetik őket, és együttműködhetnek a felnőttekkel az döntésekben. Segítsünk nekik megérteni az irányítóbizottság szabályait és eljárásait, valamint pozitív és tiszteletteljes munkakapcsolatot kialakítani a felnőttekkel.

²⁴ Az irányítóbizottság azon személyek csoportja, akik felelősek az Adolescent Kit-tel kapcsolatos intervenció felügyeletéért és a döntések meghozataláért. Az irányítóbizottságban az UNICEF, a végrehajtó partnerek, a helyi vagy nemzeti kormányzati tisztviselők, a szülők és a serdülők képviselői lehetnek.

- Megszervezzék a saját irányítóbizottságukat: Támogassuk a serdülőket, hogy saját bizottságot hozzanak létre az intervenciók tervezése és felügyelete céljából. A serdülők bizottságai felelősséget vállalhatnak bizonyos részfeladatokért, például a tevékenységi terek, valamint a készletek karbantartásáért és az irányítóbizottsággal való együttműködésért a tevékenységek tervezése és irányítása során.

- Keressenek további módokat a döntéshozatalban való részvételre: A serdülőknek lehetnek saját elképzeléseik arról, hogy hogyan kellene őket bevonni az Adolescent Kit segítségével történő intervenciók irányításába. Támogassuk őket kreatív módszerek kitalálásában a felnőttekkel való együttműködésre és az őket érintő döntésekben való részvételre.

Ne felejtjük! Szükségünk lesz az irányítóbizottság képviselőivel való közös munkára (és az intervencióban részt vevő más felnőtteket is be kell vonnunk) annak érdekében, hogy felkészültek legyenek a serdülők véleményének komolyan vételére és a konstruktív együttműködésre.

További információért lásd A Felnőttek támogatása a serdülőkkel való munkában segédletet.

7. A felnőttek és a serdülők közötti megértés kialakítására irányuló munka

Fontos megjegyezni, hogy a humanitárius helyzetekben a serdülők és a felnőttek között feszültségek alakulhatnak ki, és mindkét fél bizalmatlan lehet a másik iránt. A felnőtteket, különösen az idősebb generációkat aggaszthatja, hogy a serdülő fiatalok milyen módon kérdőjelezik meg a hagyományos szerepeket, és hogy a dolgok „normális” módja veszélyben van. Különösen a konfliktushelyzetekben a serdülőkre bajkeverőként vagy problémák forrásaként tekinthetnek, míg egyes kultúrákban korlátozottan fogadják el a fiatalok jogát arra, hogy kifejezzék véleményüket vagy részt vegyenek a döntéshozatalban.

Azokban a helyzetekben, ahol a serdülők és a felnőttek között megosztottság tapasztalható, próbáljunk meg pozitívabb hozzáállást kialakítani azáltal, hogy lehetőséget biztosítunk számukra a kapcsolatteremtésre és a közös együttműködésre. Tegyük lehetővé, hogy a felnőttek és a serdülők együtt dolgozzanak közös kulturális eseményeken és közösségfejlesztési projekteken, valamint segélyakciókban, például táborirányító bizottságokban, korai figyelmeztető rendszerekben és újjáépítési akciókban.

Próbáljuk megteremteni az együvé tartozás érzését azáltal, hogy lehetőséget biztosítunk a felnőtteknek és a serdülőknek arra, hogy együtt dolgozhassanak és szórakozhassanak – és hogy úgy érezzék, hogy egy csapatba tartoznak.

Figyelj és alkalmazkodj!

Győződjünk meg róla, hogy a közös munka során folyamatosan ellenőrizzük a serdülőket, és folyamatosan alakítunk az intervención a változó körülmények és érdeklődési körük szerint. Ne feledjük, hogy a serdülők mindenkinél jobban ismerik saját életüket és szükségleteiket.

A humanitárius helyzetekben egy adott közösség tagjai gyorsan váltakozhatnak, ezért fontos, hogy folyamatosan keressük a kapcsolatot a közösséggel, hogy más felnőtteket is bevonhassunk az intervencióba. Kiemelt figyelmet kell szentelnünk a közösségbe újonnan érkezőkre, hogy azonosítani tudjuk azokat az embereket, akik rendelkeznek olyan készségekkel vagy ismeretekkel, amelyeket megoszthatnak a serdülőkkel, és akiket érdekelhet, hogy segítsenek a tevékenységekben vagy önkéntesként különböző feladatokban.

A serdülőkkel együttműködve keressünk új módokat a közösséggel való kapcsolatteremtésre, és igazítsuk a kiállítások, előadások és egyéb nyilvános rendezvények témáját a közösségben élő emberek érdeklődésére szerint. Ahogy haladunk előre az intervencióval, álljunk készen arra, hogy kihasználjunk minden olyan új lehetőséget, amely a felnőtteket és a serdülőket közelebb hozza egymáshoz, valamint az otthoni és a közösségi kapcsolatokat erősíti.

Segédlet: A Felnőttek támogatása a serdülőkkel való munkában²⁵

Az alábbi segédlet felhasználásával segítséget nyújthatunk az irányítóbizottságában részt vevő felnőtteknek a serdülőkkel való konstruktív együttműködésben.

A Felnőttek támogatása a serdülőkkel való munkában	
Emlékeztető	<ul style="list-style-type: none"> • A serdülőket jelentősegteljesen kell bevonni a döntéshozatalba, és véleményüket komolyan kell venni (A serdülők bevonása gyakran csak jelképes marad). • A felnőtteknek fel kell készülniük arra, hogy hatalmuk egy részről lemondjanak, és át kell alakítaniuk a munkamódszereket a serdülőkkel való együttműködés érdekében. Előfordulhat az, hogy meg kell változtatniuk az általuk használt nyelvezetet és a megbeszélések lebonyolításának a módját.
Az ülések előtt	<ul style="list-style-type: none"> • Fektessünk időt a felnőttek felkészítésére annak érdekében, hogy a serdülőkkel hatékonyan tudjanak közösen dolgozni. • Vonjunk be a felnőtteket annak meghatározásába, hogy a serdülőket milyen módon lehet a legmegfelelőbb módon bevonni az üléseken a döntéshozatali és a tervezési folyamatokba. Előre fektessük le a módját annak, hogy a lányok és a fiúk pontosan hogyan fognak a kulcsfontosságú döntésekbe beleszólni. • Győződjünk meg arról, hogy a felnőttek tudják, hogy mi lesz az ő szerepük és a serdülők szerepe a döntéshozatalban. • Engedjük meg a felnőtteknek, hogy kifejezzék a serdülőkkel folytatott közös munkával kapcsolatos aggályaikat, kétségeiket vagy kérdéseiket. • Hangsúlyozzuk a serdülők munkába való bevonásának előnyeit, és emlékeztessük a felnőtteket arra, hogy a serdülő fiataloknak joguk van részt venni az őket érintő ügyekkel kapcsolatos döntéshozatalban²⁶. • Emlékeztessük a felnőtteket, hogy a serdülő fiatalok értékes készségekre, tapasztalatokra és önbizalomra tehetnek szert a döntéshozatalban való részvétel által. • Kezeljük óvatosan a serdülők képességeivel kapcsolatos elvárásokat.

²⁵ Ez a segédlet a Lyford Jones, Hannah, Putting Children at the Centre: A practical guide to children's participation, (Helyezzük a gyermekeket a középpontba: Gyakorlati útmutató a gyermekek részvételéhez) című könyv tartalmából készült, Save the Children UK, London, 2010.

²⁶ Az ENSZ gyermekjogi egyezményének 12. cikke kimondja, hogy minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy részt vegyen az őt érintő ügyek döntéshozatalában, és hogy véleményét figyelembe vegyék.

	<ul style="list-style-type: none"> • Ösztönözzük a felnőtteket arra, hogy az ülések előtt pontos tájékoztatást adjanak a serdülőknek a meghozandó intézkedésekről és döntésekről.
Az ülések alatt	<ul style="list-style-type: none"> • Bátorítsuk a felnőtteket arra, hogy: • Világosan elmagyarázzák a serdülőknek, hogy hogyan és mikor tudnak hangot adni a véleményüknek, és hogy milyen mértékben lesz a véleményük figyelembe véve a döntéshozatali folyamat során. • Hallgassák meg a serdülőket, bátorítsák őket a véleményük megosztására, és nyíltan és őszintén válaszoljanak a kérdéseikre. • Vonják be a serdülőket az őket érintő és érdeklő kérdések megvitatásába. • Próbálják meg szórakoztatóbbá és vonzóbbá tenni az üléseket. • Köszönjék meg a serdülőknek, hogy megosztották véleményüket, és tájékoztassák őket arról, hogy milyen visszajelzésekre számíthatnak. • Ünnepeljük meg a közös eredményeiket (ha helyénvaló).
Mit ne csináljunk?	<ul style="list-style-type: none"> • Ne hagyjuk, hogy a felnőttek: • Elvitassák a serdülők nézeteinek az érvényességét, vagy ne legyenek hajlandóak komolyan venni őket. • Ne biztosítsanak a serdülőknek megfelelő időt és információt az ülésekre való felkészüléshez és a társaikkal való konzultációhoz a kulcsfontosságú döntésekről. • Ne adjanak elég időt és teret a serdülőknek, hogy javaslataikat és véleményüket elmondhassák az üléseken. • Olyan kérdéseket tegyenek fel a serdülőknek, amelyek nem relevánsak vagy túl nehezek számukra. • Elmulasszanak rendszeres visszajelzést adni a serdülőknek arról, hogy a véleményük milyen módon lett figyelembe véve, vagy elmulasszák megmagyarázni, hogy mely javaslataik kerültek megvalósításra, és melyek nem (és miért).

Segédlet: A serdülők részvételének ellenőrző listája

Az alábbi ellenőrző lista széleskörű segítséget nyújt a serdülők részvételének a támogatására az Adolescent Kit-tel végzett munkához, különösen a közösségben élő felnőttekkel való együttműködéshez.

Önkéntes-e a részvétel? Akkor valódi a részvétel, ha önkéntes, nem kényszerített.

Mindenki számára hozzáférhető-e? Gyakran csak a legmagabiztosabb serdülők vesznek részt programokon, és csak a serdülő fiúk jutnak szóhoz.

Biztosított-e a tiszteletteljes részvétel? A valódi részvétel tiszteletteljes légkörében zajlik, ahol senkit sem nevetnek ki vagy hagynak figyelmen kívül.

Mi az értelme a részvételnek? A serdülőknek meg kell érteniük, hogy miért vegyenek részt – ellenkező esetben zavarónak vagy időpocsékolásnak tekinthetik a részvételüket.

Kinek az érdeke a részvétel? A valódi részvétel olyan témák köré épül, amelyekkel a serdülők maguk is törődnek, és amelyekre eleve figyelmet fordítanak.

Elér-e bármilyen változást? A serdülőknek úgy kell érezniük, hogy munkájuknak valódi eredménye van.

Megfelelő-e a nyelvezet? A valódi részvétel megköveteli, hogy a serdülők kompetensnek érezzék magukat a használt nyelv és szókincs tekintetében.

A résztvevők egyformán felkészültek-e? Gyakran előfordul, hogy a felnőttek minden információval rendelkeznek, a serdülők pedig nem.

Valódi-e a részvétel? A valódi részvétel lehetővé teszi a serdülők számára, hogy végig vigyék az ötleteiket, vagyis a felnőttek nem döntenek el mindent előre helyettük.

Biztonságos-e a részvétel? A valódi részvétel magában foglalja, hogy mindent megteszünk annak érdekében, hogy a serdülők ne kerüljenek veszélybe azzal, amit tesznek vagy mondanak a foglalkozások során.

Mi történik a részvétel után? A valódi részvétel azt jelenti, hogy a serdülők tisztában vannak azzal, hogy mi történik utána, és ki a felelős a nyomon követési intézkedésekért.

Segédlet: Konzultáció felnőttekkel-serdülőkről

Az alábbi kérdések felhasználhatóak a felnőttekkel a serdülőkről folytatott beszélgetések irányításához, valamint az Adolescent Kit segítségével történő intervenció megtervezéséhez és módosításához.

Kérdések a felnőttekhez:

- Milyen reményeket vagy elvárásokat fűz a közösségben élő serdülő lányokhoz és fiúkhöz?
- Milyen aggályai vagy félelmei vannak a serdülő lányokkal és fiúkkal kapcsolatban?
- Véleménye szerint milyen típusú tevékenységekben vagy programokban vegyenek részt a serdülő fiatalok?
- Véleménye szerint a serdülő fiatalok mely képességei fejlődjenek a foglalkozások során?
- Véleménye szerint milyen módon tudnak a serdülő fiatalok hozzájárulni a közösséghez?
- Véleménye szerint milyen témákat kell feltárni a serdülő lányokkal és fiúkkal?
- Véleménye szerint melyek a legjobb módszerek a serdülő fiatalok bevonására?
- Hogyan tudna hozzájárulni a serdülők számára szervezett intervenció hatékonyságához, például önkéntes facilitátorként, az irányítóbizottság tagjaként vagy más szerepkörben?
- Milyen készségeket, tudást vagy forrásokat tudna megosztani a serdülőkkel? (A felnőttek például beszélgethetnek a serdülő lányokkal és fiúkkal a szakmájukról, megtaníthatják őket egy bizonyos készségre, például főzésre, táncra vagy kézművességre, vagy helyszínt vagy adományokat ajánlhatnak fel a foglalkozások számára).
- Hajlandó-e együttműködni a serdülő lányokkal és fiúkkal annak érdekében, hogy bevonja őket a döntési hozatalba, és a véleményük komolyan vételébe? Például az irányítóbizottság tagjaként?

Szükség esetén kiegészíthető bármilyen más kérdéssel, amely az adott kontextusban releváns lehet.

Segédlet: A serdülők bevonása az irányításba és felügyeletbe

Az alábbi segédlet a serdülők bevonását hivatott elősegíteni az Adolescent Kit által történő intervenció irányításába és felügyeletébe.

Hogyan kezdjük neki?	<ul style="list-style-type: none"> • Ha az Adolescent Kit-tel új, önálló intervenciót hozunk létre, alakítsunk ki egy közösségi vezetőkből, szülőkből és serdülőkből álló irányítóbizottságot. • Ha az Adolescent Kit-et egy meglévő programba integráljuk, dolgozzunk együtt a már működő irányítóbizottsággal.
A serdülők bevonási lehetőségei	<ul style="list-style-type: none"> • Vonjuk be a serdülők képviselőit az irányítóbizottságba. És/vagy <ul style="list-style-type: none"> • Alakítsunk ki külön bizottságot serdülőkből, ezáltal a serdülők szerepvállalását erősíthetjük az intervenció tervezésében és irányításában.
Kérdések a serdülők bevonásához	
A serdülők képviselőinek a kiválasztása	<ul style="list-style-type: none"> • Hogyan fogják a serdülők megválasztani képviselőiket? • A különböző csoportok egyenlően lesznek-e képviselve? (Nem, kor, etnikai hovatartozás stb.)
Szerepek és felelősségek	<ul style="list-style-type: none"> • Mi lesz a serdülők képviselőinek a szerepe? • Ha lesz a serdülőknek külön bizottsága, milyen feladatokat fog ellátni? Hogyan fog együttműködni a döntéshozatalban a felnőttek irányítóbizottságával? • Hogyan biztosíthatjuk, hogy a serdülők képviselői megértsék szerepüket, tudják, mit várnak el tőlük, és tisztában legyenek a munkájuk céljaival? • Hogyan biztosíthatjuk, hogy a serdülők képviselői élvezetesnek és jelentőségteljesnek találják a szerepüket? • Milyen előnyökkel jár majd a serdülők számára a részvételük?
A felnőttekkel való munka	<ul style="list-style-type: none"> • Milyen lépésekkel lehet támogatni a felnőttek és a serdülők közötti produktív kapcsolatot annak érdekében, hogy együtt tudjanak dolgozni az intervenció megtervezésében és a döntések meghozatalában? • Milyen felkészítésre és támogatásra van szükségük a serdülőknek a felnőttekkel való hatékony kommunikáció és együttműködés érdekében?

	<ul style="list-style-type: none"> • Milyen felkészítésre lesz szükségük a felnőtteknek ahhoz, hogy konstruktívan reagáljanak a serdülők javaslataira, és hogy bevonják a serdülőket a döntéshozatalba? További információért lásd a Felnőttek támogatása a serdülőkkel való munkában segédletet.
--	--

A serdülők összekötése a megfelelő támogatással

A humanitárius helyzetekben élő serdülőkkel végzett munkának fontos része az, hogy megkapják a biztonságos és egészséges fejlődésükhöz szükséges támogatást. Ehhez az szükséges, hogy össze legyenek kötve olyan szolgáltatásokkal és programokkal, amelyek a hasznukra válhatnak, hasznos információkkal látják el őket, és megvédik őket, ha egészségük, jólétük vagy biztonságuk veszélyben van.

További információért lásd A serdülők összekötése a megfelelő támogatással segédletet.

1. A serdülők tájékoztatása a rendelkezésre álló szolgáltatásokról és a támogatásokról

Első lépésként tájékozódjunk arról, hogy milyen szolgáltatások és programok állnak rendelkezésre a serdülők számára az adott közösségében. A serdülő fiatalok alapvető szolgáltatásokat vehetnek igénybe az oktatás, az egészségügy és a gyermekvédelem területén, valamint szívesen részt vehetnek az ifjúsági, szabadidős, sport és művészeti programokon.

Ösztönözzük a facilitátorokat, hogy:

- Az ülések kezdetén tájékoztassák a serdülőket az új vagy meglévő szolgáltatásokról és programokról;
- Tájékoztatást tegyenek közzé a serdülők számára nyújtott szolgáltatásokról a tevékenységi helyszínen, beleértve a menetrendeket, a helyszíneket, a személyzet elérhetőségét és minden egyéb hasznos információt²⁷;
- Vonják be serdülőket a rendelkezésre álló szolgáltatásokkal és programokkal kapcsolatos tudatosság növelésébe plakátok készítésével, dráma- vagy zenei előadások szervezésével vagy más serdülők közvetlen megszólításával.

2. Együttműködés más, serdülőknek szóló programokkal vagy szolgáltatásokkal

- Amennyire csak lehetséges, próbáljuk meg összehangolni az Adolescent Kit-tel kapcsolatos intervenciót a közösségében élő serdülőket támogató egyéb programokkal.
- Ösztönözzük a facilitátorokat, hogy olyan időpontokban és helyszíneken szervezzenek tevékenységeket, amelyek nem ütköznek a serdülők más elfoglaltságaival, például oktatási programokon való részvétel, egészségügyi vagy egyéb szolgáltatások igénybevétele.
- Fontos a rendszeres kapcsolattartás más támogató kezdeményezésekkel, például klinikák, gyermekvédelmi bizottságok vagy oktatási programok munkatársaival vagy önkénteseivel.
- Ösztönözzük a facilitátorokat, hogy konzultáljanak a serdülőkkel (ha szükséges) más szolgáltatások és programok használatával kapcsolatos tapasztalataikról, ezáltal hasznos információkat oszthatnak meg egymással.
- Támogassuk a serdülők és a szolgáltatók közötti konstruktív párbeszédet annak érdekében, hogy megvitassák, hogyan lehetne a támogatásukat hozzáférhetőbbé vagy hasznosabbá tenni a serdülő fiatalok számára.

---

²⁷ Ha a tevékenységeket ideiglenes vagy kölcsönként helyszínen tartjuk, készítsünk egy plakátot a serdülők számára nyújtott szolgáltatások és készletekkel listájával (pl. a Supply Kit-ben található eszközök), amelyet kifüggeszthetünk a foglalkozások alatt.

3. Segítsük a serdülők információhoz jutását

A serdülőknek joguk van az őket érintő kérdésekről való tájékoztatáshoz. Teret kell biztosítani számukra, hogy nyíltan beszélhessenek, kérdéseket tehessenek fel, és pontos információkhoz juthassanak olyan témákban is, amelyek bizonyos környezetben érzékenyek (vagy akár helytelenek) tekintettek. Ezek közé tartozhatnak a szexuális és reprodukció egészséggel (beleértve a fogamzásgátláshoz való hozzáférést), a nemi szerepekkel, vallási, politikai vagy társadalmi kérdésekkel kapcsolatos információk.

- Képezzük ki a facilitátorokat a serdülőkkel folytatott, kihívást jelentő beszélgetések levezénylésére és a pontos információk megosztására – még az érzékeny témák kapcsán is.
- Határozzunk meg egyértelmű iránymutatásokat a titoktartásra és a serdülők magánéletére vonatkozóan (szem előtt tartva a titoktartás és a serdülő érdekeinek egyensúlyát).
- Vegyük fontolóra azon témák megvitatását az irányítóbizottsággal, amelyekről lehet és nem lehet beszélni a serdülőkkel. Ez különösen fontos lehet olyan kulturális kontextusokban, ahol az érzékeny vagy tabu témák megbeszélése kockáztathatja a résztvevők jólétét, vagy az Adolescent Kit-tel történő intervenciót végét okozhatja.

Győződjünk meg arról, hogy a facilitátorok egyenlően osztják meg az információkat a serdülő lányokkal és fiúkkal, és hogy nem próbálják befolyásolni a serdülők bizonyos szolgáltatások vagy támogatások igénybevételével kapcsolatos döntését vallási vagy kulturális alapon.

További információért lásd az *Érzékeny témák megbeszélése* segédletet.

4. Segítsük a különleges támogatásra szoruló serdülőket

Kiemelten fontos, hogy a facilitátorokat arra is kiképezzük, hogy felismerjék, ha a serdülők különleges támogatásra szorulnak, és megfelelően reagáljanak.

- Támogassuk a facilitátorokat abban, hogy felismerjék azokat a serdülőket, akik különösen kiszolgáltatottak és támogatásra szorulnak, például egyedül vagy intézményekben élő serdülők, fogyatékkal élő vagy különleges bánásmódot igénylő serdülők, marginalizált serdülők, nem regisztrált serdülők, akik nem férnek hozzá a humanitárius szolgáltatásokhoz, terhes vagy kis gyermeküket nevelő serdülők és mások.
- Győződjünk meg arról, hogy a facilitátorok ismerik a bejelentési és beutalási eljárásokat, azaz azokat a személyeket és szervezeteket, amelyek rendelkezésre állnak, ha a serdülőknek különleges támogatásra vagy szolgáltatásokra van szükségük.
- Egyértelmű eljárási módokat kell kialakítani a veszélyeztetett serdülőkkel kapcsolatos aggodalmak bejelentésére, valamint az ön és másokra veszélyes serdülőkkel kapcsolatban is, ehhez egy gyermekvédelmi fókuszpont vagy esetmenedzser egyértelmű meghatározása szükséges, hogy a facilitátorok tudják kihez irányítani a serdülőket.
- Fektessük le és gyakoroljuk be, hogy milyen lépéseket kell a facilitátornak megtennie, ha a serdülők annak jeleit mutatják (vagy jelzik), hogy egészségük, biztonságuk vagy jólétük veszélyben van.
- Képezzük ki a facilitátorokat arra az eshetőségre, hogy a serdülőket hogyan tudják diszkrétan összekapcsolni a megfelelő szolgáltatásokkal és a támogatással úgy, hogy elkerüljék a felesleges felzaklatást vagy a zavarodottságot, és hogy tiszteletben tartsák a titoktartást.
- Ösztönözzük a facilitátorokat, hogy kövessék nyomon a szolgáltatásokhoz irányított serdülőket annak érdekében, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy elégedettek a nyújtott támogatással, és hogy szükségük van-e további támogatásra.

Biztosítanunk kell, hogy a bejelentési és beutalási eljárások tükrözzék a humanitárius segítségnyújtás gyermekekre vonatkozó minimumszabályait, beleértve a gyermekvédelmet, a HIV/AIDS-t, a szexuális és reprodukív egészséget, a mentális egészséget és a pszichoszociális támogatást, valamint a nemi alapú erőszakot.

További információért lásd A Szorongást érző serdülők támogatása és A gyermekvédelmi problémákra adandó reakció című segédleteket, vagy az Alapozó Útmutató forrásai között található Pszichoszociális és gyermekvédelmi fejezeteket.

Ajánlások

Azok a serdülőkorúak, akiknek speciális szolgáltatások és támogatás igénybevételére lehet szükségük, többek között olyan lányok és fiúk, akik:

- Erőszak, bántalmazás, kizsákmányolás vagy elhanyagolás jeleit mutatják, vagy arról tesznek bejelentést.
- Fizikai panaszok vagy betegségek miatt orvosi kezelésre van szükségük.
- Egyéni pszichoszociális támogatást, tanácsadást vagy mentálhigiénés szolgáltatásokat igényelnek.
- Tanulási nehézségeket mutatnak, és oktatási támogatásban részesülnek.
- Kimaradnak az olyan alapvető szolgáltatásokból, mint az élelmiszerosztás, az egészségügyi ellátás vagy oktatás

Figyelj és alkalmazkodj!

A serdülők számára elérhető programok, szolgáltatások és támogatások idővel valószínűleg változni fognak. A facilitátorokkal és a serdülőkkel együttműködve nyomon kell követni az induló és megszűnő programokat, hogy kapcsolatot tudjunk teremteni az új programok támogató személyzetével vagy önkénteseivel (pl. az egészségügyi klinikákon vagy a gyermekvédelmi bizottságokban), és hogy rendszeresen frissítsük a bejelentési és beutalási eljárásokat. Vegyük figyelembe a serdülők visszajelzéseit az egyes programokkal (és a személyzettel) kapcsolatban, és készen kell állnunk arra, hogy a foglalkozások időpontját vagy helyszínét úgy változtassuk, hogy elkerüljük az olyan szolgáltatásokkal való ütközést, amelyeket a serdülő fiatalok különösen hasznosnak vagy élvezetesnek találnak.

Segédlet: A serdülők összekötése a megfelelő támogatással

Az alábbi lépések segítségével összegyűjthetjük és megoszthatjuk a rendelkezésre álló információkat azokról a szolgáltatásokról, amelyeket a serdülők élvezhetnek, vagy amelyek hasznosak lehetnek számukra.

1. Határozzuk meg, hogy hol találhatóak szolgáltatások vagy programok, és jegyezzük fel a nyújtott támogatás típusát, a nyitvatartási idejét, a kapcsolattartási információkat és az esetleges díjakat.

2. Osszuk meg ezeket az információkat a facilitátorokkal és a serdülőkkel felhasználóbarát formában. További információért lásd az alábbi sablont:

A szolgáltatás vagy program neve	Helyszín:
A nyújtott szolgáltatás típusa (pl. egészségügy, oktatás, gyermekvédelem):	A szolgáltatás ideje:
A nyújtott szolgáltatás leírása:	A kapcsolattartó neve és telefonszáma:
Kedvezményezettek (akik számára elérhető):	A szolgáltatás díja (ha van):
Egyéb megjegyzések:	

3. Értékeljük, hogy a szolgáltatások vagy programok serdülőbarátok-e, és betartják-e a humanitárius válsághelyzetben lévő gyermekekre vonatkozó minimumszabályokat.

- A serdülő fiatalok, beleértve a fogyatékkal élőket és a nem fogyatékkal élőket is, biztonságosan és kényelmesen hozzáférhetnek-e a szolgáltatásokhoz?
- A program vagy szolgáltatás nyújt-e serdülőbarát módon tájékoztatást?
- A személyzet vagy az önkéntesek ki vannak-e képezve a serdülőkkel való munkára, és ismerik-e a vonatkozó normákat (például a védelem és a titoktartás)?

4. Biztosítanunk kell, hogy az Adolescent Kit-tel tervezett foglalkozások ne ütközzenek a serdülők számára nyújtott alapvető programokkal és szolgáltatásokkal.

5. Ösztönözzük a serdülőket, hogy értékeljék a szolgáltatásokat vagy programokat, és adjanak visszajelzést azok hozzáférhetőségéről, biztonságáról vagy minőségéről.

Lehetséges szolgáltatások, programok és támogatás a serdülők számára	
Élelmiszer, víz és alapvető szükségletek	Élelmiszerosztó központok és piacok Kiegészítő táplálkozási programok Mikró tápanyag-osztás Vízelosztás (pl. lajtoskocsival szállított víz), vízszivattyúk vagy fűrt kutak Nem élelmiszercikkek osztása: Sátorok, ponyvák, főzőedények, ágyneműk, tüzelőanyag vagy tűzifa, szappan, menstruációs higiéniai eszközök.
Egészségügyi szolgáltatások	Rendelőintézetek és egészségügyi alapellátás Sürgősségi egészségügyi ellátás Mentális egészség és tanácsadás Reprodukciós egészségügyi szolgáltatások Óvszer és egyéb fogamzásgátló eszközök osztása HIV/AIDS tesztelés és tanácsadás

Oktatási szolgáltatások	<p>Hivatalos iskolák</p> <p>Nem formális oktatási programok: szakképzés, írni-olvasni tudás, pénzügyi ismeretek, számítógéphasználat, egészség és higiénia, életvezetési ismeretek, művészetek és egyéb programok.</p> <p>Mentorálási és korrepetálási programok</p> <p>Könyvtárak vagy tanulószobák</p> <p>Számítógép/internet hozzáférés</p>
Védelmi és jogi támogatás	<p>Támogatás a szüleiktől elszakított, egyedül élő gyermekek számára</p> <p>Védelmi szolgáltatások a bántalmazott, elhanyagolt, kizsákmányolt és erőszak által érintett gyermekek számára.</p> <p>Nemi alapú erőszakkal kapcsolatos szolgáltatások</p> <p>Jogi tanácsadás/képviselés a joggal kapcsolatba kerülő gyermekek számára</p> <p>Gyermekvédelmi bizottságok vagy hálózatok</p> <p>Gyermekbarát terek</p>
Művészet, szabadidő és sport	<p>Művészeti programok</p> <p>Sport- és szabadidős programok vagy létesítmények</p> <p>Informális művészeti tevékenységek (pl. doboló körök)</p> <p>Informális sporttevékenységek (pl. esti foci, kosárlabda)</p>
Klubok és szervezetek	<p>Ifjúsági klubok és központok</p> <p>Gyermekklubok (pl. Child-to-Child klubok, békebizottságok stb.)</p> <p>Színjátszó-, tánc- és zenei csoportok.</p>

Segédlet: Szorongást érző serdülők támogatása²⁸

Az Adolescent Kit-ben a szorongás fogalma olyan bánatra, fájdalomra, depresszióra, félelemre, pánikra, aggodalomra vagy büntudatra utal, amelyet a serdülők humanitárius helyzetekben érezhetnek.

Az alábbi segédlet abban nyújt támogatást a facilitátoroknak, hogy felismerjék és reagáljanak a serdülők szorongásának a jeleire²⁹.

A serdülők szorongása humanitárius helyzetekben

- A humanitárius válságokkal járó zavarok, veszteségek és erőszak különböző módon érintheti a serdülőket.
- Szinte minden serdülő mutat bizonyos kezdeti elváltozásokat viselkedésében, érzelmeiben, gondolataiban és társas kapcsolataiban, ami normális egy bizonyos szintig. Fontos megjegyezni, hogy a legtöbb serdülő javulni fog, és idővel megtanulják, hogyan kell megbirkózni a krízissel járó szorongással.
- A serdülők különböző módon reagálhatnak a kihívást jelentő körülményekre. Egyesek rugalmasabbak és gyorsan „talpra állnak”, míg másoknak nehezebben megy a mindennapi működés, és speciális támogatásra van szükségük.
- A támogató, gondoskodó felnőttek vagy kortársak jelenléte létfontosságú lehet a szorongást tapasztaló serdülők számára.

A szorongás gyakori jelei serdülőknél

A szorongásnak sokféle tünete lehet, amely kultúránként és egyénenként változik. A szorongás gyakori jeleit gyakran két típusba sorolják:

- Passzív: A serdülők kevésbé aktívak és kevésbé érdeklődnek dolgok iránt, és nem érintkeznek sokat másokkal.
- Agresszív: A serdülők aktívabbá válnak, úgy tűnhet, hogy túl sok energiájuk van, és akár agresszívvé, zavaróvá vagy lázadózóvá válhatnak.

A szorongás néhány gyakori jele a serdülőknél:

Fizikai:

- Fáradtság / kimerültség és alvászavarok
- Túlzott éberség, veszélyre érzékenység, könnyen ijedősség.
- Állandó fájdalmak, beleértve a gyomorfájást, fejfájást vagy szédülést.

---

²⁸Források: Actions for the Rights of Children, ARC Resource Pack, Critical Issue Module 7: Psychosocial Support, The International Rescue Committee, Save the Children, Terre des Hommes, The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, United Nations High Commissioner for Refugees, UNICEF, New York, 2009; UNICEF, The Psychosocial Care and Protection of Children in Emergencies: Tanárképzési kézikönyv, UNICEF, New York, 2009; UNICEF, Inter-Agency Guide to the Evaluation of Psychosocial Programming in Humanitarian Crises, UNICEF, New York, 2011; Global Protection Cluster, Child Protection Working Group, Toward Effective Child Friendly Space Programmes in Emergencies: Participant Handbook, Global Protection Cluster Child Protection Working Group, Child Protection Working Group, 2014.

²⁹ További információért lásd az Alapozó útmutató Serdülők és pszichoszociális támogatás című fejezetét.

Érzelmi:

- Félelem, zsidbadtság, távolságtartás, depresszió, szomorúság.
- Intenzív gyász (veszteség következményeit komolyabban megértik, mint egy fiatalabb gyermek).
- Bűntudat vagy megbánás, túlterheltség, reménytelenség
- Düh és ingerlékenység, szorongás és pánik
- Szeszélyes hangulatváltozások

A szorongás gyakori jelei serdülőknél

Viselkedésbeli:

- Visszahúzódo, zsidbadt viselkedés, nem reagál a játékokra vagy szórakoztató tevékenységekre.
- Szociális izoláció, a szokásos tevékenységek iránti érdeklődés elvesztése.
- Mindig szomorúnak tűnik, sosem mosolyog, sokat sír, túlságosan ragaszkodó vagy független.
- Az étvágy vagy az étkezési szokások megváltozása
- Tartósan agresszív viselkedés társaival vagy facilitátoraival szemben, akár fizikailag, akár szóban
- A szabályok elutasítása vagy zavaró viselkedés, például megállás nélküli kérdegetés vagy viták generálása.
- Szülőkkel/facilitátorokkal/hatósági személyekkel szembeni dac
- Kockázatvállaló magatartás, például alkohol- vagy kábítószerrel való visszaélés (önpusztító érzésekkel vagy legyőzhetetlenség érzésével összefüggésben).

Kognitív (gondolatok):

- Nyomasztó eseményekre vonatkozó tolaakodó gondolatok vagy emlékek, rémálmok.
- Koncentrációs nehézségek, könnyen összezavarodnak vagy dezorientáltak, rossz memória.
- Világkép, filozófia, vallási meggyőződések megváltozása, hit elvesztése.
- Foglalkozás az erőszakkal, a halállal és a gyilkossággal (beleértve az öngyilkosságot is).

A szorongás gyakori jeleire adandó válaszok az Adolescent Kit segítségével

Ösztönözzük a facilitátorokat, hogy:

- Hozzanak létre egy olyan környezetet, ahol a serdülők szabadon beszélhetnek ötleteikről, reményeikről és aggodalmaikról, anélkül, hogy félniük kéne az elítéléstől.
- Támogatóan hallgassák meg a serdülőket, és nyugtassák meg őket, hogy a körülményekre adott reakcióik normálisak. Nem baj, ha félnek, zavarodottnak, dühösnek vagy bűnösnek érzik magukat.

- Hagyjanak teret annak, hogy a serdülők megbeszéljék körülményeiket (ha akarják), és segítsenek nekik pozitív megoldási utakat találni az életükben jelentkező kihívásokra.
- Biztosítsanak lehetőséget a serdülők számára, hogy kifejezzék magukat, de ne kényszerítsék őket arra, hogy újra átéljék negatív élményeiket, vagy beszéljenek (vagy rajzoljanak képeket) életük negatív eseményeiről, ha nem akarnak.
- Szánjanak időt önkifejező művészetre, rajzolásra, éneklésre, táncra, írásra, mesélésre és drámára, hogy segítsék a serdülőket érzéseik felfedezésében és szükségleteik, aggodalmaik, és a saját véleményük megismerésében.

A szorongás gyakori jeleire adandó válaszok az Adolescent Kit segítségével

Ösztönözzük a facilitátorokat, hogy:

- A foglalkozásokba felváltva építsenek be energikus tevékenységeket és csendes, pihentető tevékenységeket is.
- Biztosítsanak lehetőséget a serdülők számára, hogy pozitív befolyással lehessenek a velük történő dolgokra, például bevonva őket az otthonaik és közösségeik újjáépítésébe.
- Ösztönözzék a serdülőket arra, hogy csapatépítéssel és csoportos tevékenységekkel által támogatást nyújtsanak egymásnak.
- Alaposan figyeljék a serdülőket, hogy észrevegyék a szorongás tartós jeleit, hogy detektálni tudják a speciális támogatást igénylő serdülőket

A súlyos szorongás jelei serdülőknél

- Néhány serdülő nehezen tud megbirkózni a szorongással, és nagy nehézségeket tapasztal a mindennapi életében. Ezek közé tartozhatnak olyan serdülő fiatalok, akik:
- Hosszan tartó, súlyos érzelmi reakciót tapasztalnak a válság miatt, amely idővel rosszabbodik, és zavarja őket a mindennapi tevékenységek elvégzésében, például az iskolába járásban vagy a munkában;
- A szorongás olyan jeleit mutatják, amelyek sokkal tovább tartanak azokhoz a serdülőkhöz képest, akik hasonló eseményeken mentek keresztül;
- Drog- vagy alkoholfüggővé válnak;
- Túlzottan agresszívvé válnak, olyannyira, hogy veszélyt jelentenek önmagukra és másokra;
- Súlyosan depressziósak lesznek, például állandóan szomorúak, sokat sírnak, étvágytalansággal és alvászavarokkal küzdenek, állandóan fáradtnak érzik magukat, és elveszítik érdeklődésüket azon dolgok iránt, amelyek korábban örömet okoztak nekik;
- Öngyilkossági hajlamot mutatnak, és egyre gyakrabban beszélnek arról, hogy nem akarnak élni – ezek a jelek komoly kockázat jelenthetnek a serdülőknél;
- Pszichózist tapasztalnak – ritka esetekben a serdülők elveszíthetik a kapcsolatot a valósággal, ezáltal nem tudják megkülönböztetni, hogy mi a valóságos és mi a nem valóságos.

A súlyos szorongásra adandó válaszok

Ne feledjük! A facilitátorok nem tanácsadók. A tanácsadást csak képzett és tapasztalt személyzet végezhet, akik biztosítani tudják, hogy a serdülők megfelelő támogatást és nyomon követést kapjanak, és akik a nemzetközileg is elfogadott szabályok szerint dolgoznak.

- Alakítsunk ki bejelentési és beutalási eljárásokat a facilitátorok számára, amelyeket alkalmazni tudni a serdülőkkel kapcsolatos aggodalmaik esetén.
- Előre fektessük le és gyakoroltassuk be, hogy milyen lépéseket kell a facilitátornak tennie, ha a serdülőkön a súlyos szorongás tartósan jeleit érzékelik. Ez magában foglalja annak biztosítását, hogy tudják, kinek jelenthetik aggodalmaikat, például a programkoordinátoruknak vagy az esetmenedzsernek.
- Győződjünk meg arról, hogy a facilitátorok tisztában vannak a serdülők számára elérhető szolgáltatások és támogatások típusaival. Ezek közé tartozhatnak:
  - A serdülőket a különösen megrázó események feldolgozásában támogató tevékenységek (pl. a szexuális erőszak túlélőit támogató csoportok);
  - Speciális mentális egészségügyi ellátás kórházakban vagy egészségügyi klinikákon;
  - Szociális munkások, pszichoterapeuták, tanácsadók, hagyományos gyógyítók és vallási vezetők támogatása vagy tanácsadása.

További információért lásd A serdülők összekötése a támogatással segédletet.

További információért és útmutatásért lásd még az Alapozó útmutató forrásainak a pszichoszociális fejezetét.

Segédlet: A gyermekvédelmi problémákra adandó reakció³⁰

A gyermekvédelem a gyermekekkel szembeni bántalmazás, elhanyagolás, kizsákmányolás és erőszak megelőzését és az arra adott reakciót jelenti³¹.

Gyermekvédelem humanitárius helyzetekben

A serdülők különösen kiszolgáltatottak a humanitárius helyzetekben, ilyenkor ugyanis hiányoznak azok a személyek vagy szolgáltatások a környezetükből, amelyek általában védelmet biztosítanak a számukra. Válság idején a serdülők olyan gyermekvédelmi problémák fokozott kockázatával is szembesülhetnek, mint például:

- Sérülési kockázatok, beleértve a közúti közlekedési baleseteket, a fulladást, a tűz okozta égési sérüléseket, a rokkantság veszélyét, a robbanóanyag-maradványok vagy taposóaknák okozta sérüléseket, valamint a fegyvertűznek való kitettség;
- Fizikai erőszak és egyéb káros tevékenységek, beleértve a családon belüli erőszakot, a fizikai bántalmazást, a testi fenyegetést, a kényszerházasságot, a női nemi szervek megcsonkítását, a gyilkosságot, a testcsonkítást, a kínzást és az emberrablást;
- Szexuális erőszak, beleértve az ismert családtagok vagy a közösség tagjai által elkövetett nemi erőszakot, az idegenek által elkövetett nemi erőszakot, a fegyveres konfliktusok során elkövetett nemi erőszakot, a szívességért cserébe követelt nemi együttlétet, a fogyatékkal élő gyermekek szexuális zaklatását, a gyermekek prostitúciós célú kizsákmányolását és a szexuális kizsákmányolás céljából történő emberkereskedelmet;
- Pszichoszociális szorongás és mentális zavarok;

A bántalmazás olyan szándékos rossz bánásmód, amely károsíthatja vagy potenciálisan károsíthatja a serdülők biztonságát, jólétét, méltóságát és egészséges fejlődését. Gyakran megkülönböztetünk fizikai, szexuális, pszichológiai és érzelmi bántalmazást.

Elhanyagolásról akkor beszélünk, ha a szülők vagy gondviselők nem tudnak vagy nem akarnak gondoskodni a serdülők fizikai, érzelmi, oktatási, biztonsági vagy egyéb szükségleteiről.

A kizsákmányolás a serdülők kihasználására utal, amikor egyesek más előnyére, kielégítésére vagy haszonszerzésre használják fel a serdülőket, ami gyakran a serdülőkkel szembeni igazságtalan, kegyetlen és káros bánásmódot eredményez. Ide tartozik a manipuláció, a visszaélés, bántalmazás, az áldozattá válás, az elnyomás és a durva vagy rossz bánásmód.

Az erőszak „fizikai erő vagy hatalom szándékos, kilátásba helyezett vagy tényleges alkalmazása önmagunkkal, valamely másik személlyel, illetve valamely csoporttal vagy közösséggel szemben, ami ténylegesen vagy nagy valószínűséggel fizikai sérülést, halált, lelki sérülést vagy fejlődési rendellenességet okoz, vagy valamely életszükséglet megvonását eredményezi” (WHO, 2002).

³⁰ Források: Global Protection Cluster, Child Protection Working Group, Minimum Standards for Child Protection in Humanitarian Action, Global Protection Cluster, Child Protection Working Group 2012; Global Protection Cluster Child Protection Working Group (CPWG), A Matter of Life and Death: Child Protection programming's essential role in ensuring child well-being and survival during and after emergencies, The Global Protection Cluster, Child Protection, 2015; National Society for the Prevention of Cruelty to Children website, www.nspcc.org.uk; Save the Children UK, Child Protection Training Manual: Facilitator's Guide for teacher training, Save the Children UK, Juba, 2008.

³¹ Minimum Standards for Child Protection in Humanitarian Action, Child Protection Working Group (CPWG), 2012.

- Fegyveres erővel vagy csoportokkal való kapcsolat, beleértve a harcosként, kémként, hordárként vagy informátorként, illetve szexuális célokra használt fiúkat és lányokat;
- Gyermekmunka, beleértve a veszélyes munkát és a gyermekmunka legrosszabb formáit, mint például a gyermekek kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolása, földalatti munka, veszélyes gépekkel, berendezésekkel és szerszámokkal végzett munka, valamint rabszolgaság;
- Elszakadás a családjuktól vagy gondviselőiktől.

1. Képezzük ki a facilitátorokat a bántalmazás, az erőszak és az elhanyagolás jeleinek a felismerésére.

A facilitátorok fontos szerepet játszhatnak a serdülők védelmében azáltal, hogy megtanulják felismerni a bántalmazás, az erőszak és az elhanyagolás jeleit, és reagálnak azokra.

A facilitátornak meg kell vizsgálnia a bántalmazás, erőszak és elhanyagolás lehetőségét, ha egy serdülő az alábbiakban felsorolt viselkedési formák vagy jelek közül többet is mutat. Nagyon fontos azonban, hogy ne vonjunk le elhamarkodott következtetéseket, és a facilitátorral együttműködve érzékenyen keressük a bántalmazás egyéb bizonyítékait.

Fizikai bántalmazás vagy erőszak

A fizikai bántalmazás a bántalmazás leglátványosabb formája. Néha akkor derül ki, amikor a serdülő sérülésének magyarázata nem egyezik a tapasztaltakkal.

Fizikai bántalmazásnak minősülő magatartás: Ütés, rángatás, rúgás, lökdösés, csípés, hajhúzás, megégetés, a serdülők kényelmetlen vagy méltatlan helyzetbe kényszerítése.

Annak jelei, hogy egy serdülőt fizikai bántalmazás érhet:

- Megmagyarázhatatlan sérülések vagy égési sérülések, zúzódások, különösen az arcon, ficamok, fognyomokkal egyező harapások, cigarettaégések és csonttörések (beleértve a régi, de nem kezelt csonttöréseket is).
- Valószínűtlen kifogások a sérülésekre
- Krónikus menekülés
- Önpusztító tendenciák
- Agresszió másokkal szemben
- Bizalmatlanság a felnőttekkel szemben
- Félelem a fizikai érintkezéstől, például visszahúzódik, ha megérintik.
- Hirtelen változások a viselkedésben, például introvertálttá vagy extrovertálttá válás.
- Rémálmok

Érzelmi bántalmazás vagy erőszak

Az érzelmi bántalmazást rendkívül nehéz felismerni. Egyes esetekben a serdülőknél nem feltétlenül mutatkoznak a bántalmazás nyilvánvaló jelei, azonban viselkedésükben vagy érzelmi állapotukban lehetnek nyomok.

Érzelmi bántalmazásnak minősülő magatartás: Nyilvános gúnyolódás, szarkazmus, fenyegetés, szidalmazás, kiabálás és parancsolgatás, vagy más megalázó cselekedetek, mint például a ruházkodás vagy az étkezés megtagadása a serdülőktől, vagy a méltatlan helyzetbe való kényszerítés.

Annak jelei, hogy egy serdülőt érzelmi bántalmazás érhet:

- Fizikai, mentális és/vagy érzelmi fejlődésük lassabb, mint társaiké.
- Hirtelen fellépő beszédzavarok vagy tanulási problémák
- Nehézségek a kapcsolatok kialakításában
- Bizonytalanság, gyenge önbecsülés, önértékelés hiánya
- A hibák túlreagálása
- Új helyzetektől való szélsőséges félelem
- Krónikus menekülés
- Figyelemfelkeltő magatartás
- Nem megfelelő válasz a fájdalomra
- A passzivitás vagy agresszió szélsőséges formái, beleértve a visszahúzódást és a zavaró viselkedést is

Szexuális visszaélés vagy erőszak

A szexuális visszaéléseket is nehéz felderíteni. Köztudott, hogy a kisgyermek sok éven át képesek elviselni a szexuális bántalmazást anélkül, hogy észrevennék, hogy amit átélnek, az abnormalis. Előfordulhat, hogy csak miután tanultak a szexuális viselkedési formákról – a korai serdülőkorban –, akkor döbbennek rá a velük történtek helytelenségére és jelentőségére.

Szexuális visszaélésnek minősülő magatartás: Nemi erőszak, nem megfelelő érintés, szeméremszétsérvés, szexuálisan egyértelmű kifejezések használata egy serdülővel szemben és pornográf anyagok mutogatása serdülőknek.

Annak jelei, hogy egy serdülő szexuális visszaélésnek lehet kitéve:

- Túlságosan gyengéd vagy a serdülő korának nem megfelelő szexuális jellegű ismeretekkel rendelkezik.
- Orvosi problémák, például krónikus viszketés, nemi szervek fájdalma, nemi betegségek.
- Egyéb szélsőséges reakciók, mint például depresszió, öncsonkítás, öngyilkossági kísérletek, csellengés.
- Regresszió a fiatalabb viselkedésmintákhoz, mint például a hüvelykujjszopás.
- Hirtelen étvágytalanság vagy kényszeres evés
- Izoláció vagy visszahúzódás
- Koncentrációs nehézségek

- Bizalomhiány vagy félelem valakitől, akit jól ismernek.

Elhanyagolás

Elhanyagolás akkor történik, amikor a szülők vagy gondviselők nem elégítik ki a serdülők alapvető szükségleteit, akár szándékosan, mert nem rendelkeznek a szükséges készségekkel vagy támogatással, akár olyan problémák miatt, mint a szegénység, mentális egészségügyi problémák vagy drog- és alkoholfogyasztás. Az elhanyagolásnak gyakran nincs egyetlen konkrét jele, ezért fontos, hogy figyeljünk az elhanyagolásra utaló mintázatokra.

Elhanyagolásnak minősülő magatartás: A serdülők igényei nem kerülnek kielégítésre olyan területeken, mint például tisztaság, ruházat, érzelmi támogatás, szeretet és ragaszkodás, oktatás, tápláló étkeztetés, megfelelő menedék vagy biztonság; a serdülők elhagyása, a serdülők nem biztonságos helyen hagyása vagy annak okozása, hogy a serdülők veszélyes helyzetbe vagy helyre kerüljenek; a serdülők számára szükséges orvosi vagy fogászati ellátás igénybevételének elmulasztása.

Annak jelei, hogy egy serdülő elhanyagolás áldozata lehet:

- Rossz megjelenés és higiénia, például állandóan koszos vagy nem megfelelő öltözködés
- Rossz egészségi állapot, beleértve a kezeletlen sérüléseket, orvosi és fogászati problémákat, visszatérő betegségeket vagy fertőzéseket, bőrbetegségeket, fáradtságot, súlycsökkenést, a rendelkezésre álló táplálékok ellenére történő nélkülözést.
- A felügyelet hiánya miatt bekövetkező ismételt balesetek, vagy az orvosi rendelések vagy oltások elmulasztása
- Elszigetelődött, visszahúzódó, csendes magatartás.

A bántalmazás, elhanyagolás, kizsákmányolás és erőszak minden formája kárt okozhat a serdülőknek. Negatívan befolyásolhatják a fizikai, kognitív, érzelmi és szociális fejlődésüket, olyan problémákat okozhatnak, amelyek hosszú ideig, akár a felnőttkorban is fennmaradnak, és a serdülők túlélését veszélyeztethetik.

2. A facilitátorok képzése a gyermekvédelmi aggályokra való megfelelő reagáláshoz

Ha komoly gyermekvédelmi aggályok merülnek fel, és a serdülők biztonsága veszélyben van, képezzük ki a facilitátorokat az azonnali cselekvésre:

- Egyértelmű iránymutatásokat kell kidolgozni, hogy a facilitátorok tudják, kinek kell jelenteniük a gyermekvédelemmel kapcsolatos aggályokat – ez lehet a programkoordinátor, egy gyermekvédelmi fókuszpont vagy az esetmenedzser;
- Fektessük lé és gyakoroltassuk be a facilitátori lépéseket, amelyeket akkor kell követni, ha a serdülők bántalmazás, elhanyagolás, kizsákmányolás vagy erőszak jeleit mutatják, vagy ha arról jelentést tesznek;
- Képezzük ki a facilitátorokat arra, hogy higgadtan és támogatóan reagáljanak, ha a serdülők bántalmazásról, elhanyagolásról, kizsákmányolásról vagy erőszakról számolnak be – a serdülőt soha nem lehet hibáztatni ezekben a helyzetekben, és meg kell nyugtatni, hogy semmi rosszat nem tett.

- Támogassuk a facilitátorokat abban, hogy pozitív lépéseket tegyenek az érintett serdülők védelmének biztosítása érdekében – ez magában foglalhatja a megfelelő szolgáltatásokat és támogatásokat, például orvosi, tanácsadói vagy biztonsági szolgálatok, gyermekvédelmi ügynökségek vagy gyermekvédelmi bizottságok biztosítását;
- Biztosítsuk, hogy a facilitátorok tiszteletben tartják a titoktartást, és érzékenyen kezelik a serdülők védelmével kapcsolatos problémákat;
- Biztosítsuk, hogy minden intézkedés összhangban legyen „gyermek mindenképp felett álló érdeke” elvvel.

Megjegyzés! Bármilyen lépéseket is teszünk, fontos, hogy ne feledjük, hogy egy érzéketlen vagy nem megfelelő intervenció tovább károsíthatja a serdülőket.

Győződjünk meg arról, hogy a facilitátorok tudják, kihez fordulhatnak, ha bántalmazás, elhanyagolás, kizsákmányolás vagy erőszak gyanúja merül fel, és támogassuk őket az érzékeny és megfelelő reakcióban.

További információkért és támogatásért ezen a területen lásd a Gyermekvédelem című részt az Alapozó útmutatóban.

Segédlet: Érzékeny témák megbeszélése

Fontos, hogy a serdülők számára lehetővé tegyük az őket érdeklő és foglalkoztató témák nyílt megvitatását, ugyanakkor meg kell védeni őket a lehetséges veszélyektől is. A facilitátorok azonban néha kényelmetlenül érezhetik magukat azokkal a kérdésekkel kapcsolatban, amelyeket a serdülők felvetnek, vagy nem tarthatják azokat helyénvalónak.

Kövessük az alábbi lépéseket, hogy felkészítsük a facilitátorokat a serdülőkkel folytatott kihívást jelentő beszélgetések kezelésére annak érdekében, hogy a serdülő fiatalok pontos információkat kapjanak a számukra fontos témákról.

1. A serdülők tájékoztatáshoz való jogának hangsúlyozása

A serdülőknek joguk van a szabad véleménynyilvánításhoz és az őket érintő kérdésekről való tájékoztatáshoz³². Fontos ennek az információnak a hangsúlyozása a facilitátori képzés során, a serdülőkkel tartott foglalkozásokon és az irányítóbizottság ülésein, valamint a közösség tagjaival folytatott megbeszéléseken.

2. Képezzük ki a facilitátorokat az érzékeny kérdések megvitatására

Készítsük fel a facilitátorokat a konstruktív, nyílt viták támogatására, amelyek során a serdülők érzékeny témákat is felvetnek.

Képezzük ki őket arra, hogy:

- Felismerjék és kezeljék a kellemetlen helyzeteket;
- Pontos információkat osszanak meg;
- Segítsék serdülőket a hasznos információkhoz jutásban;
- Kérjenek támogatást, ha segítségre van szükségük bizonyos kérdések megválaszolásához (fontos emlékezni, hogy a facilitátoroknak lehetnek saját tapasztalatuk a serdülők által felvetett kérdésekkel kapcsolatban, például a szexuális erőszak, és nehéznek találhatják azok megvitatását);
- Tegyenek lépéseket, ha a serdülők jelzik, hogy erőszak, kizsákmányolás vagy bántalmazás érte őket. További információért lásd a Serdülők összekötése a támogatással és A gyermekvédelmi problémákra adandó reakció segédleteket.

Potenciálisan érzékeny témák

- Romantikus kapcsolatok, randizás és házasság
- Nemi szerepek, kapcsolatok vagy identitások
- Szexualitás, homoszexualitás, biszexualitás és más szexuális orientációk
- Szexuális és reprodukív egészség, terhesség, biztonságos szexualitás, fogamzásgátlás, HIV/AIDS és egyéb szexuális úton terjedő betegségek.
- Maszturbáció és pornográfia
- Az erőszakkal, nemi erőszakkal, szexuális erőszakkal és fegyveres konfliktusokkal kapcsolatos személyes tapasztalatok
- Politikai és társadalmi kérdések, beleértve a konfliktusdinamikát és a béketeremtést is.

³²A gyermek jogairól szóló 1989. évi egyezmény 13. cikke kimondja, hogy: Ez a jog magában foglalja az információ és eszmék keresésének, befogadásának és terjesztésének szabadságát mindenféle formában, határok nélkül, szóban, írásban, nyomtatásban, művészeti formában vagy bármely más, a gyermek által választott médiumon keresztül.

Győződjünk meg arról, hogy a facilitátorok képesek nyitottan reagálni a serdülők által felvetett kérdésekre, és nem ítélik el a serdülőket saját vallási, kulturális vagy politikai meggyőződésük alapján. Mindez szükséges ahhoz, hogy a serdülők nyíltan és őszintén beszéljenek tapasztalataikról.

- Határozzuk meg azokat a témákat, amelyeket egyes facilitátorok (vagy valamennyi) tabunak vagy problémásnak érez, és állapodjunk meg a megfelelő válaszadás módjáról abban az esetben, ha a serdülők felvetik ezeket a kérdéseket.
- Szerepjátékok segítségével a facilitátorok gyakorolhatják a serdülőkkel való, kényelmetlen témákról szóló beszélgetések vezetését.
- Képezzük ki a facilitátorokat, hogy a serdülőkkel folytatott beszélgetések során kerüljék a kioktatást, az információ visszatartását vagy a diszkriminatív nézetek terjesztését.

4. A serdülők védelme

Fontos, hogy a serdülők számára lehetőséget biztosítsunk arra, hogy kifejezzék magukat, de a facilitátoroknak tisztában kell lenniük az ezzel járó lehetséges kockázatokkal is. Például előfordulhat, hogy a serdülő fiatalok számára nem biztonságos bizonyos témákat felvetni a körökben (például érzékeny konfliktusokkal kapcsolatos kérdéseket). A személyes vagy fájdalmas élmények feltárása a serdülőket felzaklathatja vagy szorongást okozhat.

További információért lásd az Alapozó útmutató Tíz Kulcsmegközelítésmód közül a „Ne árts” megközelítésről szóló részt.

Működünk együtt a facilitátorokkal abban, hogy:

- A beszélgetéseket és a foglalkozásokat strukturált módon vezessék le, ne csak nyílt végű kérdéseket tegyenek fel – például: „Mi miatt aggódtok?” – mert ezeket nehezebb lehet kezelni;
- Ismerjék fel, ha a serdülők olyan témákat érintenek a csoportos foglalkozások során, amelyek potenciális veszélyeket rejthetnek, és álljanak készen finoman beavatkozni – bizonyos esetekben jó ötlet lehet a beszélgetést négy szemközt folytatni a serdülőkkel;
- Megfelelően reagáljanak, ha a serdülők olyan témákat vetnek fel, amelyek a csoportban lévő többi tag számára szorongást okozhat, például egy olyan traumatikus esemény kapcsán, amelyet mások is átéltek – a legjobb lehet, ha ilyen esetekben meggyőződünk arról, hogy a csoport tagjai komfortosan tudják folytatni a beszélgetést, vagy alkalmasabb lenne egy másik alkalommal, vagy négy szemközt folytatni a serdülőkkel;
- Engedjék meg a serdülőknek, hogy kifejezzék önmagukat, de kerüljék el a nyomásgyakorlást – ne kényszerítsék őket arra, hogy nyomasztó élményeket újra átéljenek, vagy hogy akaratuk ellenére negatív életeseményekről beszéljenek (vagy rajzoljanak képeket).

5. Vegyük figyelembe a titoktartást és a magánélet védelmét

Ösztönözzük a facilitátorokat arra, hogy beszéljék meg a serdülőkkel, hogy a foglalkozások során érintett témák magánügy marad. Egyes serdülők könnyebben felvethetnek problémákat vagy érzékeny témákat, ha tudják, hogy ezek a körön belül maradnak, míg mások nem biztos, hogy aggódnak amiatt, hogy a megbeszélteket meg kell osztaniuk másokkal.

A gyakorlatban nehéz lehet elérni, és nem is mindig célszerű, hogy a serdülőkkel folytatott beszélgetés teljesen privát és bizalmas maradjon. A serdülők (és a facilitátorok) számára túl nagy kihívást jelenthet a beszélgetések titokban tartása, és egyes kultúrákban a magánéletet nem tartják kiemelten fontosnak.

Mindenesetre fontos, hogy a facilitátorok:

- Meg beszéljék a serdülőkkel, hogy a foglalkozások során megvitatott témákat megosztják-e másokkal, és ha igen, hogyan;
- Legyenek nyíltak a serdülőkkel bizonyos információk bejelentési kötelezettségükről, például, ha a lányok vagy fiúk arról számolnak be, hogy bántalmazták őket (vagy fennáll a veszélye annak, hogy bántják őket), kárt okoznak maguknak vagy másoknak. További információért lásd A gyermekvédelmi problémákra adandó reakció segédletet.
- Bátorítsák a serdülőket, hogy tiszteletteljesen és érzékenyen viszonyuljanak egymás megszólalásaihoz a vitában.

6. Egyezzünk meg a serdülőkkel megvitatandó témákban

Szervezzünk találkozót a serdülőkkel, a facilitátorokkal, az irányítóbizottság képviselőivel és más közösségi tagokkal, hogy megállapodjunk a foglalkozások során feltárandó és feltárható témákról és azok kezelésének módjairól. Az átláthatóság segíthet megelőzni a közösség gyanakvását vagy félreértését az intervencióval kapcsolatban. Ez különösen fontos lehet specifikus kulturális kontextusokban.

- Szervezzünk konstruktív beszélgetéseket a serdülők és a felnőttek között abban az esetben, ha eltérő véleményen vannak a megvitatandó témákkal kapcsolatban (és azok kezelésének módjáról). A Facilitátorok útmutatójában található közösségi párbeszédokről szóló tevékenységi útmutató segíthet a megbeszélések irányításában.
- Vegyük fontolóra az írásbeli megállapodás lehetőségét az irányítóbizottsággal, amelyben rögzítjük a foglalkozások témáit és azok feltárásának módjait.
- Fontos a nyílt kommunikáció fenntartása a közösségben élő érdekelt felekkel a foglalkozások során megvitatott témákról, az adatvédelmi irányelvekkel összhangban és a serdülők engedélyével.

A készletek kezelése

A serdülőkkel való munka támogatásához különféle kellékeket és anyagokat használhatunk. A kellékek segíthetnek abban, hogy az Adolescent Kit-ben szereplő tevékenységek és megközelítési módok vonzóbbá váljanak a serdülő fiatalok számára, és arra ösztönözzék őket, hogy rajzolással, írással és csoportos projektek által pozitív élményeket szerezzenek, kifejezzék önmagukat és kapcsolódjanak másokhoz.

A Készletek útmutatójában részletesebb információkat találhatunk az Adolescent Kit-tel végzett tevékenységekhez szükséges készletek megszervezésének, karbantartásának és kezelésének módjairól.

Felhasználhatjuk az Adolescent Kit-hez tartozó Supply Kit-et³³, amely csomag anyagokat, felszereléseket és készleteket tartalmaz, illetve ötven serdülőt és négy facilitátort számláló foglalkozások igényeinek a kielégítésére lett tervezve. De ha nincs hozzáférésünk a Supply Kit-hez, akkor sem szabad pánikba esni, hiszen az Adolescent Kit-ben szereplő tevékenységek többsége nem igényel semmilyen felszerelést, és sokféle módon lehet helyben saját anyagokat találni vagy készíteni.

Szánjunk időt arra, hogy a facilitátorokkal és a partnerekkel együtt meghatározzuk, milyen készletek állnak rendelkezésre az Adolescent Kit-tel kapcsolatos tevékenységek támogatásához, és tervezzük meg, hogyan fogjuk ezeket használni, tárolni vagy pótolni. Ezáltal elkerülhetjük a lehetséges problémákat és konfliktusokat, továbbá biztosíthatjuk, hogy a serdülők a lehető legtöbbet profitáljanak a programból.

További információért lásd A készletek kezelésének megtervezése segédletet.

1. A rendelkezésre álló készleteket megvizsgálása

A partnerekkel és facilitátorokkal együttműködve vizsgáljuk meg a rendelkezésre álló készleteket, mielőtt felhasználnánk azokat a serdülők számára tartott foglalkozásokon.

Ha rendelkezünk a Supply Kit-tel:

- Olvassuk el alaposan a Készletek Útmutatóját, amelyben ismertetésre kerül a Supply Kit-ben található összes elem, és el van az is magyarázva, hogyan kell felhasználni vagy pótolni ezeket az elemeket.
- Vizsgáljuk meg a Supply Kit tartalmát, és ellenőrizzük, hogy minden elem megvan-e. Tartalmazhat ismeretlen elemeket számunkra (és a facilitátorok és partnerek számára), ezért biztosítsunk időt arra, hogy megismerkedjünk az egyes tételekkel, és megértsük a felhasználási módjukat a serdülőkkel végzett tevékenységek támogatására.
- Távolítsunk el minden olyan tárgyat, amely az adott vallási, kulturális és környezetben nem megfelelő, vagy túl könnyen megsérülhet.
- Vegyük fontolóra, hogy szükség lehet-e további eszközökre a foglalkozásokhoz, és ha igen, akkor hogyan és honnan tudjuk őket beszerezni.

Ha nem rendelkezünk a Supply Kit-tel:

---

³³ Az Adolescent Kit for expression and innovation és a hozzá tartozó kellékek az UNICEF kellékeket tartalmazó katalógusán keresztül lehet beszerezni (UNICEF's Supply Catalogue).

- Az Adolescent Kit-tel végzett tevékenységekhez szükséges saját készlet és anyagok összeállításához A Készletek útmutatója című dokumentumban találhatunk tanácsokat, mint például az alábbi kreatív megoldások:

- Készletek helyi beszerzése;
- Más programokból, kezdeményezésekből vagy készletekből származó eszközök kölcsönzése;
- Készletek készítése kidobott anyagokból vagy a környezetben természetesen megtalálható elemekből;
- A Supply Kit fő elemeinek a lemásolása a sablonok letöltésével és kinyomtatásával, helyben elérhető anyagokat felhasználva.

2. Tervek készítése a készletek tárolására, kezelésére és cseréjére.

Szánjunk időt annak a megbeszélésére, hogyan tudjuk a legjobban felhasználni és gondozni a készleteinket úgy, hogy azok a lehető leghosszabb ideig kitartsanak. A Készletek útmutatójában részletes tanácsokat találhatunk arról, hogyan:

- Tároljuk a készleteket úgy, hogy azok biztonságban legyenek a lopástól vagy a sérüléstől;
- Tartsuk a készleteket tisztán és jó állapotban;
- Készítsünk leltárat a készletekről, amely segítségével nyomon követhetjük az eltűnt, elfogyott vagy sérült tételeket;
- Pótoljuk helyben, külső forrásokból vagy kreatív alternatívák kidolgozásával a készleteket.

3. A serdülők bevonása

A facilitátorok az Adolescent Kit-tel együtt bemutathatják a készleteket a foglalkozásokon, és megbeszélhetik a serdülő lányokkal és fiúkkal, hogyan vehetnek részt az anyagok és felszerelések gondozásában.

A serdülőket minden téren be lehet és be kell vonni az Adolescent Kit készleteinek kezelésébe – az új készletek létrehozásától és a leltározástól kezdve a felszerelések szállításáig és tárolásáig, valamint az eszközök cseréjéig. További információért lásd: A serdülők bevonása a készletek kezelésébe segédletet.

Célszerű megállapodni a készletek kezelésének alapszabályairól, és önkénteseket választani bizonyos feladatokra, például: a leltár vezetésére, az anyagok összegyűjtésére az egyes foglalkozások végén, vagy a készlet elzárására. Az alapszabályokat a foglalkozások alatt jól látható helyen függesszük ki, és rotáljuk a készletek kezelésével kapcsolatos feladatokat a serdülők között.

Győződjünk meg arról, hogy a facilitátorok soha nem kényszerítik a serdülőket olyan feladatokra, amelyekben nem érzik magukat eléggé otthonosan, vagy amelyekre nem érzik magukat felkészültnek. Tartsuk szem előtt, hogy:

- Egyes serdülők még nem rendelkeznek alapvető készségekkel ahhoz, hogy bizonyos feladatokat, például leltárkezelést vállaljanak.

- Azok a fiatalabb serdülők, akiknek nincs fejlett ítélőképességük, könnyen elveszíthetnek tárgyakat.
- Azoknak a serdülőknek, akik nemrégiben felzaklató eseményeket éltek át, gondjaik lehetnek a rövid távú memóriájukkal, ezáltal nehezen tudják kezelni a készleteket.

Legyünk tisztában a serdülőket érintő kockázatokkal: A facilitátoroknak nem szabad elfelejteni, hogy bár a serdülők számára előnyös lehet, ha aktív szerepet vállalnak a készletek kezelésében, ugyanakkor problémákkal is szembesülhetnek. Például:

- Értékes készletek szállítása vagy azokhoz való hozzáférés a serdülőket veszélyeztetheti, beleértve a lopást és a rájuk befolyással bíró személyek által gyakorolt nyomást.
- Egyes felnőttek úgy érezhetik, hogy az ő igényeik előbbre valók, ami feszültséget és konfliktust eredményezhet a készletek felhasználásával kapcsolatban.
- Ha a tárgyak elvesznek vagy megrongálódnak, miközben a serdülő használják őket, szégyent vagy csalódottságot érezhetnek, vagy társaik haragjával és hibáztatásával szembesülhetnek. Ez főként a rossz körülmények között élő serdülők számára okozhat kihívást.

4. A problémák megelőzése

Legyünk tisztában azzal, hogy az értékes készletek humanitárius helyzetekbe való behozatala problémákat okozhat, ezért igyekezzünk elkerülni a feszültséget a serdülők között és a tágabb közösségben. Fennáll a veszélye annak, hogy bizonyos tárgyak nem megfelelőek (vagy ismeretlenek) lehetnek egyes kontextusban, és félreértésekhez vezethetnek. Kialakulhat a bizalmatlanság légköre, ha a tárgyak sérülnek, eltűnnek vagy ellopják őket.

Dolgozzunk együtt a facilitátorokkal, a partnerekkel és a serdülőkkel, hogy megvitassuk, hogyan lehet elkerülni a problémákat a készletekkel kapcsolatban. Ez magában foglalhatja a következőket:

- A vallási vagy kulturális kontextusban nem megfelelő tárgyak eltávolítása;
- Az olyan tárgyak eltávolítása, amelyek túl könnyen megsérülhetnek vagy eltörhetnek;
- Biztonságos hely keresése a készletek tárolására és elzárására;
- A készletek szállítására szolgáló „pajtásrendszer” létrehozása annak érdekében, hogy a serdülők ne maradjanak egyedül és ne legyenek kitéve a lopás veszélyének;
- Értékesebb tárgyak a facilitátorokra bízása, nem pedig a serdülőkre;
- Szervezzünk egy összejövetelt a közösség tagjaival (irányítóbizottsági tagok, kormánytisztviselők, helyi vezetők, szülők), hogy kommunikálni tudjuk feléjük azt, hogy a készletek a serdülők igényeinek a kiszolgálására vannak kizárólag;

A serdülők vezető szerepet játszhatnak az Adolescent Kit készleteinek a gondozásában. Ez nagyszerű lehetőség lehet számukra, hogy:

- Gyakorolják az olyan életvezetési készségeket, mint a tervezés, a csapatmunka és a problémamegoldás.
- Gyakorlati készségeket sajátítsanak el, például leltárkezelés és nyilvántartás.
- Használják kreativitásukat és képzelőerejüket
- Vállaljanak felelősséget a fontos feladatokért

- Fektessünk le alapszabályokat a serdülőkkel közösen a készletek felelősségteljes kezelésére és a foglalkozások végén történő visszaszolgáltatására vonatkozóan;
- Bátorítsuk a facilitátorokat, hogy jelezzék, ha bármilyen aggályuk van azzal kapcsolatban, hogy a készleteket hogyan használják (a serdülők vagy mások);
- Állapodjunk meg abban, hogy milyen módon kell reagálni, ha a serdülők használatában lévő tárgyak megsérülnek vagy elvesznek.

A készletekkel kapcsolatos problémák megelőzése: megbeszélési forgatókönyvek című segédlet segítségével közösen ötletelhetünk a facilitátorokkal és a serdülőkkel a készletekkel kapcsolatos problémák megelőzésére irányuló stratégiákról.

5. A közösségben élő felnőttek bevonása

Igyekezünk a lehető legnagyobb mértékben bevonni a közösség tagjait a készletek kezelésébe. A felnőttek támogatást nyújthatnak a serdülőknek abban, hogyan dolgozzák fel a készletek kezelésével járó felelőségeket, és segíthetnek megvédeni őket az értékes erőforrások használatából következő esetleges kockázatoktól.

A közösségi tagok maguk is vállalhatnak hasznos feladatokat, például leltárkészítést, a sérült tárgyak javítását vagy a készletek biztonságos tárolását és szállítását.

A közösség felnőttjeinek bevonása szintén sokat segíthet megelőzni a készletekkel kapcsolatos esetleges problémákat. Például abban az esetben, ha rendelkezésünkre áll a Supply Kit, érdemes lehet bevonni a helyi önkormányzati tisztviselőket vagy a program irányítóbizottságának tagjait a készletek átvizsgálásába abból a célból, hogy megbizonyosodjunk róla, hogy a készletek minden eleme kulturálisan megfelelő.

Hasonlóképpen, ha a helyi közösség is hozzájárul a Supply Kit (és általában az Adolescent Kit) beszerzéséhez, csökkenthetjük annak valószínűségét, hogy a felnőttek saját céljaikra akarják felhasználni a készleteket.

A bevonandó felnőttek közé tartozhatnak:

- A program irányítóbizottságának tagjai;
- A serdülőkkel kapcsolatos támogató tevékenységeket végző személyzet vagy önkéntesek, mint például egy gyermekbarát tér facilitátorai vagy tanárok;
- Kormányzati tisztviselők, közösségi vezetők, idősek és/vagy a helyi közösségi testületek képviselői;
- Szülők, idősebb testvérek és más családtagok vagy gondviselők.

Figyelj és alkalmazkodj!

Álljunk készen arra, hogy az intervenció során folyamatosan javítani és módosítani kell a készleteket, igény szerint új tárgyakat beszerezni, és legyenünk kreatívak – keressünk folyton különböző módokat arra, hogyan használjuk a készleteket a serdülőkkel. Mérjük fel, hogy a serdülők tapasztalnak-e bármilyen kihívást a készletek kezelésével kapcsolatban, és tegyünk válaszlépéseket, ha szükséges. Ne feledjük, hogy lehet, hogy meg kell változtatni a készletek használatának és tárolásának módját, ahogy az évszakok változnak (és az időjárás melegebbé, hidegebbé vagy csapadékosabbá válik), ahogy változik a humanitárius helyzet (növekszik a

biztonság vagy több/kevesebb serdülő vesz részt a tevékenységekben) és ahogy kibontakozik az intervenció (bizonyos tevékenységtípusokra jobban koncentrálhatunk, mint másokra, megváltoztathatjuk a tevékenységi tereket, különböző szervezetekkel társulhatunk, finanszírozást nyerhetünk/veszítetünk).

Segédlet: A készletek kezelésének megtervezése

A facilitátorok és a partnerek az alábbi kérdéseket használhatják a serdülőkkel folytatott megbeszélések irányítására az Adolescent Kit készleteinek kezeléséről.

Hogyan kell használni és tárolni az Adolescent Kit készleteit?

- Hogyan kell használni és tárolni az Adolescent Kit készleteit?
- Hogyan kell felhasználni az Adolescent Kit készleteit?
- Csak a serdülők használhatják a készleteket, vagy mások is?
- A készletek a foglalkozásokon kívül is rendelkezésre állnak majd?
- Hol fogják tárolni a készleteket?
- A tárolási hely hozzáférhető-e a tevékenységi tér(ek) számára?
- Ha a készletek elzárásra kerülnek, ki felügyel a kulcsért?

Ki felel a készletek gondozásáért?

- Hogyan fogják a serdülők készletek állapotát megóvni?
- Hogyan fogják a serdülők a lehető legfenntarthatóbban felhasználni a készleteket? (Például a papírhulladékok újrafelhasználása játékokhoz és tevékenységekhez).
- Vezetnek-e a serdülők leltárat? Egy személy lesz-e csak a felelős a leltárért, vagy cserélődik a felelősség serdülők között?
- Milyen gyakran fogják a serdülők felülvizsgálni a Supply Kit-e és a leltárat annak érdekében, hogy ellenőrizzék a készletek állapotát?
- Lesz-e külön személy kijelölve, aki az egyes foglalkozások végén összegyűjti a készlet elemeit?
- Milyen gyakran lesznek a készlet elemei tisztítva, és ki fogja ezt elvégezni?
- Hogyan pótolják a készlet elemeit, ha azok elfogynak vagy elvesznek?

Vannak olyan tárgyak a készletben, amelyekre másoknak is szüksége lehet a közösségben?

- Mit tehetnek a serdülők annak érdekében, hogy a Supply Kit tárgyai a rendelkezésükre álljanak, és hogy elkerüljék a másokkal való esetleges konfliktusokat?
- Kinek és milyen célra kellhetnek a készlet elemei? Hogyan tudnak a serdülők együttműködni ezekkel a személyekkel annak érdekében, hogy elkerüljék a konfliktusokat?

Összhangban vannak-e a készlet elemei a közösségi értékekkel és a környezettel?

- Megfelelnek-e a készlet elemei az adott vallási vagy kulturális kontextusnak? Okozhatnak-e kellemetlenséget vagy félreértést?

- Fennáll-e a veszélye annak, hogy az adott fizikai környezetben könnyen megsérülhet valamelyik tárgy?

- Hogyan lehet ezeket a problémákat elkerülni? (Bizonyos esetekben érdemes, ha előre kivesszünk tárgyakat a Supply Kit-ből, és/vagy más célokra újraosztjuk őket).

Mit tegyenek a serdülők abban az esetben, ha a készlet elemei megsérülnek, elvesznek vagy ellopják őket?

- A serdülők rendelkezésére állnak-e tervek a károk és lopások elkerülésére?

- Mi történik, ha a tárgyak eltörnek vagy megsérülnek? Megjavítják vagy kicserélik-e őket?

- Milyen felelősség terheli az egyes serdülőket, ha egy tárgy megsérül vagy elveszik, amíg az a gondjaikra volt bízva?

- Milyen felelősség terheli a többi serdülőt a sérült vagy elveszett tárgyakért?

Segédlet: A serdülők bevonása a készletek kezelésébe

Ezzel a segédlettel segíthetünk felfedezni a serdülőkkel végzett munka módjait az Adolescent Kit kellékeinek kezelésében.

Hogyan segíthetnek a serdülők a kellékek kezelésében?

A serdülők:

- Adhatnak kreatív és gyakorlatias ötleteket arra vonatkozóan, hogy a készleteket hogyan lehet különböző módon felhasználni a foglalkozások során.
- Ötletelhetnek arról, hogyan kerülhetik el a konfliktusok kialakulását a készletek körül, és hogyan védhetik meg magukat az értékes erőforrások használatából következő esetleges kockázatoktól.
- Segíthetnek meghatározni a készletek gondozására vonatkozó alapszabályokat.
- Meghatározhatják azt, hogyan és hol lehet tárolni a készleteket, és ha el vannak zárva, akkor felelősséget vállalhatnak a kulcs őrzéséért.
- Vállalhatják a készletek leltárának a vezetését,
- Felelősséget vállalhatnak a tárgyak tisztításáért és visszahelyezéséért a Supply Kit-be a foglalkozások végén.
- Segíthetnek felülvizsgálni a készletek állapotát, és megállapítani, hogy kell-e valamit javítani vagy leselejtezni.
- Ki találhatnak vagy készíthetnek új eszközöket, például a környezetben természetesen előforduló anyagokból, mint például kövek, botok vagy kagylók, vagy kidobott tárgyakból, mint például műanyag palackok, gumiszalagok és kartonpapír.
- Javasolhatnak kreatív módokat a készletek beszerzésére, ha valami nem áll rendelkezésre.
- Szállíthatják a készleteket a különböző helyszíneken lévő serdülőkkel tartott foglalkozásokra (a Supply Kit úgy lett tervezve, hogy könnyű és hordozható legyen).

Segédlet: A készletekkel kapcsolatos problémák megelőzése

Az alábbi segédletet arra használhatjuk, hogy a serdülők megbeszéljék, hogyan lehet megelőzni és megoldani a készletekkel kapcsolatos problémákat, beleértve a visszaéléseket, a károkat és a lopásokat.

Másoljuk ki az alábbi táblázatot egy nagy papírra, és kérjük meg a serdülőket, hogy vitassák meg a vázolt forgatókönyveket. Bátorítsuk őket arra, hogy cseréljék ki vagy egészítsék ki a közösségükre vonatkozó forgatókönyvekkel, és állapodjanak meg a problémák megelőzésére vagy megoldására irányuló stratégiákban.

Forgatókönyv	Hogyan lehet megelőzni ezt a problémát?	Hogyan lehet megoldani ezt a problémát?
A helyi piacra látogatva megláttok egy árust, aki a készletekből származó filctollakat árul.		
Egy 12 éves lány játszik az otthona közelében a készletekből származó ugrálókötéllel		
A tegnapi leltárlistán a leltárfelelős (egy szülő a közösségből) lejegyezte, hogy mind az öt csomag ceruza benne volt a készletben. Ma azonban már csak három csomag ceruza maradt.		
Négy héttel a készlet megérkezése után a vonalzókat teljesen eltörték és használhatatlanok		
Az oktatási és ifjúsági programokat felügyelő helyi önkormányzati tisztviselő szeretné a facilitátorok tableteit használni arra, hogy rajtuk tárolja a hivatali fájlokat.		

Felkészülés az intervenció átvezetésére vagy befejezésére

Fontos, hogy rendelkezünk az Adolescent Kit-tel kapcsolatos intervenció befejezésére vagy átadására vonatkozó tervekkel. A tevékenységek végéhez közeledve szánjunk időt arra, hogy felkészítsük a serdülőket és a közösséget a következő lépésekre, és hogy együtt ünnepeljék meg az elért eredményeket.

1. Tervezzük meg a kilépési stratégiákat a kezdetektől fogva

Győződjünk meg arról, hogy a kezdeti tervekben (azaz a projektdokumentumban) szerepel az Adolescent Kit-tel való intervenció várható időtartama és időkerete. A várható időtartam meghatározásánál figyelembe kell venni a humanitárius helyzetet, a programkörnyezetet és a tevékenységekhez rendelkezésre álló pénzkeretet. A tervezés részeként egy világos kilépési stratégiát is ki kell dolgozni, amely felvázolja a serdülőkkel kapcsolatos tevékenységek folytatásának, átmenetének vagy befejezésének lehetőségeit, amint a várható időtartam lejár.

2. Válasszuk ki a továbblépés legjobb módját

Mielőtt fontolóra vennénk az Adolescent Kit-tel való intervenciónak a lezárását, próbáljuk meg az összes érintettet bevonni – serdülőket, facilitátorokat, az irányítóbizottság tagjait és másokat – a tevékenységek végét követő döntések meghozatalába. A továbblépés legjobb módja különböző tényezőktől függhet, beleértve a rendelkezésre álló forrásokat, a serdülők és a közösség érdeklődését, az eddigi munka sikerét és a humanitárius helyzetet.

A lehetséges megoldások:

- Egy másik program, intézmény vagy partnerszervezet átveszi (és finanszírozza) az intervenciót, hogy a serdülők együtt folytathassák a munkát.
- Néhány vagy az összes serdülőcsoport (vagy kör) továbbra is önállóan dolgozik tevékenységeiken és projektjeiken³⁴.
- A gondviselők, az irányítóbizottság tagjai, a serdülők vagy más közösségi tagok egy csoportja vállalja a felelősséget az intervenció egyes vagy valamennyi aspektusának folytatásáért.
- Az intervenció lezárul, például a humanitárius körülmények (a biztonság fokozódása, a közösségek további kitelepítése vagy a konfliktus vége) azt eredményezhetik, hogy a közösségben élő serdülők máshová költöznek, vagy visszatérnek otthonaikba. Az is előfordulhat, hogy a közösség nem támogatja az intervenció folytatását az Adolescent Kit-tel.

További információért lásd A továbblépés módjának meghatározása segédletet.

3. A serdülők és más érdekelték felkészítése a továbblépésre

Határozzunk meg az elvárásokat

Győződjünk meg arról, hogy a kezdetektől fogva világos és nyílt kommunikáció folyjon annak érdekében, hogy minden érdekelt fél – serdülők, facilitátorok, irányítóbizottsági tagok, szülők és mások – tisztában legyen az Adolescent Kit-tel való intervenció tervezett időtartamával.

³⁴ Ez olyan helyzetekben működhet a legjobban, amikor a serdülőknek már volt idejük erős, jól szervezett csoportokat kialakítani.

Bárhogy is döntünk a továbblépésről, fontos, hogy a lehető legtöbb előzetes figyelmeztetést adjunk a serdülőknek és más érdekelt feleknek (különösen a facilitátoroknak), és hogy felkészítsük őket a következő fázisra.

Ha az intervenció egy másik belépési program részeként vagy egy új partnerszervezettel folytatódik, magyarázzuk el a serdülőknek és a facilitátoroknak, hogy pontosan mikor, hol és hogyan történik majd az átmenet, és nyugtassuk meg őket, hogy továbbra is támogatásban fognak részesülni. Adjunk nekik elegendő időt a felkészülésre, az aggodalmaik kifejezésére és annak érdekében, hogy ne érje őket nagy meglepetés az átállás során.

Amikor egy intervenciónak le kell zárulnia...

Bátorítsuk a serdülőket!
Hangsúlyozzuk, hogy az ő energiájuk, motivációjuk és elkötelezettségük az egyetlen valódi feltétele a közös munka folytatásának.

Ha egy intervenciót le kell zárni:

- Adjunk magyarázatot arról, hogy miért, és nyugtassuk meg a serdülőket, hogy ez nem az ő kudarcuknak a következménye – vagy annak a következménye, hogy a facilitátorok, önkéntesek vagy mások nem törődnek velük.
- Beszéljük meg a serdülők reményeit és aggodalmait, és támogassuk őket abban, hogy képességeiket és erőforrásaikat felhasználva kezeljék jól az átmenetet, és találjanak alternatívákat a közös munka és szórakozás folytatására.
- Támogassuk a serdülőket, a facilitátorokat és/vagy az érdeklődő közösségi tagokat, hogy átvegyék az intervenciót (ha akarják), és fordítsunk időt a felkészítésükre a tevékenységek lebonyolításához, a készletek kezeléséhez és a foglalkozások koordinálásához.

4. Reflektáljunk a fejlődésére

Az Adolescent Kit-tel végzett intervenció végére érve lehetősége nyílik arra, hogy reflektáljunk az elért eredményekre, és megállapítsuk, hogy mi vált be és mi nem. Ez azt jelenti, hogy vissza kell térni az intervenció kitűzött céljaihoz, és ellenőrizni kell, hogy teljesültek-e azok vagy sem. Azt is jelenti, hogy a serdülőkkel együtt kell dolgoznunk annak felmérésén, hogy elérték-e a kitűzött célokat a kompetenciák – tudás, attitűdök és készségek – tekintetében, amelyeket a közös munka során akartak megszerezni. További információért lásd A kompetenciacélok irányába tett előrehaladás mérésére segédletet.

A serdülőkkel, az érdekeltekkel és másokkal együttműködve végezzük a közös munka végső értékelését. A visszajelzéseik alapján próbáljuk meg meghatározni, hogy az Adolescent Kit-tel való intervenció pozitív változásokat eredményezett-e a résztvevők életében, és a szerzett tapasztalatokat alkalmazzuk a jövőben tervezett serdülőknek szóló egyéb programokhoz és intervenciókhoz.

5. Tegyük emlékezetessé a lezárást

Akár lezárul, akár gazdát cserél, akár új formában fejlődik az Adolescent Kit-el történő intervenció, mindenképpen szánjunk időt a serdülők eredményeinek és a közös munka végének a megünneplésére. Ez segíthet abban, hogy a dolgok jó hangulatban fejeződjenek be, és minden érintett számára a lezárás érzését nyújtsa.

- Tartsunk egy ceremóniát vagy ünnepséget a serdülők, a facilitátorok és a közösségi többi tagja számára.
- Ösztönözzük a serdülőket arra, hogy munkájukat egy záró művészeti kiállítás, zenei előadás vagy sportesemény keretében mutassák be, és hívják meg a közösség többi tagját.
- Kérdezzük meg a serdülőket arról, hogyan szeretnék megünnepelni ezt az alkalmat! Kreatív ötleteik lehetnek az együtt töltött idő megünneplésére.

Figyelj és alkalmazkodj!

Az intervenciók és programok megszűnése a folyamat része. Ne feledjük, hogy a humanitárius helyzetekben a dolgok gyorsan változnak, és előfordulhat, hogy az intervenciót idő előtt le kell zárunk, a vártnál sokkal hosszabb időre meghosszabbítanunk, vagy átadnunk azt más szervezeteknek. A legfontosabb, hogy gondosan megtervezzük a kilépési stratégiát, és minden egyes lépésnél vonjuk be a serdülőket és a közösség tagjait.

Segédlet: Tovább lépés

Az alábbi listában találhatunk néhány ötletet az Adolescent Kit-tel történő intervenció átvezetésére.

Bizonyos esetekben a helyi intézmények, a nem kormányzati szervezetek, a kormányzat, a közösség tagjai és maguk a serdülők is nyitottak lehetnek arra, hogy felelősséget vállaljanak az Adolescent Kit-tel kapcsolatos munka folytatásáért.

Az Adolescent Kit-ben található tevékenységek, eszközök és kellékek továbbra is támogathatják a serdülőket az alábbiak révén:

- Tevékenységek, eszközök és anyagok beépítése a tanárok óraterveibe, hogy a Serdülők körei megközelítésmód az iskolai tanterv részévé váljon, a helyi oktatási hivatal támogatásával.
- Az intervenció átalakítása iskolán kívüli klubba vagy tanórán kívüli tevékenységgé, amelyet serdülők vagy önkéntes tanárok/közösségi tagok vezethetnek.
- Az intervenció átvezetése egy serdülő/ifjúsági klubba vagy egy iskolán kívüli, egyenrangúak közötti kezdeményezésbe (serdülők vagy önkéntes közösségi tagok által támogatott), például egy ifjúsági vagy közösségi központban.
- Beépülhet egy közösségi alapú bizottságba, amely közösségfejlesztési projekteken vagy segélyezési akciókon dolgozik.
- A Serdülők körei integrálása a művészeti, szabadidős, sport- vagy egyéb serdülőkre/ifjúságra összpontosító programokba, más nem kormányzati szervezetek vagy fejlesztési partnerek támogatásával.
- Informális oktatási, gyermekvédelmi, béketeremtő vagy ifjúságfejlesztési kezdeményezések részévé válhat más nem kormányzati szervezetek vagy fejlesztési partnerek támogatásával.
- Új, serdülők és/vagy a közösség által vezetett kezdeményezéssé válhat, amelyet a helyi gondviselők, vezetők és más közösségi tagok támogatnak, hogy a serdülők együtt folytathassák munkájukat (például anyagi támogatással a képzett facilitátorok fedezésére).

Segédlet: A továbblépés módjának meghatározása

Ahogy az intervenció végéhez közeledünk, használjuk az alábbi kérdéseket a továbblépés módjának a meghatározásához.

- Folytatódjon-e az intervenciót? Sikeres volt-e az intervenció? A serdülők és a közösség tagjai akarják-e a folytatást?
- Rendelkezésre áll-e elegendő erőforrás, motiváció és idő ahhoz, hogy az intervenciót további hónapokra vagy évekre meghosszabbítsuk?
- Van-e megfelelő program, intézmény vagy partnerszervezet, amely átvehetné az intervenciót?
- Vannak-e olyan közösségi tagok vagy serdülők, akik az intervenció egyes (vagy valamennyi) aspektusát szeretnék fenntartani? Milyen támogatásra vagy felkészítésre van szükségük?
- Az intervenciónak ugyanígy kell-e folytatódnia? Például ugyanazokkal a célokkal, serdülőkkel, helyszínekkel stb.
- Van-e mód az intervenció továbbfejlesztésére?
- Ha az intervenció lezárul, hogyan lehet felkészíteni a serdülőket és a közösséget? Hogyan fogjuk megünnepelni a serdülők eredményeit és a záró alkalmat?
- Hogyan fogjuk dokumentálni és megosztani az intervencióból származó tanulságokat?